

สรุปบทเรียนที่ดีของการดำเนินการ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารราชการ ประจำปี พ.ศ. 2558

สรุปบทเรียนที่ดีของการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ประจำปี พ.ศ. 2558

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
ถนนพหลโยธิน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทรศัพท์ 0 2356 9999
www.opdc.go.th

สรุปบทเรียนที่ดีของการดำเนินการ
เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการบริหารราชการ
ประจำปี พ.ศ. 2558

สรุปบทเรียนที่ดีของการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชน
เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ประจำปี พ.ศ. 2558

พิมพ์ครั้งที่ 1
กันยายน 2558

จำนวนที่พิมพ์
1,000 เล่ม

จัดทำโดย

กลุ่มพัฒนาระบบสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบราชการ
กองพัฒนาระบบราชการ 2
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.)
ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 0-2356-9999 ต่อ 9949
โทรสาร 0-2281 8328

จัดพิมพ์ที่

บริษัท วิชั่น พรินท์ แอนด์ มีเดีย จำกัด
481/561 ถนนจรัญสนิทวงศ์ 37 แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย
กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 0-2864-5698
โทรสาร 0-2864-5889

เอกสารฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของ สำนักงาน ก.พ.ร.

การพิมพ์ซ้ำหรือการนำข้อมูลทั้งหมดหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของเอกสารฉบับนี้ไปเผยแพร่
ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม จะต้องได้รับการยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร จากสำนักงาน ก.พ.ร.

คำนำ

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 2 การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน มาตรา 8 (3) กำหนดให้ “ก่อนเริ่มดำเนินการส่วนราชการต้องจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ผลดีผลเสียให้ครบทุกด้าน กำหนดขั้นตอนการดำเนินการที่โปร่งใส มีกลไกตรวจสอบการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ในกรณีที่ภารกิจใดจะมีผลกระทบต่อประชาชน ส่วนราชการต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือชี้แจงทำความเข้าใจเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับจากภารกิจนั้น” และ (4) “ให้ถือเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะต้องคอยรับฟังความคิดเห็นและความพึงพอใจของสังคมโดยรวมและประชาชนผู้รับบริการ เพื่อปรับปรุง หรือเสนอแนะต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อให้มีการปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการให้เหมาะสม”

สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ส่งเสริม และสนับสนุนให้ระบบราชการไทยเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยให้มีการมอบรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ให้กับส่วนราชการ และจังหวัด เพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้น รวมทั้งเชิดชูผลงานของส่วนราชการและจังหวัด ที่มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ที่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนา ตลอดจนเพื่อเป็นการส่งเสริมและผลักดันการขับเคลื่อนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และพัฒนาระบบบริหารราชการที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) โดยคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ (อ.ก.พ.ร.) เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการ

แบบมีส่วนร่วม และสำนักงาน ก.พ.ร. จึงได้จัดทำเอกสารสรุบทบทเรียนที่ดีของการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการฉบับนี้ เพื่อสรุปผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ผ่านมาตรฐานในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับความร่วมมือ (Collaboration) และสรุบทบทเรียนที่ดีของการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของหน่วยงานที่ได้รับรางวัลในระดับดีเยี่ยม ซึ่งจะเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เพื่อนำไปเผยแพร่และขยายผลให้กับผู้ที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการตามบริบทของแต่ละหน่วยงาน โดยในที่สุดจะส่งผลให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารราชการแผ่นดิน

สำนักงาน ก.พ.ร. หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ส่วนราชการ และจังหวัด รวมทั้งผู้ที่สนใจจะได้รับประโยชน์จากสรุบทบทเรียนที่ดีของการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ และเกิดแรงบันดาลใจในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน รวมทั้งมุ่งสู่ “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” อันจะส่งผลให้การบริหารราชการแผ่นดินเกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนอย่างแท้จริงต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
สรุปผลการพิจารณารางวัล	13
ผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารราชการ	19
• สรุปผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ผ่านมาตรฐานในการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชน ในระดับความร่วมมือ	21
• สรุปบทเรียนที่ดีของการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ที่ได้รับรางวัลในระดับดีเยี่ยม	63
กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	64
กรมปศุสัตว์	78
กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	94
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	113
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	130
ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารราชการ	145

บทนำ

รางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” เป็นรางวัลอันทรงเกียรติที่มอบให้ส่วนราชการและจังหวัดมาอย่างต่อเนื่อง โดยมอบให้กับหน่วยงานที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการปฏิบัติงาน และมีผลการดำเนินงานที่มีการส่งเสริมของประชาชนในการบริหารราชการ ซึ่งใน พ.ศ. 2558 คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ โดยคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมได้กำหนดประเภทรางวัลชั้นใหม่ เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ไปสู่ระดับความร่วมมือ ให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม และเพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับแนวทางการประเมินผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ จึงกำหนดให้มี 4 ประเภทรางวัล ประกอบด้วยรางวัลที่มอบให้กับจังหวัด 1 ประเภทรางวัล และรางวัลที่มอบให้กับส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่า 3 ประเภทรางวัล รายละเอียดสรุปดังนี้

1. รางวัลกระบวนกรมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ หมายถึง การพิจารณาผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างกระบวนกรมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในระดับจังหวัดโดยเป็นการทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ในลักษณะหุ้นส่วน ตั้งแต่การเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ (Project Level) ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการบริหารราชการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่นำไปสู่การยอมรับและการเป็นเจ้าของร่วมกันในผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินการ

เงื่อนไขการเสนอผลงานเพื่อสมัครรับรางวัลฯ

- 1) โครงการที่จังหวัดเสนอมาเป็นตัวอย่างต้องเป็นโครงการที่ดำเนินการตามภารกิจหลักหรือ ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด หรือเป็นประเด็นที่นโยบายเร่งด่วนสำคัญของรัฐบาล
- 2) โครงการที่จังหวัดเสนอมาเป็นตัวอย่าง ต้องเป็นโครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณสำหรับใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งปรากฏในแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

- 3) การดำเนินงานโครงการที่มีการส่งเสริมบทบาทภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (ภาคีเครือข่าย หรือหุ้นส่วนการพัฒนา)

2. รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การพิจารณาผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการของหน่วยงาน โดยเป็นการทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่างๆ ในลักษณะหุ้นส่วน ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการบริหารราชการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่การยอมรับและการเป็นเจ้าของร่วมกันในผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินงานในระดับโครงการ (Project Level)

เงื่อนไขการเสนอผลงานเพื่อสมัครรับรางวัลฯ

- 1) โครงการใหม่ที่ยังไม่เคยเสนอขอรับรางวัลฯ มาก่อน
- 2) โครงการที่ดำเนินการมีความสอดคล้องกับภารกิจหลักของส่วนราชการ หรือ สอดคล้องกับภารกิจ/ประเด็นที่เป็นนโยบายเร่งด่วนสำคัญของรัฐบาล ตัวอย่างเช่น ภารกิจสิ่งแวดล้อม, คุณภาพชีวิตของประชาชน, การเกษตร, การสาธารณสุข, อาชญากรรม เป็นต้น
- 3) การดำเนินงานโครงการที่มีการส่งเสริมบทบาทภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (ภาคีเครือข่าย หรือหุ้นส่วนการพัฒนา)

3. รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การพิจารณาผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการของหน่วยงาน โดยเป็นการทำงานร่วมกันกับภาคส่วนต่างๆ ในลักษณะหุ้นส่วน ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการบริหารราชการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่การยอมรับและการเป็นเจ้าของร่วมกันในผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินงานในระดับโครงการ (Project Level) โดยเป็นการนำรูปแบบที่ดีของการดำเนินโครงการซึ่งประสบผลสำเร็จและเคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไปขยายผลการดำเนินงานในพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายอื่น หรือต่อยอดการดำเนินกิจกรรมที่เป็นนวัตกรรมในการดำเนินโครงการ อันนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าผลผลิตภาพ (Productivity) และทำให้การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมเกิดผลที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อไปยิ่งขึ้น

เงื่อนไขการเสนอผลงานเพื่อสมัครรับรางวัลฯ

- 1) โครงการที่เสนอขอรับรางวัลฯ เป็นโครงการที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทพัฒนาส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในระดับดี หรือระดับดีเยี่ยม ไม่น้อยกว่า 3 ปี ก่อน ปี พ.ศ. 2556
- 2) การดำเนินโครงการมีลักษณะของการขยายพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายไม่น้อยกว่า 3 พื้นที่/ กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน
- 3) โครงการที่ดำเนินการมีความสอดคล้องกับภารกิจหลักของส่วนราชการ หรือ สอดคล้องกับภารกิจ/ประเด็นที่เป็นนโยบายเร่งด่วนสำคัญของรัฐบาล ตัวอย่างเช่น ภารกิจสิ่งแวดล้อม, คุณภาพชีวิตของประชาชน, การเกษตร, การสาธารณสุข, อาชญากรรม เป็นต้น
- 4) การดำเนินงานโครงการมีการส่งเสริมบทบาทภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (ภาคีเครือข่ายหรือหุ้นส่วนการพัฒนา)

4. รางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นเลิศ หมายถึง การพิจารณาผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในภารกิจหลักหรือภารกิจสำคัญขององค์กรอย่างกว้างขวาง และสะท้อนให้เห็นว่า มีการพัฒนา ขยายผลหรือต่อยอดการดำเนินงานและสร้างสรรค์นวัตกรรมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่เป็นการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นในลักษณะหุ้นส่วนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องซึ่งจะนำไปสู่การได้รับการยอมรับในผลของการพัฒนา และความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งร่วมเป็นพลังขับเคลื่อนการบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพในการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

เงื่อนไขการเสนอผลงานเพื่อสมัครรับรางวัลฯ

- 1) รับสมัครเฉพาะส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า ที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในระดับดีเยี่ยมติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี (ได้รับรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ติดต่อกัน 2 ปี หรือ ได้รับรางวัลพัฒนาการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในปีที่ 1 และได้รับรางวัล

ขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในปีที่ 2) และการดำเนินงาน
ในโครงการที่เสนอขอรับรางวัลฯ ต้องเสนออย่างน้อย 4 โครงการขึ้นไป
ประกอบด้วย 1) โครงการที่เคยได้รับรางวัลในระดับดีเยี่ยมที่ยังมี
การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและ 2) โครงการใหม่ที่ไม่เคยเสนอขอรับรางวัลฯ
อย่างน้อย 3 โครงการ (โครงการที่มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในระดับความร่วมมือ)

- 3) โครงการที่เสนอรับรางวัลฯ ต้องสอดคล้องกับภารกิจหลักของส่วนราชการ
หรือ สอดคล้องกับภารกิจ/ประเด็นที่เป็นนโยบายเร่งด่วนสำคัญของรัฐบาล
ตัวอย่างเช่น ภารกิจสิ่งแวดล้อม, คุณภาพชีวิตของประชาชน, การเกษตร,
การสาธารณสุข และ อาชญากรรม เป็นต้น

โดยแต่ละประเภทรางวัล กำหนดเป็น 3 ระดับรางวัล ได้แก่

- **รางวัลระดับดีเยี่ยม (Excellent)**

เป็นรางวัลสำหรับส่วนราชการ/จังหวัด ที่มีการดำเนินการเปิดโอกาส
ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยแสดงให้เห็นว่ามีผลการดำเนินงาน
ดีเยี่ยมในทุกมิติเป็นที่ประจักษ์ มีความโดดเด่นและน่าสนใจในทุกมิติ รวมทั้งเป็นตัวอย่าง
ให้กับหน่วยงานอื่นได้ ซึ่งต้องมีคะแนนประเมินผลการดำเนินงานตั้งแต่ร้อยละ 90.00

- **รางวัลระดับดี (Good)**

เป็นรางวัลสำหรับส่วนราชการ/จังหวัด ที่มีการดำเนินการเปิดโอกาส
ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยแสดงให้เห็นว่ามีผลการดำเนินงาน
ดีในทุกมิติ และเป็นผลการดำเนินงานที่สูงกว่ามาตรฐาน แต่ไม่ถึงระดับดีเยี่ยม ซึ่งต้องมี
คะแนนประเมินผลการดำเนินงานตั้งแต่ร้อยละ 80.00 – 89.99

- **รางวัลระดับชมเชย (Standard)**

เป็นรางวัลสำหรับส่วนราชการ/จังหวัด ที่มีการดำเนินการเปิดโอกาส
ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยแสดงให้เห็นว่ามีผลการดำเนินงาน
ในระดับมาตรฐานในทุกมิติ และเป็นผลการดำเนินงานที่ยอมรับได้ ซึ่งต้องมีคะแนน
ประเมินผลการดำเนินงานตั้งแต่ร้อยละ 70.00 - 79.99

เกณฑ์การประเมิน

การประเมินผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า และจังหวัด ได้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินเป็น 2 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 ความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ

มิติที่ 2 ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดตัวชี้วัดและการให้ค่าคะแนนตามประเภทรางวัล สรุปดังนี้

1. รางวัลกระบวนกรมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

รายการตัวชี้วัด		
มิติที่ 1: ความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ		คะแนน (30)
1.	การกำหนดนโยบาย/ทิศทางที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ	5
2.	การสร้างระบบ/วิธีการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม และค่านิยมของหน่วยงาน ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	4
3.	การมีกลไกหรือหน่วยงานรองรับในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	4
4.	การสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชน/ประชาสังคม/ภาคเอกชน	5
5.	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด	12
มิติที่ 2: ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม		คะแนน (70)
6.	การเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการ	5
7.	แผนการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	5
8.	การส่งเสริมการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นแบบหุ้นส่วนความร่วมมือในการจัดทำบริการสาธารณะ	45
8.1	สรุปความเป็นมา/สภาพปัญหา และวัตถุประสงค์การดำเนินโครงการ (พอสังเขป)	
8.2	อธิบายการดำเนินโครงการและการสร้างกระบวนกรมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างชัดเจน โดยแสดงให้เห็นดังนี้	
	<ul style="list-style-type: none"> • แนวคิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงหรือแก้ปัญหา 	

รายการตัวชี้วัด		
	<ul style="list-style-type: none"> • การวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินโครงการ • การทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง • บทบาทของหน่วยงานจากการเป็นผู้ดำเนินการเอง (Operator) มาเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน หรืออำนวยความสะดวก (Facilitator) และบทบาทหรือหน้าที่ของภาคส่วนที่เข้าร่วมดำเนินการ 	
8.3	จัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชน/เครือข่ายภาคประชาสังคม หรือเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการและ มีการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลที่ได้จัดทำขึ้นดังกล่าวให้ถูกต้องและทันสมัย	
8.4	จัดทำสรุปปัญหา/อุปสรรค และผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งปัจจัยสำเร็จในการดำเนินงาน	
8.5	จัดทำสรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินโครงการที่เป็นรูปภาพหรือแผนภาพที่ชัดเจน	
8.6	มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินโครงการต่อสาธารณะ	
9.	ระดับความพึงพอใจของภาคประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ	15

2. รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

รายการตัวชี้วัด		
มิติที่ 1: ความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ		คะแนน (20)
1.	การกำหนดนโยบาย/ทิศทางที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ	6
2.	การสร้างระบบ/วิธีการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม และค่านิยมของหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	4
3.	การมีกลไกหรือหน่วยงานรองรับในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	4
4.	การสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชน/ประชาสังคม/ภาคเอกชน	6
มิติที่ 2: ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม		คะแนน (80)
5.	การเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการ	5
6.	แผนการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	5

รายการตัวชี้วัด		
7.	การประเมินผลการทำงานโครงการที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นแบบหุ้นส่วน ความร่วมมือ มีองค์ประกอบในการพิจารณาประกอบด้วย	55
	7.1 สรุปความเป็นมา/สภาพปัญหา และวัตถุประสงค์การดำเนินโครงการ (พอสังเขป) 7.2 อธิบายการดำเนินโครงการและการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างชัดเจน โดยแสดงให้เห็นดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> • แนวคิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงหรือแก้ปัญหา • การวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินโครงการ • การทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง • บทบาทของหน่วยงานจากการเป็นผู้ดำเนินการเอง (Operator) มาเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน หรืออำนวยความสะดวก (Facilitator) และบทบาทหรือหน้าที่ของภาคส่วนที่เข้าร่วม ดำเนินการ 7.3 จัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชน/เครือข่ายภาคประชาสังคม หรือ เครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ และมีการปรับปรุงระบบ ฐานข้อมูลที่ได้จัดทำขึ้นดังกล่าวให้ถูกต้องและทันสมัย 7.4 จัดทำสรุปปัญหา/อุปสรรค และผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งปัจจัยสำเร็จใน การดำเนินงาน 7.5 จัดทำสรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินโครงการที่เป็นรูปภาพหรือแผนภาพ ที่ชัดเจน 7.6 มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินโครงการต่อสาธารณะ	
8.	ระดับความพึงพอใจของภาคประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนิน โครงการ	15

3. รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

รายการตัวชี้วัด		
มิติที่ 1: ความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ		คะแนน (15)
1.	การกำหนดนโยบาย/ทิศทางที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารราชการ	4
2.	การสร้างระบบ/วิธีการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม และค่านิยมของหน่วยงาน	3

รายการตัวชี้วัด		
	ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	
3.	การมีกลไกหรือหน่วยงานรองรับในการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	3
4.	การสนับสนุนการทำงานของภาคประชาชน/ประชาสังคม/ภาคเอกชน	5
มิติที่ 2: ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม		คะแนน (85)
5.	การเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการ	5
6.	แนวทาง/แผนการขยายผลหรือต่อยอดเพื่อส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	5
7.	การขยายผลการดำเนินกิจกรรม/โครงการ ในภารกิจหลักหรือสนับสนุนภารกิจหลัก หรือเป็นประเด็น (Agenda) สำคัญในการพัฒนา	5
8.	การประเมินผลการดำเนินงานโครงการที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่น แบบหุ้นส่วนความร่วมมือ มีองค์ประกอบในการพิจารณาประกอบด้วย	50
	<p>8.1 สรุปรความเป็นมา/สภาพปัญหา และวัตถุประสงค์การดำเนินโครงการ (พอสังเขป)</p> <p>8.2 อธิบายการดำเนินโครงการและการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างชัดเจน โดยแสดงให้เห็นดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> ● แนวคิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงหรือแก้ปัญหา ● การวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินโครงการ ● การทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ● บทบาทของหน่วยงานจากการเป็นผู้ดำเนินการเอง (Operator) มาเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน หรืออำนวยความสะดวก (Facilitator) และบทบาทหรือหน้าที่ ของภาคส่วนที่เข้าร่วมดำเนินการ <p>8.3 จัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชน/เครือข่ายภาคประชาสังคม หรือ เครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการและ มีการปรับปรุงระบบ ฐานข้อมูลที่ได้จัดทำขึ้นดังกล่าวให้ถูกต้องและทันสมัย</p> <p>8.4 จัดทำสรุปปัญหา/อุปสรรค และผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งปัจจัยสำเร็จ ในการดำเนินงาน</p> <p>8.5 จัดทำสรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินโครงการที่เป็นรูปภาพหรือแผนภาพ ที่ชัดเจน</p> <p>8.6 มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินโครงการต่อสาธารณะ</p>	
9.	สรุปผลสำเร็จที่ได้รับจากการขยายผล/ต่อยอดการดำเนินโครงการ	5
10.	ระดับความพึงพอใจของภาคประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ	15

4. รางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นเลิศ

หลักเกณฑ์การประเมิน
1. ใช้หลักเกณฑ์การประเมินรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เพื่อประเมินโครงการที่เสนอใหม่ 3 โครงการ
2. ใช้หลักเกณฑ์การประเมินรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เพื่อประเมินโครงการที่ดำเนินการขยายผล หรือต่อยอดอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนการประเมินรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม”

การประเมินการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ เพื่อมอบรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินจากใบสมัครและเอกสารประกอบ

เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของการจัดทำเอกสารการดำเนินการของจังหวัด หรือส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่าประกอบใบสมัครโดยทีมผู้ตรวจประเมินของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ซึ่งจังหวัด หรือส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่าจะต้องจัดทำเอกสารให้ถูกต้องและครบถ้วนตามแบบฟอร์มที่กำหนด (แบบฟอร์มใบสมัครแสดงไว้ในภาคผนวก) ทั้งนี้ ส่วนราชการจะต้องได้คะแนนจากการประเมินในขั้นตอนนี้ ร้อยละ 70 ขึ้นไป จึงจะพิจารณาตรวจประเมินในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่

เป็นการประเมินผลการดำเนินงานจริงของจังหวัด หรือส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่าโดยทีมผู้ตรวจประเมินของสำนักงาน ก.พ.ร. เพื่อสอบถามข้อมูลหรือข้อเท็จจริงตามผลการประเมินจากเอกสารฯ และเพื่อประเมินให้คะแนนการดำเนินงานที่แท้จริงประกอบการพิจารณารางวัลฯ ซึ่งจะเป็นการประเมินทั้งเชิงปริมาณตามตัวชี้วัด และประเมินในเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาหรืออธิบายเกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรค หรือปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ รวมทั้งทีมผู้ตรวจประเมินจะจัดลำดับในแต่ละระดับรางวัล ตามคะแนนของจังหวัด หรือส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่าที่ได้จากการประเมิน

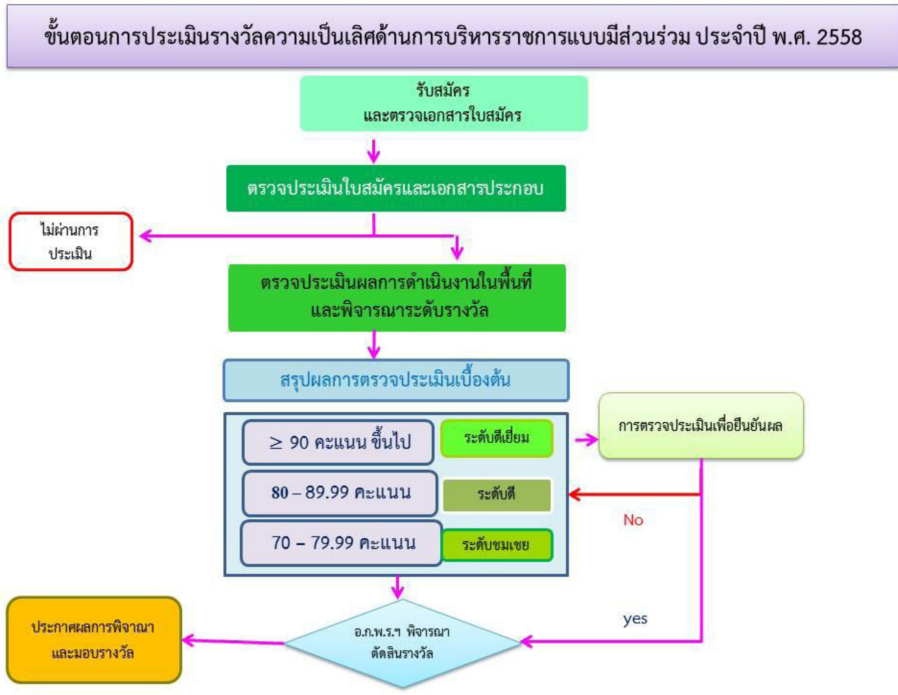
ขั้นตอนที่ 3 การตรวจประเมินเพื่อยืนยันผล

เป็นการประเมินเพื่อยืนยันผลสำเร็จในการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการเชิงประจักษ์ โดยคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ (อ.ก.พ.ร.) เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หรือผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงาน ก.พ.ร. สำหรับส่วนราชการที่มีผลคะแนนตั้งแต่ ร้อยละ 90 ขึ้นไป ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ได้รับรางวัลในระดับดีเยี่ยม เพื่อนำไปสู่การสรุปผลการได้รับรางวัลของส่วนราชการตามผลการดำเนินงาน และเพื่อสรุปผลการถอดบทเรียน หรือนวัตกรรมที่จะพัฒนาเป็นองค์ความรู้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การพิจารณาตัดสินการได้รับรางวัล โดย อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

เป็นการนำเสนอผลการประเมินและพิจารณารางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ต่อ อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพิจารณาการได้รับรางวัลในแต่ละระดับรางวัลตามผลการประเมินการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของจังหวัด หรือส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า และเพื่อประกาศรายชื่อหน่วยงานที่ได้รับรางวัลตามประเภท และระดับรางวัล

ภาพแสดงขั้นตอนการประเมิน

สรุปผลการพิจารณารางวัล

สรุปผลการพิจารณารางวัล

ในปี พ.ศ. 2558 มีส่วนราชการและจังหวัด ที่สมัครขอรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 จำนวน 35 หน่วยงาน โดยมีบางส่วนราชการสมัครขอรับรางวัล มากกว่า 1 ประเภทรางวัล รายละเอียดการสมัครขอรับรางวัลฯ สรุปดังตารางต่อไปนี้

ประเภทส่วนราชการ	จำนวนหน่วยงานที่ยื่นใบสมัคร	จำนวนใบสมัครจำแนกตามประเภทรางวัล			
		รางวัลกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ	รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	รางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นเลิศ
ส่วนราชการระดับกรม	29 ส่วนราชการ	-	24	10	-
จังหวัด	6 จังหวัด	6	-	-	-
รวม	35 หน่วยงาน	6	24	10	-
		40			

จากการประเมินการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการราชการ ตั้งแต่การประเมินจากเอกสารใบสมัคร (ขั้นตอนที่ 1) และการประเมินในพื้นที่จริง (ขั้นตอนที่ 2) และการประเมินเพื่อยืนยัน โดย อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (ขั้นตอนที่ 3) สรุปผลการประเมินส่วนราชการ/จังหวัด ที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน (ระดับคะแนน 70 คะแนนขึ้นไป) จำนวน 18 หน่วยงาน ใน 19 รางวัล ดังนี้

รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (11 หน่วยงาน)

- **ระดับดีเยี่ยม** ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมปศุสัตว์ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

- **ระดับดี** ได้แก่ กรมควบคุมโรค กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมประมง กรมพัฒนาธุรกิจการค้า และกรมราชทัณฑ์

- **ระดับชมเชย** ได้แก่ กรมป่าไม้

รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (5 หน่วยงาน)

- **ระดับดี** ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมการพัฒนาชุมชน กรมทางหลวงชนบท และกรมปศุสัตว์

- **ระดับชมเชย** ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
รางวัลกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ (3 หน่วยงาน)
- **ระดับดี** ได้แก่ จังหวัดยโสธร
- **ระดับชมเชย** ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสงขลา

โดยมีรายละเอียดแยกตามประเภทรางวัล ดังต่อไปนี้

รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ลำดับ	ส่วนราชการ/จังหวัด	ระดับรางวัล	ชื่อโครงการ
1	สำนักงานปลัดกระทรวง ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	ดีเยี่ยม	โครงการสร้างความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับพื้นที่ จังหวัดสกลนคร
2	กรมทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง	ดีเยี่ยม	โครงการชุมชนเข้มแข็ง ป่าชายเลนยั่งยืน : กรณีจังหวัดตราด
3	กรมปศุสัตว์	ดีเยี่ยม	การมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ : กรณีการพัฒนากระบือ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
4	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	ดีเยี่ยม	โครงการตำบลจัดการสุขภาพดี วิสาหกิจชุมชนยั่งยืน
5	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	ดีเยี่ยม	โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม ในผืนป่าตะวันตก
6	กรมควบคุมโรค	ดี	โครงการบูรณาการการปฏิบัติราชการ แบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและ ควบคุมโรคมาลาเรีย อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
7	กรมทรัพยากรน้ำบาดาล	ดี	โครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร ในพื้นที่ประสบภัยแล้ง
8	กรมประมง	ดี	โครงการธนาคารปูม้า
9	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า	ดี	โครงการศูนย์เครือข่ายธุรกิจ (Biz Club) จังหวัดเพชรบุรี
10	กรมราชทัณฑ์	ดี	โครงการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังร่วมกับภาคธุรกิจ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของเรือนจำ จังหวัดสุโขทัย
11	กรมป่าไม้	ชมเชย	โครงการหมู่บ้านรักษ่าป่าลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (หมู่บ้านสีเขี้ยว) จังหวัดสงขลา

รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ลำดับ	ส่วนราชการ/จังหวัด	ระดับรางวัล	ชื่อโครงการ
1	สำนักงานปลัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์	ดี	โครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2	กรมการพัฒนาชุมชน	ดี	โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้น แบบบ้านที่สู้น้ำนอง
3	กรมทางหลวงชนบท	ดี	โครงการประชาชนร่วมสร้างคุณค่า ในการสร้างทางหลวงชนบท
4	กรมปศุสัตว์	ดี	โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาปศุสัตว์
5	สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยา เสพติด	ชมเชย	โครงการกองทุนแม่ของแผ่นดิน

รางวัลกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

ลำดับ	ส่วนราชการ/จังหวัด	ระดับรางวัล	ชื่อโครงการ
1	จังหวัดยโสธร	ดี	โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามรูปแบบ YASOTHON MODEL ปี 2557
2	จังหวัดบุรีรัมย์	ชมเชย	การสร้างบุรีรัมย์สันติสุข 9 ดี ด้วย BCM-Model : โครงการส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัย เพื่อการท่องเที่ยว
3	จังหวัดสงขลา	ชมเชย	โครงการเพิ่มประสิทธิภาพและการผลิตข้าวและ สนับสนุนให้พื้นที่คาบสมุทรสงขิงพระเป็นพื้นที่ฐาน อาหาร ประจำปีงบประมาณ 2558

ผลการดำเนินการ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารราชการ

สรุปผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ผ่านมาตรฐาน ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับความร่วมมือ

การประเมินการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของส่วนราชการ ในทั้ง 2 มิติ ตามหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณารางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2558 พบว่า ส่วนราชการ/จังหวัดมีผลการดำเนินงานในระดับความร่วมมือ โดยผ่านการประเมินและตัดสินให้ได้รับรางวัลในระดับชมเชยและดี จำนวน 14 ส่วนราชการ ได้แก่

ระดับชมเชย

• รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

1. กรมป่าไม้

• รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

2. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

• รางวัลกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ได้แก่

3. จังหวัดบุรีรัมย์

4. จังหวัดสงขลา

ระดับดี

• รางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

1. กรมควบคุมโรค

2. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

3. กรมประมง

4. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

5. กรมราชทัณฑ์

- รางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

6. กรมการพัฒนาชุมชน

7. กรมทางหลวงชนบท

8. กรมปศุสัตว์

9. สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- รางวัลกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ได้แก่

10. ยโสธร

โดยสามารถสรุปผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ดังต่อไปนี้

รางวัลระดับชมเชย

1. กรมป่าไม้

กรมป่าไม้ กำหนดให้การเสริมสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนอยู่ในกลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้ ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 1 การอนุรักษ์ พัฒนาระบบศักยภาพและการจัดการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้อย่างสมดุล บูรณาการ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผู้บริหารกรมป่าไม้มอบนโยบายและกำหนด ทิศทางการปฏิบัติงานของกรมป่าไม้ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยกำหนด ให้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้เป็นกลยุทธ์ของกรมป่าไม้ และกำหนด แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ. 2555-2558 และแผนปฏิบัติราชการประจำปี รวมทั้งมอบ นโยบายและข้อสั่งการในเรื่องแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน ในการประชุมผู้บริหารประจำเดือนอย่างสม่ำเสมอ

กรมป่าไม้สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหาร ราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหาร ราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ “โครงการหมู่บ้านรักษ่าป่า

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (หมู่บ้านสีเขียว)” ซึ่งดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสงขลา
โครงการหมู่บ้านรักษ้ำป่าลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (หมู่บ้านสีเขียว) มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ตามแนวพระราชดำริ
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
2. เพิ่มพื้นที่สีเขียวของจังหวัดสงขลา เพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี ป้องกัน
อุทกภัยแล้ง และการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และแก้ไขปัญหาการ
ต้นเขินจากตะกอนดินที่แหล่งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยวิถีธรรมชาติ
และกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายหมู่บ้านสีเขียว
3. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ องค์กร
เอกชนและภาคประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างจิตสำนึกและความ
ร่วมมือที่ดีจากชุมชนท้องถิ่น

ขอบเขตการดำเนินงาน

เป็นการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยการสร้างเครือข่ายหมู่บ้านสีเขียว
ซึ่งทำงานร่วมกับกรมป่าไม้ ในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์และจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรภาคประชาชนและหน่วยงาน
ภาครัฐในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ ทั้งนี้คำนึงถึงความต้องการและความ
พึงพอใจต่อผลประโยชน์ที่ประชาชนในภาพรวมส่วนใหญ่จะได้รับในรูปแบบของ
องค์ความรู้การพัฒนาด้านเศรษฐกิจชุมชน คุณภาพชีวิตและระบบนิเวศน์สิ่งแวดล้อม รวมถึง
ความสุขและความภาคภูมิใจที่ประชาชนได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ และส่งเสริมให้
คนในชุมชนมีค่านิยมร่วมกันในการ “ป้องกันป่าเดิม ปลูกเสริมป่าใหม่ ส่งเสริมความ
เข้าใจ เพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน” โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ป้องกันป่าเดิม (ส่งเสริมให้ราษฎรในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วม
ในการป้องกันรักษาป่าและงานปราบปรามกระทำผิดอย่างจริงจังจับคู่กับ
งานส่งเสริมเตรียมการพัฒนาองค์กรไปสู่ป่าชุมชนจัดตั้งเป็นองค์กรหมู่บ้าน
พิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต (รสปท.) ต่อไป

2. งานปลูกเสริมป่าใหม่ เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎร/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาฟื้นฟูสภาพป่าและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้เกิดผลดีต่อคุณภาพชีวิตเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนทั้งในระดับมหภาคและระดับปัจเจกบุคคล โดยน้อมนำแนวพระราชดำริมาประยุกต์ใช้ เช่น โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, โครงการปลูกป่า 3 อย่างเพื่อประโยชน์ 4 อย่าง, โครงการสร้างป่าสร้างรายได้ (วนเกษตร เป็นต้น)
3. งานสร้างความเข้าใจโครงการฯ จัดให้มีกิจกรรมการประชาสัมพันธ์เผยแพร่, ประชุมชี้แจง, การจัดแสดงนิทรรศการ, และการจัดฝึกอบรม/สัมมนาราษฎรที่อาสาสมัครเป็นองค์กร/กลุ่มของหมู่บ้านสี่เหลี่ยมเพื่อให้เกิดความรู้เพิ่มเติม เกิดทัศนคติที่ดีและมีความเชื่อถือศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ เกิดการยอมรับให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนที่มีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมกันตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โดยมีหน่วยงานระดับสถาบันระดับอุดมศึกษาที่เป็นหน่วยงานภายนอก ซึ่งเป็นที่เชื่อถือและมีมาตรฐานในการตรวจสอบติดตามผลอย่างมีหลักวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้
4. การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน แนวทางตามพระราชดำริ ล้วนก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรของชุมชนอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน เช่น การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรม ป่าต้นน้ำถูกทำลายปัญหาอุทกภัย ดินถล่ม คุณภาพน้ำ คุณภาพดิน อีกทั้งยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของราษฎรด้วยการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ จากงานวนเกษตร (ปลูกป่าร่วมยางพารา) เพื่อแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำอย่างยั่งยืนแท้จริง

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

1. ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (หมู่บ้านสี่เตีย) จังหวัดสงขลา โดยเฉพาะภาคประชาชนได้ร่วมกันแสดงความจงรักภักดี บังเกิดความซาบซึ้งสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันพระมหากษัตริย์และเกิดความสุขและความภาคภูมิใจ และความมั่นใจในการดำรงวิถีชีวิตตามแนวพระราชดำริ
2. ด้านเศรษฐกิจ การสร้างสมดุลทางเศรษฐกิจ คือ เป็นแหล่งอาหารและพืชสมุนไพร ไม้เชื้อเพลิง ไม้ใช้สอย เพิ่มรายได้ สร้างความมั่นคงที่เป็นรายได้แบบเงินบำนาญในอนาคต เป็นมรดกที่มีชีวิตให้ตกทอดสู่ลูกหลานได้ ลดความเสี่ยงต่อวิกฤติราคาขายพาราตกต่ำ เกษตรกรมีทางเลือกในการกำหนดราคาขายและสามารถกำหนดผลผลิตจากระบบวนเกษตรให้สอดคล้องกับสถานะตลาดได้
3. การสร้างสมดุลทางสังคม คือ ทำให้มีความมั่นคงทางจิต สุขภาพจิตดี มีความสุขกับการได้มีส่วนร่วมสร้างเสริมสภาพแวดล้อมของสวนยางพารา (พืชเชิงเดี่ยว) ให้มีคุณค่ามากกว่าการให้ผลผลิตน้ำยางเพียงอย่างเดียว ครอบครัวอบอุ่นเพราะมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน เกิดการรวมกลุ่มเป็นเพื่อนร่วมแนวทางเดียวกันของเครือข่ายหมู่บ้านรักษป่า และเครือข่ายคนปลูกพืชร่วมยางพารา รักษาพรรณพืชที่รักษาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น กะพ้อซึ่งใช้มัดห่อข้าวเหนียวในงานบุญเดือนสิบ หรืองานเทศกาลฮารีรายอ เป็นต้น
4. การสร้างสมดุลทางสิ่งแวดล้อม คือ การทำให้ร่างกายแข็งแรงสุขภาพดี ปราศจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพราะใช้แต่ปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งนำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ ช่วยแก้กฏต่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ระบบวนเกษตรช่วยเพิ่มความหลากหลายและพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ป่าเดิมที่ถูกเปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่เกษตรกรรมเชิงเดี่ยว ช่วยปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ทั้งสภาพภูมิอากาศ คุณภาพปริมาณ และระยะเวลาการไหลของน้ำ ลดการไหลบ่าหน้าดิน ปรับปรุงคุณภาพของดิน เพิ่มสัตว์และจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ในดิน ช่วยแก้ปัญหา น้ำท่วม - ดินถล่มได้ในระยะยาว และเกิดความยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมที่ดี (ลดภาวะโลกร้อน) ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข

2. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)

สำนักงาน ป.ป.ส. ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริหารราชการ ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2544 จนถึงปัจจุบันด้วยเล็งเห็นว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่อาจประสบความสำเร็จได้จากการทำงานของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกับเรื่องอื่น ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม นอกจากนั้นยังเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวโดยตรง ดังนั้นประชาชนควรตระหนักว่าเป็นปัญหาของตนเองและกำหนดหนทางแก้ไขด้วยตนเองโดยมีภาครัฐให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานที่มุ่งเน้นให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหายาเสพติดและร่วมกันป้องกันชุมชนของตนเองให้ปลอดภัยจากยาเสพติด ปัจจุบันได้กำหนดยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558 – 2562 โดยเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหายาเสพติด และในหมู่บ้าน/ชุมชนที่ได้รับเงินจากกองทุนแม่ของแผ่นดิน

สำนักงาน ป.ป.ส. สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการกองทุนแม่ของแผ่นดิน”** ซึ่งดำเนินการในพื้นที่อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

โครงการกองทุนแม่ของแผ่นดิน มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ความเป็นสิริมงคลสูงสุด เมื่ออยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชนใด ก็เปรียบเสมือนกำลังใจของพระองค์ท่านที่พระราชทานให้กับหมู่บ้าน/ชุมชนนั้น ๆ ในการทำความดี ปกป้องรักษาท้องถิ่นของตัวให้รอดพ้นจากภัยอันตราย และสร้างความเข้มแข็งในชาติ
2. เป็นกองทุนขวัญถุงสำหรับหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ได้รับพระราชทาน เพื่อความมุ่งหมายสร้างให้เป็นศูนย์รวมของกองทุนทั้งหมดในหมู่บ้าน/ชุมชน และให้เป็นตัวแทนของกองทุนที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการทำ ความดีทั้งกายและใจ การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมของหมู่บ้าน/ชุมชน หรือกองทุนเพื่อประโยชน์สาธารณะ การที่กองทุนแม่ของแผ่นดินหมดสิ้นไปย่อมหมายความว่าถึงตัวแทนของความดีหมดสิ้นลงด้วย ทุกคนในหมู่บ้าน/ชุมชน จึงต้องปกป้องรักษาให้ออกงาม ไม่สูญสลาย

3. ใช้เป็นเงื่อนไขกระตุ้นความตื่นตัวของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองมากขึ้นและเป็นแบบอย่างของการพัฒนา การพึ่งพาตนเอง การระดมทุนในชุมชน และเป็นแบบอย่างของการบูรณาการเพื่อเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืนเข้ากับกระบวนการพัฒนา

ขอบเขตการดำเนินงาน

การดำเนินโครงการ กองทุนแม่ของแผ่นดิน คือ การเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเชิงคุณภาพ โดยรวมพลังของชุมชนเข้าแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยจิตใจที่พึ่งตนเอง และฟื้นฟูทางสังคมของหมู่บ้าน/ชุมชน ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นตามสภาพของมิติทางสังคม-วัฒนธรรม ในแต่ละพื้นที่ ยึดโยงกับความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน พลังเหล่านี้จะเป็นส่วนสำคัญในการทำให้กองทุนแม่ของแผ่นดินเพิ่มพูนขึ้นด้วยศรัทธาและปัญญาของชุมชน จนหล่อหลอมแนวความคิดอุดมการณ์ร่วมของชุมชนเป็นหนึ่งเดียวกันและพัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาพื้นฐานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็นกรอบการแก้ไขปัญหาที่ครอบคลุมทุกด้านของสังคม

กองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นกองทุนที่ใช้แก้ไขปัญหาเสพติด ตามแนวพระราชปณิธานสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติด เป็นเงินขวัญถุง โดยใช้ทุนศักดิ์สิทธิ์ ทุนศรัทธา ทุนปัญญา และทุนคุณภาพ เพื่อให้หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินที่มีอยู่เดิมคงสภาพ และขยายพื้นที่หมู่บ้านกองทุนแม่เพิ่มขึ้น สำนักงาน ป.ป.ส. ได้จัดทำแนวทางการดำเนินการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ปี 2557 ขึ้น ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถเคลื่อนงานต่อไปได้โดยไม่หยุดชะงัก

เมื่อหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ได้พัฒนาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ระดับอำเภอแล้ว ก็จะถูกพิจารณาคัดเลือกเป็นหมู่บ้านศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด โดยต้องมีการสร้างความเข้มข้นของการดำเนินงานตามคุณสมบัติจากศูนย์การเรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอเป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด และต้องดำเนินการในเชิงคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

ในปี 2558 นี้สำนักงาน ป.ป.ส. จึงเสนอ หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ที่ดำเนินการสำเร็จด้วย รูปแบบ (Model) ที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหาร ราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2557 (ระดับดี) ไปขยายผลการดำเนินโครงการ ใน 5 พื้นที่ ดังนี้

ชื่อหมู่บ้าน	จังหวัด	การดำเนินงาน
บ้านทุ่งยาว	ประจวบคีรีขันธ์	ศูนย์การเรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด
บ้านท่าดินดำ	ลพบุรี	ศูนย์การเรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ
ชุมชนโปรงอรุณ	สระแก้ว	ศูนย์การเรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด
บ้านตีนเป็ด	พังงา	ศูนย์การเรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดพังงา
บ้านตง	เชียงใหม่	ศูนย์การเรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด

1. ปัญหาเสพติดที่แพร่ระบาดในหมู่บ้านฯ ลดลงอยู่ในระดับที่ปลอดภัย เนื่องจากการร่วมมือกันแก้ปัญหาของคนในชุมชนตามแนวทางสันติวิธี
2. เนื่องจากเงินกองทุนแม่ของแผ่นดินที่พระราชทานให้ ถือเป็นเงินขวัญถุง และเป็นสิริมงคลสูงสุดที่ได้รับ หมู่บ้านจะต้องรักษาเงินจำนวนดังกล่าวให้ คงเดิมไว้ จึงทำให้สมาชิกต้องร่วมกันคิดหาวิธีการที่จะรวบรวมทุน ทรัพย์สมทบให้มากขึ้น และมากพอที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ก่อให้เกิด การเกื้อกูลกันของคนในชุมชน สร้างความรัก ความสามัคคีร่วมกัน ส่งผล ให้มีเงินกองทุนสำหรับใช้จ่ายให้กับสมาชิกในหมู่บ้านฯ เช่น เป็นแหล่งเงิน ทุนในการยืมไปประกอบอาชีพ และไม่มีดอกเบี้ย ทำให้มีการประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน การมอบทุนการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาส การช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อน ฯลฯ
3. มีการพัฒนาต่อยอดขึ้นเป็นศูนย์การเรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน สามารถ เป็นแหล่งศึกษาดูงานให้กับหมู่บ้านกองทุนแม่อื่นๆ และหมู่บ้านที่ เตรียมพร้อมจะเป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน

3. จังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์ได้ขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด 4 ปี (พ.ศ. 2557 - 2560) โดยใช้ตัวแบบระบบการบริหารจัดการ BCM-Model : Buriram Case Management Model มาใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายสูงสุด “บุรีรัมย์สันติสุข บนความพอเพียง เพื่ออนาคตลูกหลานชาวบุรีรัมย์ ครอบคลุมเดียวกัน สายเลือดเดียวกัน” ซึ่งได้กำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จ 9 ดี เพื่อนำไปสู่การเป้าหมายสูงสุดดังกล่าว และได้มอบหมายให้มีเจ้าภาพหลักรับผิดชอบในแต่ละปัจจัย และได้จัดทำ “ธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี คัมภีร์สร้างอนาคตที่ดีให้ลูกหลาน” เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด โดยได้มีการจัดตั้ง และบูรณาการให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาคราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร/มูลนิธิ/สมาคม/เอกชน คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) คณะกรรมการคุ้มบ้าน (กคบ.) และประชาชนทุกหมู่บ้าน เข้ามาร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด ตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่จนถึงขั้นตอนลงมือปฏิบัติ

จังหวัดบุรีรัมย์ สมัครง่ายรับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการเสริมสร้างศักยภาพศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเขาค้อผนมรุ้ง : กิจกรรมส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัยเพื่อการท่องเที่ยว”** ซึ่งวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนาจังหวัดโดยให้ความสำคัญกับหมู่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาในทุกเรื่องที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านโดยเชื่อมโยงกับการดำเนินการของภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดที่กำหนดไว้ในการเป็นเมือง “บุรีรัมย์สันติสุข” ต่อไป

ขอบเขตการดำเนินงาน

การดำเนินการโดยใช้ตัวแบบ BCM Model ได้ให้ความสำคัญกับคณะกรรมการหมู่บ้านสูงสุด เนื่องจากทุกเรื่องทุกปัญหาจะมีจุดเริ่มต้นมาจากชุมชน/หมู่บ้านทั้งสิ้น ซึ่งได้กำหนดเป็นปัจจัยความสำเร็จข้อที่ 9 ของกระบวนการ BCM Model ในการที่จะสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)/ชุมชนเมือง เนื่องจากหากคณะกรรมการ

หมู่บ้านเข้มแข็ง มีความสามารถในการปฏิบัติงาน ก็จะทำให้ปัจจัยแห่งความสำเร็จข้ออื่นอีก 8 บรรลุผลสำเร็จ ได้จึงได้กำหนดกิจกรรมในการสร้างองค์คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ให้เข้มแข็ง ดังนี้

1. สร้างเขตบ้าน/คุ้มบ้าน/กลุ่มบ้าน ให้มีเขตพื้นที่ที่ชัดเจน เพื่อการบริหารปกครองและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย
2. การตั้งคณะกรรมการคุ้มบ้านเพื่อเป็นกลไกรับผิดชอบดูแลหมู่บ้านและช่วยเหลือคณะกรรมการหมู่บ้านและคุ้มบ้าน
3. จัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
4. การประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน
5. สร้างกฎหมู่บ้าน/ธรรมนูญหมู่บ้าน
6. สร้างแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้การพัฒนาหมู่บ้านเป็นไปอย่างมีระบบและสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง
7. จัดตั้งกองทุนพึ่งพาตนเอง
8. การสร้างระบบทายาทสืบสานกิจกรรมของหมู่บ้าน โดยทุกกิจกรรมของหมู่บ้านให้มีเยาวชนหรือตัวแทนของเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบดำเนินการ
9. กิจกรรมการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของ กม.

จากการดำเนินการดังกล่าวทำให้คณะกรรมการหมู่บ้านมีศักยภาพในการดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในหมู่บ้านตั้งแต่ระดับครัวเรือน คุ้มบ้าน หมู่บ้าน ตำบล ทำให้ปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไขถูกต้องกับความต้องการและตามศักยภาพของพื้นที่ เกิดความสงบสุข สมาชิกในชุมชนดำรงอยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุขในทุกพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลต่อระดับอำเภอ จังหวัด และประเทศต่อไป โดยในการดำเนินการพบว่ายังประสบปัญหาระดับความเข้าใจในหลักการ BCM Model ของกลุ่มเป้าหมายที่ไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากการดำเนินการในระยะแรกและได้ดำเนินการพร้อมกันในทุกพื้นที่ จึงต้องใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เพื่อให้มีความคิดเห็นและมองเห็นเป้าหมายตรงกัน และเกิดพลังร่วมที่จะขับเคลื่อนไปพร้อมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดที่กำหนด

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

จังหวัดบุรีรัมย์ได้มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาตาม BCM Model และมีผลสำเร็จดังนี้

1. โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยกิจกรรม : พัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อส่งเสริมการเกษตรสามารถพัฒนาแหล่งน้ำจำนวน 4 แห่ง ทำให้สามารถเก็บกักน้ำได้เพิ่มขึ้น 200,000 ลูกบาศก์เมตร
2. โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยกิจกรรมส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิพันธุ์ดี มีผลสำเร็จคือ 1) มีกลุ่มส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์เกิดขึ้น 40 กลุ่ม ซึ่งเป็นระบบการเกษตรที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พื้นที่ 8,000 ไร่ ปริมาณผลผลิต 3,200 ตัน ซึ่งเป็นมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในระดับสากล 2) เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาเพิ่มขึ้นตันละ 2,000 บาท
3. การจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าว มีผลสำเร็จคือ 1) เกษตรกรอย่างน้อย 5,000 ราย มีเมล็ดพันธุ์ข้าวเพาะปลูกในปี 2558 2) ไม่มีปัญหาข้าวพันธุ์อ่อนปนมากับข้าวหอมมะลิในพื้นที่เพาะปลูก 600 ไร่ และ 3) ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น
4. โครงการพัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อขนส่งสินค้าด้านการเกษตร มีผลสำเร็จคือ 1) ประชาชนได้ใช้ถนนในการขนส่งสินค้าและขนส่งผลผลิตทางการเกษตรได้รับความสะดวก 2) การเดินทางสะดวกทำให้ลดต้นทุนภาคการขนส่ง

4. จังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลา ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ของจังหวัดสงขลา “สงขลา เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ ทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี” ที่มุ่งความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการดำเนินงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาเป็นประธาน ได้กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัด พ.ศ. 2557-2560 โดยจัดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างแผนพัฒนาจังหวัด

จากทุกภาคส่วน เพื่อนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากการประชุมมาปรับปรุงแผนพัฒนา
จังหวัดให้สมบูรณ์ตามผลการประชุม และนำเสนอคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบ
บูรณาการ จังหวัดสงขลา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนนำเสนอคณะกรรมการนโยบาย
การบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.)

จังหวัดสงขลา สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการ
บริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลกระบวนการมี
ส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการเพิ่ม
ประสิทธิภาพและการผลิตข้าวและสนับสนุนให้พื้นที่ตำบลสุทนต์หิวงษ์เป็นพื้นที่
ฐานอาหาร ประจำปีงบประมาณ 2558”** ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย ในภาวะวิกฤต เร่งด่วน โดยเฉพาะ
เสปียงสัตว์ ไม่สามารถดำเนินการจัดหาเสปียงสัตว์มาไว้ให้สัตว์ได้กินทันที
และไม่เพียงพอต่อความต้องการของสัตว์
2. ส่งเสริมให้เกิดรายได้กับชุมชนที่รับซื้อฟ่อนฟาง และสร้างรายได้ให้กับ
เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ที่สามารถจำหน่ายฟองฟางให้กับศูนย์เก็บเสปียงสัตว์
3. ลดต้นทุนให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ที่สามารถซื้อฟ่อนฟางจากศูนย์
เก็บเสปียงสัตว์ในราคาที่ถูกกว่า เมื่อเทียบกับอาหารสัตว์อื่นจากภาคเอกชน

ขอบเขตการดำเนินงาน

จากสภาพปัญหาปัญหาน้ำท่วมขัง ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญมากประการหนึ่ง
ในการประกอบอาชีพของเกษตรกร การให้ความช่วยเหลือด้านปศุสัตว์จะเป็นเรื่องลำดับ
รองจากการช่วยเหลือที่ตัวเกษตรกร ทั้งข้อจำกัดในด้านการคมนาคม พาหนะ
ขนส่ง เส้นทางที่ถูกตัดขาด เป็นการเพิ่มปัญหาในการบรรเทาความเดือดร้อนในด้านการ
ช่วยเหลือเกษตรกรด้านปศุสัตว์ โดยเฉพาะเสปียงสัตว์ ซึ่งการขอรับการช่วยเหลือด้าน
เสปียงสัตว์ ต้องเดินทางไปรับที่สถานีพัฒนาอาหารสัตว์สตูล ที่มีระยะทางกว่า 200
กิโลเมตร ไม่สามารถดำเนินการจัดหาเสปียงสัตว์มาไว้ให้สัตว์ได้กินทันทีและไม่เพียงพอ
ต่อความต้องการของสัตว์ กลุ่มเกษตรกรจึงมีความคิดเพื่อหาแนวทางวางแผนรับมือแก้ไขปัญหา
และเตรียมความพร้อม โดยในขั้นต้นมีแนวคิดจัดตั้งกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรด้วยกัน

และมีแนวทางจะเก็บสะสมเสปียงสัตว์ไว้ใช้ในยามขาดแคลน เนื่องจากหลังฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอระโนด มีฟางข้าวจำนวนมาก หากสามารถนำมาอัดฟ่อนเก็บสะสมไว้เป็นเสปียงสัตว์ในภาวะวิกฤตได้ แต่มีประเด็นใหม่คือ ปัญหาเรื่องสถานที่เก็บรวบรวม เนื่องจากฟางแห้งเป็นเชื้อเพลิงอย่างดี หากการเก็บรวบรวมฟางแห้งไว้ใกล้ที่พักอาศัย หรือบริเวณคอกสัตว์อาจเกิดอันตรายขึ้นได้ กลุ่มเกษตรกรจึงได้เสนอความต้องการขอรับการสนับสนุนโรงเก็บเสปียงสัตว์ เพื่อรวบรวมเสปียงสัตว์ไว้ใช้ในยามขาดแคลน และเป็นหลักประกันในด้านการเลี้ยงปศุสัตว์ ว่าสัตว์เลี้ยงจะไม่ขาดแคลนอาหารแม้จะประสบภัยธรรมชาติ สอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดสงขลา ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด ได้มอบหมายให้หน่วยงานลงไปปรับปรุงปัญหาของภาคประชาชน และนำแนวคิด ปัญหาและความต้องการ มาวิเคราะห์และประเมินความเป็นไปได้ และนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเสนอต่อจังหวัด เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จากยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสงขลาที่สอดคล้องกับการพัฒนาและแก้ปัญหา โดยการนำเสนอโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวและสนับสนุนให้พื้นที่คาบสมุทรมหานครเป็นพื้นที่ฐานอาหาร โดยก่อสร้างโรงเก็บเสปียงสัตว์คาบสมุทรมหานคร ตำบลตะเครียะ อำเภอระโนด ตามแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา ปีงบประมาณ 2557 และผลจากการก่อสร้างโรงเก็บเสปียงสัตว์เนื่องจากมีความสอดคล้องกับความต้องการของภาคประชาชน และเป็นการแก้ไขปัญหาที่ประชาชนมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี จึงได้ดำเนินการต่อในปีงบประมาณ 2558 โดยการสร้างเพิ่มขึ้นอีก 1 แห่ง คือ โรงเก็บเสปียงสัตว์กลุ่มผู้เลี้ยงปศุสัตว์พึ่งพาตนเองตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

1. มีความพร้อมในการรับมือกับภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยสามารถจัดหาฟางแห้งอัดฟ่อนเข้าเก็บ ขณะนี้ (มีนาคม 2558) มีฟางเข้าเก็บสะสมในโรงเก็บเสปียงสัตว์ฯ จำนวน 6,000 ฟ่อน
2. เกิดการร่วมทุน ที่ใช้หลักการมีหุ้นส่วนของภาคประชาชนในการรวบรวมฟางอัดฟ่อน ซึ่งมีมูลค่า ฟ่อนละ 25 บาท โดยกลุ่มเกษตรกรเปิดให้สมาชิกลงทุน โดยกำหนดมูลค่า หุ้นละ 10 บาท และให้สมาชิกถือหุ้นได้ไม่เกินคนละ 500 หุ้น เพื่อเน้นชุมชนมีส่วนร่วม กระจายให้เกษตรกรรายย่อยสามารถเข้าร่วมทุนได้ และเป็นการ

สร้างความเข้มแข็งในชุมชน กรรมการบริหารฯ มีหน้าที่กำหนดสัดส่วนการให้ความช่วยเหลือ การวางแผนนำพาเข้า-ออก จากโรงเก็บเสปียง การจัดประชุมกลุ่ม เพื่อความโปร่งใส มีการทำบัญชี สามารถตรวจสอบได้เป็นประจำทุกเดือน

3. จากการดำเนินการดังกล่าว กลุ่มเกษตรกรเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการบริหารจัดการเสปียงสัตว์ โดยเน้นการพึ่งพาตนเอง โดยภาครัฐให้การสนับสนุน ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพเลี้ยงปศุสัตว์ สามารถวางแผนการผลิตได้เอง และในขณะเดียวกัน สามารถนำศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรและโรงเก็บเสปียงสัตว์ ไปช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยในพื้นที่อื่นได้อีกด้วย เป็นแนวทางที่เกษตรกรร่วมมือกันที่จะช่วยเหลือตนเองก่อน เมื่อประสบปัญหาจึงนำเสนอต่อภาครัฐ เพื่อขอรับการสนับสนุน และทำเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ยังสามารถขยายผลออกไปช่วยเหลือบุคคลภายนอกได้ หากเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์กลุ่มอื่น ๆ ที่มีความพร้อม และให้ความสนใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อาจนำไปเป็นต้นแบบในพื้นที่ต่าง ๆ และสุดท้าย ยังเป็นการสร้างแนวคิดพึ่งพาตนเอง โดยอาศัยความสามัคคีในชุมชน ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคมได้ในที่สุด

รางวัลระดับดี

1. กรมควบคุมโรค

กรมควบคุมโรค กำหนดพันธกิจในการส่งเสริมกระบวนการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายใน และระหว่างประเทศในการผลิต และพัฒนาผู้เชี่ยวชาญ องค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เครื่องมือ กฎหมาย การเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยสุขภาพ รวมทั้งบริการเฉพาะที่ได้มาตรฐานสากล และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและร่วมมือกับเครือข่ายภาคภายในและนานาชาติ รวมทั้งสนับสนุนพื้นที่ดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมโรคและภัยสุขภาพอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนไว้อย่างชัดเจน ซึ่งผู้บริหารมีการสื่อสารโดยตรงด้วยการจัดประชุมถ่ายทอดนโยบาย และสื่อสารผ่านหนังสือราชการ รวมทั้งผ่านเว็บไซต์ของกรมควบคุมโรคเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของบุคลากรในสังกัด และเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในโครงการที่สำคัญของกรม ได้แก่ โครงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน (Multi-sectoral cooperation) รวมถึงการกำหนดระบบประเมินผลภายในองค์กร ถ่ายทอดตัวชี้วัดระดับองค์กรไปสู่หน่วยงานปฏิบัติอย่างชัดเจน จัดทำสมุดบันทึกแล้วสอดแทรกเนื้อหายุทธศาสตร์ของกรมควบคุมโรคและแจ้งเวียนทางหนังสือราชการ และการแถลงข่าว

การสร้างระบบ/วิธีการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม และค่านิยมของหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม กรมควบคุมโรค มีการอบรมในเรื่องของค่านิยมองค์กรของกรมควบคุมโรค คือ I-SMART และสิ่งสำคัญของ 2 ใน 6 ค่านิยมก็คือ การมีสัมพันธภาพที่ดี (R = Relationship) และการทำงานเป็นทีม (T = Teamwork) ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อการทำงานและการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในทุกระดับ รวมถึงการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกรมควบคุมโรคร่วมกับภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคประชาชน

กรมควบคุมโรค สมัคร์เข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการบูรณาการการปฏิบัติราชการแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคมalariaเรื้อย”** ซึ่งดำเนินการในพื้นที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่

1. สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคมาลาเรียตามมาตรฐานสากล ให้เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่และตามความจำเป็นของประชาชน
2. พัฒนาแนวทางการดำเนินงานด้านสุขภาพแบบองค์รวม ครอบคลุมทุกพื้นที่ตามแนวชายแดน
3. สร้างความพร้อมในการบูรณาการงาน ทรัพยากรในการป้องกันควบคุมโรคมาลาเรียของพื้นที่ ผ่านกระบวนการขั้นตอนของการวิเคราะห์กำหนดกลยุทธ์โดยการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์ใช้มาลาเรีย ความคาดหวัง ความต้องการรับบริการของประชาชนเพื่อการป้องกันควบคุมโรคมาลาเรีย มากำหนดความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน ผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วม

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมควบคุมโรค ได้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคมาลาเรีย เริ่มต้นจากการรับฟังความคิดเห็นและส่งเสริมบทบาทภาคประชาชนให้แสดงความคิดเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องการรับการสนับสนุนจากบริการภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงาน ร่วมคิดวิเคราะห์และรับรู้ปัญหา กำหนดบทบาท ร่วมลงมือปฏิบัติตามบทบาท และร่วมประเมินผลการทำงาน โดยการพัฒนาแนวคิดและวิธีการทำงานร่วมกับหน่วยงานเครือข่าย เป็นกิจกรรมแรกที่เริ่มดำเนินการ เพื่อให้ทีมบูรณาการเข้าใจวัตถุประสงค์ วิธีคิดการดำเนินงานตามโครงการบูรณาการ ภารกิจและทรัพยากรที่สามารถสนับสนุนการทำงานร่วมกัน ให้มองเห็นเป้าหมายการทำงานเดียวกันคือ ประชาชนอีกทั้งมองเห็นผลลัพธ์และประโยชน์ที่ได้รับร่วมกัน มีการพัฒนาวิธีการทำงานแบบเชิงรุกเป็นรูปแบบการดำเนินการต่อจากการพัฒนาหน่วยงานเครือข่าย โดยใช้ผลการประเมินความต้องการ และความพึงพอใจของประชาชน มาร่วมตัดสินใจวางรูปแบบ โดยกำหนดรูปแบบให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนที่มาประสานร่วมมือกันจัดบริการมาลาเรียเข้าไปในพื้นที่ของประชาชนที่อยู่ห่างไกลตามแผนงานที่วางไว้ และได้มีการพัฒนาแกนนำด้านมาลาเรีย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและส่งเสริมบทบาทภาคประชาชนให้เป็นกลไก

ที่ช่วยในการสื่อสารเกี่ยวกับความเจ็บป่วยให้มีความเข้าใจในความหมายตรงกัน และเป็นกลไกที่ช่วยทำให้เกิดความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชน โดยมีแกนนำมาลาเรียเป็นสื่อกลางในการส่งผ่านความรู้ และประยุกต์ความรู้ภาคประชาชน (lay knowledge) หรือความเชื่อต่อความเจ็บป่วยที่ประชาชนมีอยู่ให้สามารถผสมผสานสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างสมดุล รวมทั้งการจัดอบรมให้ความรู้แก่แกนนำได้ในชุมชนห่างไกลซึ่งเป็นโอกาสที่เจ้าหน้าที่ที่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับประชาชนอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ มีการพัฒนาแกนนำ โดยการถ่ายทอดความรู้ให้หน่วยงานภาครัฐผ่านกระบวนการดำเนินงานแบบบูรณาการ จนกระทั่งหน่วยงานเหล่านี้สามารถถ่ายทอดความรู้มาลาเรียส่งต่อประชาชน แทนเจ้าหน้าที่หน่วยมาลาเรียได้เสมือนเป็นแกนนำด้านมาลาเรียอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสามารถให้ความรู้เรื่องมาลาเรียเด็กนักเรียน ผู้ปกครอง รวมถึงประชาชนในชุมชนพื้นที่ห่างไกล และสามารถติดตามให้คำแนะนำการกินยาอย่างต่อเนื่องได้ กระบวนการพัฒนาแกนนำนี้มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้มีการสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยปราศจากการแบ่งแยกความแตกต่าง เป็นการทลายกำแพงวัฒนธรรม ภาษา ที่เป็นอุปสรรคของการเข้าถึงบริการของประชาชนที่ดีอีกทางหนึ่ง

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

1. โครงการบูรณาการการปฏิบัติราชการแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคมาลาเรีย อำเภออุ้มผาง จ.ตาก ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน ในพื้นที่ดำเนินการให้บริการโรคมาลาเรียพื้นที่เสี่ยงสูงแบบบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วยประชาชนคนไทย กลุ่มต่างชาติ ได้แก่ คนพม่า และ คนกระเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และคนต่างชาติที่เข้ามาทำมาหากินหรือลี้ภัยสงครามเข้ามาในประเทศไทย การดำเนินงานของโครงการนี้ไม่เลือกปฏิบัติ ทำให้ได้รับบริการที่มีมาตรฐานเท่าเทียมกัน เช่น ได้รับการตรวจวินิจฉัยรักษาโรคไข้มาลาเรียที่มีมาตรฐานเดียวกัน

2. ลดภาระค่าใช้จ่ายจากการเดินทางไปรับบริการรักษาที่หน่วยบริการสาธารณสุข และสามารถประยุกต์การดูแลสุขภาพตามแนวทางการแพทย์ผสมผสานไปกับชุดความรู้ตามความเชื่อของตนเองและครอบครัวอย่างลงตัวไม่เกิดความขัดแย้ง

3. ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อภาคีเครือข่าย ในการดำเนินงานครั้งนี้มีภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมดำเนินการประกอบด้วย หน่วยงานให้บริการสาธารณสุขในพื้นที่ ตำรวจตระเวนชายแดน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุข อาสาสมัครมาลาเรีย หน่วยงานเอกชนในพื้นที่ และผู้แทนของประชาชนในพื้นที่เสี่ยง ประโยชน์ที่เกิดขึ้น คือ มีการทำงานเป็นทีมเพื่อเป้าหมายเดียวกัน คือ ประโยชน์สุขที่เกิดกับประชาชน ร่วมพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาโรคมาลาเรียชายแดนอย่างยั่งยืน

2. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ตามยุทธศาสตร์ของส่วนราชการในประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างขีดสมรรถนะขององค์กรและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีเป้าประสงค์ที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อเป็นกลไกเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลให้เกิดประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และผู้บริหารมีการให้นโยบาย ทิศทางการบริหารราชการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการจัดตั้งกองส่งเสริมการมีส่วนร่วมในปี 2554 และมีการอบรมพัฒนาบุคลากรในกองนี้อย่างต่อเนื่อง

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สมครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัล พัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง”** ซึ่งดำเนินการในพื้นที่จังหวัดชัยนาท

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยแล้ง มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร ในรูปแบบบูรณาการแหล่งน้ำบาดาลร่วมกับแหล่งน้ำผิวดิน
2. ส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรได้มีส่วนร่วมกับกรมทรัพยากรน้ำบาดาลในการบริหารจัดการน้ำบาดาล
3. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรได้ใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการดำเนินงาน

รูปแบบการดำเนินการ ดำเนินการโดยให้เกษตรกรในพื้นที่นอกเขตชลประทานที่ประสบปัญหาและมีความต้องการแหล่งน้ำ รวมตัวกันมีพื้นที่รวมกันประมาณ 100 ไร่ มาขอให้กรมทรัพยากรน้ำบาดาลขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลให้ โดยเกษตรกรจะต้องรวมกลุ่มกัน มีคณะกรรมการบริหารจัดการจัดสรรน้ำบาดาล และบำรุงรักษาระบบน้ำบาดาลให้มีการใช้ได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืน เกษตรกรที่ร่วมในโครงการจะใช้น้ำบาดาลโดยเสียค่าใช้จ่ายตามจำนวนที่ใช้น้ำจริง โดยคณะกรรมการที่เกษตรกรจัดตั้งขึ้นมา จะร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดสรรน้ำ ค่าน้ำต่อหน่วย และคณะกรรมการมีบทบาทที่จะบริหารจัดการรายได้ เพื่อนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาระบบให้ใช้ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ คณะกรรมการมาจากตัวแทนของเกษตรกรที่ร่วมโครงการ และมี อบต. และเจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาลเป็นที่ปรึกษา โดยกลุ่มมีกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับกลุ่มผู้ใช้น้ำบาดาลขึ้น

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

1. เกษตรกรที่ร่วมในโครงการมีความมั่นใจว่า มีแหล่งน้ำสำหรับการเพาะปลูกได้อย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม น้ำที่จะนำมาใช้มีต้นทุน ดังนั้น การนำไปใช้ประโยชน์จะต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าของการนำไปใช้ปลูกพืชชนิดไหน มีผลผลิตเท่าไร และราคาเท่าไร คุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่หากนำค่าใช้จ่ายการลงทุนเพาะปลูกในเรื่องต่างๆ รวมทั้งค่าน้ำมาคิดคำนวณด้วย

2. เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกร และการบริหารจัดการน้ำบาดาลที่มาจาก การมีส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการจัดสรรน้ำบาดาล รวมถึงเกิดกฎกติกาในการใช้น้ำร่วมกัน

2. กรมประมง

กรมประมง ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากร สัตว์น้ำ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาผ่านกลไกการทำงานของเครือข่ายในลักษณะพหุภาคี ซึ่งได้กำหนดเป็นนโยบายหรือทิศทางที่เป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร โดยกำหนดไว้ในพันธกิจของกรมประมง คือ กำกับและควบคุมการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำให้มีใช้ได้อย่างยั่งยืนและคงความหลากหลายทั้งสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาคการจัดการทรัพยากรในชุมชน และยุทธศาสตร์ที่ 3: การบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำให้ยั่งยืนและคงความหลากหลาย โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนชาวประมงมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรประมง รวมทั้ง กลยุทธ์ข้อ 2: เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ และมีเป้าประสงค์ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมประมงสมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการธนาคารปูม้า”** ซึ่งดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โครงการธนาคารปูม้าเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2554 มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรปูม้าอย่างถูกต้องและคุ้มค่า โดยชุมชนมีส่วนร่วม
- 2) เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรปูม้าในท้องถิ่น
- 3) สร้างจิตสำนึก และปลูกฝังแนวทางอนุรักษ์ทรัพยากรปูม้าให้แก่ชาวประมงและเยาวชน

ขอบเขตการดำเนินงาน

การดำเนินโครงการเป็นการดำเนินงานที่ต่อเนื่องตามโครงการแผนแม่บทการจัดการประมงทะเลไทย โดยผสมผสานแนวคิดต่างๆ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดการความรู้ และการบูรณาการการทำงาน รวมทั้งการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ชุมชนเกิดความยั่งยืน มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีความเป็นเจ้าของ วัสดุกรักและห่วงใยในทรัพยากรหรือภูมิปัญญาของชุมชน/ท้องถิ่น รวมทั้งสามารถสร้างคุณค่าให้กับสังคม ผ่านกลไกการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการโครงการ คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการ คณะกรรมการติดตามประเมินผลโครงการ ที่ให้แต่ละภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจในการทำแผนการดำเนินงาน การดำเนินงานร่วมกัน การติดตาม ประเมินผลร่วมกัน ตั้งแต่พิจารณาคัดเลือกชุมชนและพื้นที่ในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยดำเนินการสำรวจพื้นที่ที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมธนาคารปูม้า และศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนในด้านทำขึ้นสัตว์น้ำ ปริมาณแม่ปูม้าที่ขึ้นในแต่ละวัน ความเข้มแข็งของชุมชน คุณภาพสิ่งแวดล้อมในบริเวณที่จะจัดทำธนาคารปูม้าชุมชน และข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็น รวมทั้งการประเมินความเป็นไปได้เบื้องต้นในการจัดทำธนาคารปูม้า โดยชาวประมง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมจัดตั้งธนาคารปูม้าชุมชนที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชาวประมงในพื้นที่ ที่มีชาวประมงและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเป็นผู้บริหารจัดการธนาคารปูม้า เช่น การลำเลียงแม่ปูเข้า-ออกจากธนาคารปู การปล่อยลูกปูม้า การจดบันทึกข้อมูลแม่ปูม้าที่เข้าธนาคารปูม้า เป็นต้น พร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการในพื้นที่ร่วมกัน ในการจัดทำโครงการและจัดตั้งธนาคารปูม้าชุมชน และเป็นคณะกรรมการในการขับเคลื่อนการดำเนินการและร่วมติดตามประเมินผล โดยกรมประมงเป็นผู้เสริมอำนาจของชุมชนโดยมีเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลเป็นผู้ให้คำแนะนำส่งเสริมในด้านข้อมูลทางวิชาการ เพื่อการจัดตั้งธนาคารสัตว์น้ำ เช่น ความเค็มน้ำมีผลต่ออัตราการฟักของลูกปูม้า สถานที่การจัดตั้งธนาคารปูม้าควรไกลบริเวณทำขึ้นสัตว์น้ำของชาวประมง เพื่อลำเลียงแม่ปูม้าเข้าธนาคารปูได้สะดวกและควรใช้ระยะเวลาในการลำเลียงน้อยที่สุด ทำให้ได้แม่ปูม้าที่มีคุณภาพสูง/บริเวณที่ปล่อยลูกปูควรเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งอนุบาลปูม้าและมีที่หลบซ่อนตามธรรมชาติ เป็นต้น โดยผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิ การสร้างกระชัง การลำเลียงปู การปล่อยปูหรือการแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชน

นอกจากนี้ กรมประมงโดยศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเล ได้มีการติดตามผลและแก้ไขปัญหาพร้อมกับชาวประมงและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และร่วมกันถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านเวทีสาธารณะในระดับชุมชนหมู่บ้านโดยสรุปบทเรียน และศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานจนตกผลึกทางความคิดและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ตลอดจนการเสนอทางออกเชิงสร้างสรรค์ร่วมกัน โดยมีฉันทามติเห็นควรมีการกำหนด กฎ กติกาของชุมชนในการทำการประมง การใช้เครื่องมือประมง การกำหนดเขตทำการประมงเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาพื้นที่ทับซ้อนของการทำการประมง และการสร้างองค์ความรู้ร่วมกันด้วยการเปิดเป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชนที่เปิดโอกาสให้ชุมชนอื่นๆ เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (Open house) โดยมีปราชญ์ประจำหมู่บ้านทำหน้าที่ในการเป็นวิทยากรชุมชนคอยให้คำปรึกษา บรรยายให้ความรู้ให้กับผู้เข้ามาเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้ในชุมชน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายขึ้นในชุมชน โดยจัดตั้งเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำขึ้นในชุมชน เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำในชุมชนให้มีความยั่งยืน ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำให้มียู่คู่กับชุมชนท้องถิ่นตลอดไป

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

1. เกิดกฎ กติกา หรือข้อตกลงของชุมชน ที่มาจากการเรียนรู้ปัญหา/การแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากรปูม้า และใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรปูม้าในชุมชนตนเอง ทำให้เกิดเขตพื้นที่อนุรักษ์ปูม้าในบริเวณที่เป็นแหล่งอนุบาลลูกปูม้า/แหล่งเลี้ยงตัวปูม้าขนาดเล็ก เป็นการป้องแหล่งอนุบาลลูกปูม้า/แหล่งเลี้ยงตัวปูม้าขนาดเล็ก และเติมเต็มความสมบูรณ์ของห่วงโซ่อาหารในระบบนิเวศ โดยเฉพาะพื้นที่ที่ปูม้าเป็น Dominant species ยังสามารถคงสภาพได้ดั้งเดิม/ดีกว่าเดิม
2. เกิดการทำงานแบบบูรณาการร่วมกัน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชาวประมงในพื้นที่ ซึ่งก่อเกิดเป็นสายสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกันในอนาคตต่อไป มีศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชน หรือชุมชนต้นแบบ ที่สามารถถ่ายทอดองค์
3. ความรู้ที่มีประสิทธิภาพจากฐานสู่ฐาน และเปิดโอกาสให้ชุมชนอื่นๆ เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (Open house)

4. เกิดความสามัคคี และลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการแย่งกันใช้ ทรัพยากรภูมิในพื้นที่

4. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยจากนโยบายของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่มีทิศทางการดำเนินงาน ในปี 2558 ภายใต้อาณัติ “บริการเชิงรุก บริหารราชการแบบมีส่วนร่วม บนพื้นฐานของธรรมาภิบาล” รวมถึงส่งเสริมการสร้างการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมครอบคลุมภารกิจหลักของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยกำหนดมาตรการ/โครงการ “การกำหนดแนวทางการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในงานด้านบริการ ด้านส่งเสริมพัฒนาธุรกิจ และด้านสร้างธรรมาภิบาลธุรกิจ” ในนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดีและผลักดันสู่การปฏิบัติ และได้มีการสื่อสารนโยบายให้บุคลากรกรมพัฒนาธุรกิจการค้ารับทราบและถือปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารราชการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยกำหนดเป็นนโยบายกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ปี 2558 และเผยแพร่ผ่านรายงานประจำปีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ปี 2557 รวมถึงวารสารกรมพัฒนาธุรกิจการค้า “ต้นสายปลายทางธุรกิจ” นอกจากนี้ ได้มีหนังสือประกาศ “นโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดี” ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ มีการอบรมหรือพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรในหน่วยงานที่เอื้อต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ “**โครงการศูนย์เครือข่ายธุรกิจ (Biz Club) จังหวัดเพชรบุรี**” ซึ่งดำเนินการในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

โครงการศูนย์เครือข่ายธุรกิจ (Biz Club) จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เป็นเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจในพื้นที่
2. สนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจไทยให้เกิดการรวมตัวเพื่อการพัฒนาธุรกิจทุกระดับตั้งแต่ระดับ Micro Business, SMEs ไปจนถึง SML ในพื้นที่ทุกจังหวัด

3. เป็นศูนย์กลางให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหาธุรกิจ
4. เป็นศูนย์เชื่อมโยงข้อมูลทางธุรกิจ และแหล่งเงินทุน
5. เพิ่มขีดความสามารถแข่งขันธุรกิจสร้างเสริมประสบการณ์ การเรียนรู้
สู่มาตรฐานการประกอบธุรกิจ

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้คัดเลือกจังหวัดเพชรบุรี เป็นจังหวัดนำร่องในการจัดตั้งเป็น “ศูนย์เครือข่ายธุรกิจBiz Club” ณ สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเพชรบุรี โดยเป็นการสนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจไทยให้เกิดการรวมตัวเป็นเครือข่ายธุรกิจ Biz Club ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจทุกระดับ โดยมีหน่วยงานพันธมิตรให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ ซึ่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นเพียงผู้สนับสนุนศักยภาพของเครือข่ายธุรกิจ Biz Club ให้ความความเข้มแข็ง โดยมีวิธีการดำเนินงานใน 3 กิจกรรม คือ

1. สร้างเครือข่ายธุรกิจประสานหน่วยงานพันธมิตร ได้แก่ สถาบันการศึกษา สถาบันการเงิน และภาคเอกชน โดยแนะนำศูนย์เครือข่ายธุรกิจ Biz Club และคัดเลือกกลุ่มธุรกิจเป้าหมายเป็นกลุ่มเครือข่ายธุรกิจนำร่อง
2. พัฒนาเครือข่ายธุรกิจ ได้แก่ การส่งเสริมช่องทางการตลาด เช่น กิจกรรมการออกร้านจำหน่ายสินค้าของสมาชิกการส่งเสริม การฝึกอบรม/สัมมนา และพัฒนาธุรกิจ
3. เชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจ โดยปี 2558 ได้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจ Biz Club จ.เพชรบุรีกับส่วนกลาง และขยายเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจครอบคลุมทั่วประเทศ จำนวน 36 แห่ง โดยได้จัดตั้งเป็น “คณะกรรมการเครือข่ายธุรกิจประเทศไทย หรือ Biz Club Thailand (BCT)” มีธุรกิจเข้าร่วมเป็นสมาชิกมากกว่า 6,000 ราย โดยการรวมกลุ่ม BCT จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยผลักดันให้สมาชิกภายในกลุ่มเกิดการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการประกอบธุรกิจมากขึ้น รวมทั้งมีการขยายธุรกิจและต่อยอดการค้าไปสู่ตลาดสากล

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

โครงการศูนย์เครือข่ายธุรกิจ (Biz Club) จังหวัดเพชรบุรี ก่อให้เกิดรวมกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจในจังหวัด โดยร่วมกันสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาธุรกิจ สร้างความเข้มแข็งทางธุรกิจให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยผลสำเร็จจากการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจ

ด้านความรู้ผู้ประกอบการ ได้เข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ผ่านการสัมมนาเชื่อมโยงเครือข่าย Biz Club และเกิดจับคู่ธุรกิจภายใต้การเชื่อมโยงเครือข่าย Biz Club

ด้านเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกศูนย์เครือข่ายธุรกิจ (Biz Club) จังหวัดเพชรบุรีได้รวมตัวกันสร้างเครือข่ายในชุมชน ในภาคธุรกิจด้านการผลิต ทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of scale) ดังนั้นเมื่อได้ร่วมกันผลิตเป็นเครือข่าย สามารถจำแนกการผลิต โดยผู้ผลิตเลือกผลิต เฉพาะสินค้าที่ถนัดและผลิตเป็นจำนวนมาก จะทำให้ประหยัดต้นทุนการผลิต ได้มากเกิดการประหยัดด้านการจัดการ (Economies of management) ลดต้นทุนทางการบริหารจัดการ มีการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายทางการบริหาร ร่วมกัน (Share Costs) ทำให้ผู้ประกอบการมีต้นทุนลดลง และมีผลกำไรมากขึ้น

ด้านสังคม จากการที่ผู้ประกอบการได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์เครือข่ายธุรกิจ (Biz Club) จังหวัดเพชรบุรี ทำให้ผู้ประกอบการที่เข้ารับการอบรมเกิดการรวมตัวเชื่อมโยงเครือข่ายมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการแก้ไขปัญหาทางธุรกิจที่เกิดขึ้นร่วมกัน ทำให้เกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก่อเกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

2. หน่วยงานภาครัฐ

สามารถประหยัดงบประมาณในการดำเนินงานของภาครัฐ เนื่องจากสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเพชรบุรี สามารถบูรณาการการทำงานและใช้การอบรมของ

ศูนย์เครือข่ายธุรกิจ (Biz Club) จังหวัดเพชรบุรีถ่ายทอดความรู้หรือองค์ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจกลุ่มเป้าหมายได้ทำให้ประหยัดงบประมาณได้เป็นจำนวนมาก และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการไม่ต้องเดินทางเข้ารับการอบรมที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

5. กรมราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยกำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการคือ นโยบายด้านการบริหารจัดการงานราชทัณฑ์ในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติงานภายใต้พันธกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมให้มีการนำองค์ความรู้ การจัดการสมัยใหม่ที่ใช้กันในภาคธุรกิจและการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มาปรับใช้ในการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ เพื่อทดแทนสถานะจำกัดและขาดแคลนของทรัพยากรการบริหารทั้งด้านงบประมาณ อัตรากำลัง และอุปกรณ์เครื่องมือการทำงานต่างๆ ซึ่งจากปัญหาและอุปสรรคที่กรมราชทัณฑ์เผชิญอยู่ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการอย่างโดดเด่นเพียงลำพังได้ จำเป็นต้องสะท้อนปัญหาและสาเหตุให้สังคม ภาคประชาชน ภาคการเมือง ตลอดจนส่วนราชการต่างๆ ได้รับรู้ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ พร้อมทั้งแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือ และบูรณาการการทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งสร้าง ความยอมรับและความเชื่อมั่นของทุกภาคส่วนต่อภาพลักษณ์ กระบวนการ และผลการปฏิบัติงาน “คืนคนดี สู่อสังคม” ของกรมราชทัณฑ์ และกรอบแนวทางการดำเนินงานของ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ที่เน้นให้เรือนจำและทัณฑสถาน แสวงหาพันธมิตรจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและดำเนินการงาน ราชทัณฑ์

กรมราชทัณฑ์สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ “โครงการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังร่วมกับภาคธุรกิจเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของเรือนจำจังหวัดสุโขทัย” ซึ่งดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่อการฝึกวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ
ของตลาดแรงงาน สามารถนำไปประกอบอาชีพได้เมื่อพ้นโทษโดยไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมราชทัณฑ์ โดยเรือนจำจังหวัดสุโขทัยได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
ร่วมกับนายวัฒนา เรืองปัญญาวัฒนา ผู้ประกอบการรกรางโดยสาร ในการส่งเสริมกิจการ
ราชทัณฑ์ด้านการฝึกวิชาชีพในมิติคืนคนดีสู่สังคม โดยได้ร่วมกันปรึกษาหารือ เพื่อกำหนด
แผนและทิศทางในการดำเนินงานการฝึกวิชาชีพด้านการประกอบรกรางโดยสารให้แก่
ผู้ต้องขัง เช่น มีข้อเสนอในการปรับปรุงอาคารสถานที่ของโรงงานฝึกวิชาชีพ และส่ง
เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังไปศึกษาดูงาน
กระบวนการผลิตรกรางโดยสารอย่างเต็มรูปแบบ ณ สถานประกอบการภายนอก ร่วมกัน
กำหนดหลักเกณฑ์ของผู้ต้องขังที่มีสมรรถนะ คุณสมบัติ และศักยภาพสอดคล้องกับ
ความต้องการของเอกชนผู้ประกอบการ และร่วมกันคัดเลือกผู้ต้องขังที่เข้าหลักเกณฑ์
ภายใต้ความสมัครใจของผู้ต้องขังที่จะยินยอมฝึกอบรมวิชาชีพช่างเชื่อมโลหะและ
ช่างเชื่อมสแตนเลสในการต่อรกรางโดยสาร ซึ่งผู้ประกอบการได้นำวัสดุอุปกรณ์ในการ
ฝึกวิชาชีพช่างเชื่อมโลหะและช่างเชื่อมสแตนเลสเข้ามาให้ผู้ต้องขังฝึกวิชาชีพภายใน
เรือนจำ โดยเรือนจำได้มีการอำนวยความสะดวกในเรื่องของการรักษาความปลอดภัย
การยืดหยุ่นในกฎระเบียบบางประการที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย เช่น การขยายเวลาทำงานของ
ผู้ต้องขังในโรงงานฝึกวิชาชีพประกอบรกรางโดยสารให้เท่ากับเวลาทำงานของผู้ต้องขัง
กองงานสาธารณะ สนับสนุนวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามาให้การอบรม
และฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง ติดตามกระบวนการผลิตของผู้ต้องขังให้เป็นไปตาม
มาตรฐานที่ภาคเอกชนกำหนด เป็นต้น และเมื่อได้ผลผลิต ผู้ประกอบการจะเข้ามามี
ส่วนร่วมในการประเมินผลสัมฤทธิ์และคุณภาพฝีมือแรงงานของผู้ต้องขังในระดับหนึ่ง
และเรือนจำก็จะจำหน่ายให้แก่ผู้ประกอบการและนำรายได้ที่ได้รับจากการจำหน่าย
มาจัดสรรเป็นรางวัลปันผลให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อเก็บไว้ใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพภาย
หลังพ้นโทษ ผู้ประกอบการ จะเข้ามามีบทบาทในการคัดเลือกผู้ถูกคุมประพฤติที่เป็น
แรงงานที่มีทักษะและฝีมือ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลกลุ่มนี้ได้เข้าทำงานในสถานประกอบ
การภายหลังพ้นระยะเวลาที่ถูกคุมประพฤติตามความประสงค์และความสมัครใจของ
ผู้ถูกปล่อยคุมประพฤติต่อไป

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานตาม “โครงการความร่วมมือในการส่งเสริมกิจการราชทัณฑ์ด้านการฝึกวิชาชีพในमितศึคนคณดีสู่อังคม” ได้แก่

1. ผู้ต้องขังได้รับโอกาสในการฝึกวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่น
2. ผู้ต้องขังมีรายได้จากการฝึกอบรมวิชาชีพและสามารถเก็บไว้ใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ
3. ผู้ต้องขังมีสถานประกอบการรองรับในการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ
4. เรือนจำสามารถบรรเทาปัญหาการว่างงานของผู้ต้องขังในเรือนจำได้
5. เรือนจำสามารถสร้างเครือข่ายที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมสัยของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองที่มีมูลค่าเพิ่มแก่สังคม
6. ผู้ประกอบการสามารถขยายฐานการผลิตตรงโดยสารเข้ามายังเรือนจำโดยอาศัยแรงงานจากผู้ต้องขัง
7. ผู้ประกอบการได้รับความภาคภูมิใจในการมีจิตอาสาที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม
8. แก้ไขพฤติกรรมสัยของผู้ต้องขัง และให้โอกาสผู้ต้องขังได้พิสูจน์ตนเองว่าเป็นพลเมืองที่มีมูลค่า (Value) ในการที่จะพัฒนาประเทศชาติต่อไป
9. ลดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยพ้นโทษ เนื่องจากผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยพ้นโทษมีงานทำเป็นหลักแหล่ง และมีรายได้ที่แน่นอน

6. กรมการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน มีภารกิจหลักในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีนโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดี เพื่อให้การปฏิบัติราชการของกรมฯ มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีความชัดเจน โปร่งใส และมีธรรมาภิบาล เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับนโยบายของผู้บริหาร ที่มีทิศทางการบริหารราชการที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ปรากฏตามยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2555-2559 และพันธกิจหลักของกรมฯ พันธกิจที่ 1 พัฒนาระบบและกลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของชุมชน โดยจัดทำแนวทาง

การดำเนินกิจกรรมตามยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน ประจำปีงบประมาณ และส่งมอบให้หน่วยปฏิบัติ ทุกสำนัก/กอง ทุกจังหวัดและทุกอำเภอ ใช้เป็นคู่มือในการทำงาน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานฯ ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติราชการ

กรมการพัฒนาชุมชนสมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านที่สูบ้านน้อง”** ซึ่งดำเนินการในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีระบบการบริหารจัดการชุมชน แบบบูรณาการและพัฒนาเศรษฐกิจกิจชุมชนและเร่งรัดการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนให้ครอบคลุมทั่วประเทศ
2. เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในฐานะหมู่บ้านพี่ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวและชุมชน ในฐานะหมู่บ้านให้เข้มแข็งได้ในที่สุด

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมการพัฒนาชุมชนกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรม ตามยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ในกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพและขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ใน 3 กิจกรรม คือ

1. สร้างแกนนำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบปี 2558 กลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่ม องค์กรแกนนำ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในทักษะการจัดกระบวนการพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาผู้ด้อยโอกาส การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเป็นหมู่บ้านต้นแบบอย่างยั่งยืน

2. การขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ดำเนินการในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 878 หมู่บ้านดำเนินการ 3 กิจกรรม ได้แก่
 - กิจกรรมที่ 1 ส่งเสริมครอบครัวพัฒนาในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
 - กิจกรรมที่ 2 การเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการชุมชน
 - กิจกรรมที่ 3 การจัดการความรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ
3. การเพิ่มประสิทธิภาพหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ดำเนินการในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบที่ได้รับงบประมาณจากกรมฯ พ.ศ. 2554-2557 จำนวน 4,390 หมู่บ้านทั่วประเทศ

การขยายผลดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงกรมการพัฒนาชุมชน กำหนดแนวทางการดำเนินงานแบบบ้านที่สูบ้านน้อง คือเป็นการใช้หมู่บ้านต้นแบบที่มีอยู่ สอน ถ่ายทอด สาธิต ให้กับหมู่บ้านอื่น หรือเป็นศูนย์เรียนรู้ ที่มีองค์ความรู้พร้อม ถ่ายทอดให้ผู้สนใจเข้าไปเรียนรู้ เพื่อขยายผลให้กว้างออกไปออกไป ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนพึ่งตนเองได้และมีความสุขบนความพอเพียงด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 กรมการพัฒนาชุมชน ได้มีการขยายผล โดยถอดบทเรียน และพัฒนารูปแบบ (Model) จากหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้รับรางวัลในปีที่ผ่านมา เพื่อนำมาขยายผลใน 3 พื้นที่ ดังนี้

1. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านห้างสูง หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านดอน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านป่าขนุน หมู่ที่ 6 ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหนองแก หมู่ที่ 4 ตำบลหนองไผ่ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

ด้านเศรษฐกิจ

การพัฒนาอาชีพ การส่งเสริมการมีงานทำในหมู่บ้าน เป็นการลดรายจ่าย สร้างรายได้ ขยายโอกาสของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และส่งเสริมแหล่งเงินทุนในชุมชนด้วยกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน หนี้้นอกระบบ ส่งเสริมสวัสดิการชุมชน

ด้านสังคม

ด้วยพลังชุมชน กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วม เป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนเอื้ออาทร สร้างสังคมสมานฉันท์ โดยได้สร้างกิจกรรมการส่งเสริมด้านการเกษตร (ปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกผลไม้ การทำอู่มังคุด ฝัก การปลูกพริกไทยดำ) กิจกรรมสาธิตด้านปศุสัตว์ (การเลี้ยงไก่ดำ การอนุรักษ์กระบือ) กิจกรรมสาธิตด้านทำน้ายาเอนกประสงค์ และกิจกรรมอื่นๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

7. กรมทางหลวงชนบท

กรมทางหลวงชนบท มียุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชนในยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานงานทางและบริการด้านคมนาคมอย่างมีบูรณาการ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามภารกิจของกรมฯ ที่เป็นรูปธรรม และได้มีการสื่อสารนโยบายและแนวทางการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามภารกิจของกรมฯ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ การประชุมชี้แจง เว็บไซต์ ฯลฯ รวมทั้งมีการสร้างและพัฒนาบุคลากรให้เอื้อต่อการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการก่อสร้างทาง

กรมทางหลวงชนบท สมัยครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการประชาชนร่วมสร้างคุณค่าในการสร้างทางหลวงชนบท”** ซึ่งดำเนินการในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดเชียงใหม่

โครงการประชาชนร่วมสร้างคุณค่าในการสร้างทางหลวงชนบท มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) รวบรวมข้อมูลสายทางและทำการวิเคราะห์คัดแยกสายทางประกอบด้วย ถนนสายหลัก ถนนสายรองและถนนสายย่อย ตามคู่มือแนวทางการบูรณาการโครงข่ายทางของกรมทางหลวงชนบท
- 2) ดำเนินการสำรวจตรวจสอบข้อมูลสายทางภาคสนามในพื้นที่เพิ่มเติมและจัดทำ (ร่าง) แผนที่ต้นแบบระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และราย อปท. เพื่อใช้ในการบูรณาการโครงข่ายทาง
- 3) ดำเนินการบูรณาการโครงข่ายทางระดับอำเภอ/จังหวัดร่วมกับ อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดพร้อมสรุปผลการบูรณาการและจัดทำแผนพัฒนาโครงข่ายทาง

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมทางหลวงชนบท ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการในหลายรูปแบบ เช่น การตรวจสอบขั้นตอนการก่อสร้างโดยการแสดงความคิดเห็นผ่านแผ่นพับการมีส่วนร่วม เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้การก่อสร้างมีคุณภาพ ถูกต้อง และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน การประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะโดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากผู้มีส่วนได้เสีย และมีเครือข่ายภาคประชาชน คือ อาสาสมัครทางหลวงชนบท หรือ อส.ทช ที่มีบทบาทในการเฝ้าระวังและการแจ้งข่าวสารให้กรมทางหลวงชนบททราบ เช่น พบเห็นถนนและสะพาน ทางหลวงชนบท ชำรุดเสียหาย เป็นหลุมบ่อ พบเห็นป้ายจราจร เครื่องหมายจราจร ชำรุด เลอะเลือน หรือสูญหาย และพบเห็นหญ้า สองข้างทางรกบดบังสายตาในการขับขี่รถ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 กรมทางหลวงชนบทได้นำเสนอโครงการต้นแบบ เพื่อใช้ในการประเมินรางวัล 3 โครงการ ได้แก่

1. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ลอดบริเวณวงเวียนถนนราชพฤกษ์-ถนนนครอินทร์ จังหวัดนนทบุรี
2. โครงการก่อสร้างถนนสายเชื่อม ทล.1129 – ทล.1088 อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
3. โครงการบูรณาการโครงข่ายทางหลวงท้องถิ่นและทางหลวงชนบท

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

1. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ลอดบริเวณวงเวียนถนนราชพฤกษ์-ถนนนครอินทร์ จังหวัดนนทบุรี
 - 1) แก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดบริเวณดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ผู้ใช้เส้นทางสามารถเดินทางได้อย่างรวดเร็วสะดวกยิ่งขึ้น
 - 2) ลดการเกิดอุบัติเหตุบริเวณวงเวียนราชพฤกษ์ได้
 - 3) ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความเชื่อมั่นและความพึงพอใจต่อภารกิจของ กรมทางหลวงชนบท

2. โครงการก่อสร้างถนนสายเชื่อม ทล.1129 – ทล.1088 อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
 - 1) โครงการฯสามารถก่อสร้างแล้วเสร็จภายใต้ความร่วมมือและการตรวจสอบจากภาคประชาชน นำไปสู่การดำเนินการก่อสร้างด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ตามวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมภาคประชาชน
 - 2) ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความเชื่อมั่นและความพึงพอใจต่อภารกิจของ กรมทางหลวงชนบท
3. โครงการบูรณาการโครงข่ายทางหลวงท้องถิ่นและทางหลวงชนบท
ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความเชื่อมั่นและความพึงพอใจต่อภารกิจของ กรมทางหลวงชนบท

8. กรมปศุสัตว์

กรมปศุสัตว์ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมภายใต้ปรัชญา 3 มี คือ “มีความต้องการร่วม มีความสนใจร่วม และมีผลประโยชน์ร่วม” โดยอาศัยกลไกของกระบวนการ 5ช ซึ่งประกอบด้วย ชี้ ชวน เชิญ ช่วย เชิดชู และกำหนดระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมใน 5 ระดับ (5ร) ร่วมรับรู้ ร่วมให้ข้อมูล ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ รับทำแทน

ผู้บริหารกรมปศุสัตว์มีนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของกรมปศุสัตว์ ที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยการสร้างและพัฒนาเครือข่ายด้านการปศุสัตว์ต่างๆ รวมทั้งได้จัดสรรงบประมาณ ให้กับสำนัก/กอง เพื่อใช้ในการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการต่างๆ รวมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรของสำนัก/กองที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการให้บรรลุเป้าหมาย มีการจัดทำคู่มือหรือแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรของหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน Smart Farmer และ Smart Officer เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องได้มีความรู้และความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้

กรมปศุสัตว์ สมัครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาปศุสัตว์”** ซึ่งโครงการได้ดำเนินการใน 3 พื้นที่ ได้แก่จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน และจังหวัดกาฬสินธุ์

โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาปศุสัตว์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อพัฒนาอาสาปศุสัตว์ให้มีศักยภาพ สามารถเป็นผู้นำในการประกอบอาชีพ การเลี้ยงปศุสัตว์ในพื้นที่
2. เพื่อยกระดับการผลิตปศุสัตว์ของประเทศในระดับท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของอาสาปศุสัตว์ในพื้นที่

ขอบเขตการดำเนินงาน

กรมปศุสัตว์ สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาปศุสัตว์ภายใต้กลไกการมีส่วนร่วม “3มี 5ช 5ร” ในการให้เกษตรกรที่มีความสนใจ มีความต้องการ และมีผลประโยชน์ร่วม เข้ามามีส่วนร่วมกับกรมปศุสัตว์ในการพัฒนาปศุสัตว์ในพื้นที่ ผ่านกระบวนการ 5ช (ชี้ ชวน เชิญ ช่วย เชิดชู) และเกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมตามระดับความพร้อมที่แตกต่างกัน 5ร (ร่วมรับรู้ ร่วมให้ข้อมูล ร่วมคิด ร่วมทำ รับทำแทน) โดยได้พัฒนาฝึกอบรมให้อาสาปศุสัตว์มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์และการดูแลสุขภาพสัตว์ขั้นพื้นฐานตามหลักวิชาการ ได้แก่ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดสัตว์ การเฝ้าระวังโรคระบาดสัตว์ การสำรวจครัวเรือนปศุสัตว์และจำนวนปศุสัตว์ในพื้นที่ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านปศุสัตว์ ตลอดจนการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนและการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่อาสาปศุสัตว์ โดยใช้ความเรียบง่ายเพื่อแก้ปัญหาตามสภาพความเป็นจริง และข้อจำกัดที่เผชิญอยู่ ทำให้อาสาปศุสัตว์สามารถพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ของตนเองให้ถูกต้องตามหลักวิชาการในด้านต่างๆ เช่น การเลี้ยง การดูแลสุขภาพสัตว์ การป้องกันโรคสัตว์ การคัดเลือกปรับปรุงพันธุ์ให้ได้มาตรฐาน ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในอาชีพการเลี้ยงสัตว์ มีรายได้เลี้ยงครอบครัว และได้สร้างศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสัตว์ในฟาร์มของตนเอง เพื่อเป็นสถานที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ตนเองมีให้กับเพื่อนเกษตรกรที่สนใจ และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกร รวมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการดูแล

สุขภาพสัตว์ให้แก่สมาชิก เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ความสามารถในการยกระดับการผลิต
โคเนื้อให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด โดยบริหารจัดการใน
รูปแบบคณะกรรมการกลุ่ม ทำให้มีอำนาจในการเจรจาต่อรองราคา เป็นการสร้างรายได้
ให้กับสมาชิก

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

- เกษตรกรมีองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากอาสาปศุสัตว์ในพื้นที่
สามารถพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ของตนเองให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้
ได้ผลผลิตมากขึ้น มีอาหารโปรตีนจากสัตว์สำหรับการบริโภคในครัวเรือน
อย่างเพียงพอ มีอาชีพที่มั่นคง และมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากผลผลิตที่ได้
- มีความสามัคคีในชุมชน โดยการรวมกันเป็นกลุ่มเครือข่ายผู้เลี้ยงสัตว์
โดยมีอาสาปศุสัตว์เป็นแกนนำ เพื่อช่วยเหลือกันในด้านต่างๆ
- ไม่พบการเกิดโรคระบาดสัตว์ในพื้นที่ ภายใต้การดูแลของอาสาปศุสัตว์
- อาสาปศุสัตว์ ได้รับความไว้วางใจจากเกษตรกรและประชาชนในท้องถิ่น
เป็นอย่างมาก จนได้รับการเลือกให้เป็นผู้นำในท้องถิ่น เช่น การเป็นนายก
เทศบาล นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สมาชิกองค์การบริหารส่วน
ท้องถิ่น
- กรมปศุสัตว์สามารถลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์
ในพื้นที่ จากการที่กรมปศุสัตว์ได้สร้างอาสาปศุสัตว์ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการ
ปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์
- กรมปศุสัตว์ และเกษตรกร บรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ได้แก่ การเกิดโรคระบาดสัตว์ลดลง สร้างรายได้
และความมั่นคงให้แก่เกษตรกร ผลิตภาพการผลิตปศุสัตว์สูงขึ้น สินค้า
ปศุสัตว์มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และเป็น
ที่ต้องการของตลาดทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

9. สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จากนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และปลัดกระทรวง ที่ได้ให้นโยบายที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชุมสัมมนา เรื่องการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายสำคัญ ปี พ.ศ. 2558 ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้สนองนโยบายโดยได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและให้บริการมากขึ้น มีแนวทางปฏิบัติในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่อการดำเนินงานสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2556 - 2560 พันธกิจที่ 2 เปลี่ยนวิธีการทำงานของทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรอันมีเกษตรกร/ชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมผ่านการดำเนินงานภายใต้แผนงาน/โครงการต่างๆ ทั้งในลักษณะการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานในพื้นที่และการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการคณะทำงานในกิจกรรม/โครงการ

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สมครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลขยายผลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการพัฒนากิจการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”** ซึ่งดำเนินการในพื้นที่จังหวัดนครปฐม จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดกาฬสินธุ์

โครงการพัฒนากิจการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์พัฒนากิจการเกษตรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมคิดร่วมกันวางแผน ร่วมดำเนินการร่วมกันติดตามประเมินผลการดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรโดยปราชญ์ชาวบ้าน ภายใต้โครงการพัฒนากิจการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่

โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขยายผลหรือต่อยอดโครงการศูนย์
เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

3. เพื่อรวบรวมความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน
เป็นการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ การทำงานร่วมกัน มีการปรึกษาหารือกัน
และร่วมกันแก้ไขปัญหา อีกทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ

ขอบเขตการดำเนินงาน

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน
ไว้ 2 รูปแบบ คือการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรโดยผ่านส่วนราชการเป็นผู้ถ่ายทอด
และอีกรูปแบบหนึ่งคือการถ่ายทอดความรู้โดยเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเป็นผู้ถ่ายทอด
เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่
โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เกษตรกร

กระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรผ่านวิธีการให้ “ชาวบ้านสอน
ชาวบ้าน” ภายใต้โครงการดังกล่าว มาจากแนวคิดที่ว่า การสื่อสารระหว่างชาวบ้าน
ด้วยตนเอง จะก่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถที่จะเข้าถึงความต้องการของเกษตรกร
ได้อย่างแท้จริง โดยมี “ปราชญ์ชาวบ้าน” ซึ่งก็คือ เกษตรกรผู้ซึ่งประกอบอาชีพ
เกษตรกรรมโดยพึ่งพาตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นผู้ที่ชุมชน
ยอมรับและเชื่อถือ ทำหน้าที่ในปรับเปลี่ยนวิถีคิดของเกษตรกร ซึ่งแนะนำให้เกษตรกร
สามารถค้นหาปัญหาของตนเอง รู้สาเหตุ ที่แท้จริงของปัญหา ดำเนินชีวิตให้สอดคล้อง
กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อหลุดพ้นจากความยากจน และพึ่งตนเองได้
อย่างยั่งยืน

ดำเนินโครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง ได้ดำเนินกิจกรรมเป็นการฝึกอบรมเกษตรกร ณ ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน
เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดและรูปแบบในการประกอบอาชีพให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วม
โครงการ โดยให้เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วม
ในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ
ของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของ

ประชาชน โดยศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน มีการขยายผลหรือต่อยอดกับโครงการ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ในพื้นที่ 76 จังหวัด เป้าหมาย 3,300 ราย ส่วนใหญ่ จะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะ การเข้าฝึกอบรม การศึกษาดูงานที่ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน การเชื่อมโยงในลักษณะ ของการเป็นเครือข่ายเชิงแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางเศรษฐกิจพอเพียง และมีหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด เช่น ตรวจบัญชีสหกรณ์สหกรณ์ เข้าร่วมเป็นวิทยากร หลักสูตรบัญชีครัวเรือน ประมงจังหวัด สอนเรื่องการเลี้ยงปลา ปศุสัตว์จังหวัด สอนเรื่อง การเลี้ยงสัตว์ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดและเกษตรจังหวัด ร่วมกันคัดเลือกเกษตรกร เป็นต้น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ และ คัดเลือกเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรม รวมทั้งในการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ.2558 ได้เสนอพื้นที่ต้นแบบ 3 พื้นที่ ดังนี้

1. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดเชียงใหม่ (สถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน)
2. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดกาฬสินธุ์ (ศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์)
3. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดนครปฐม (ศูนย์เรียนรู้ชุมชนปลักไม้ลาย)

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

1. เกิดการพึ่งพาตนเอง ลักษณะกิจกรรมการพึ่งพาตนเองของศูนย์เรียนรู้ชุมชน ซึ่งจะดำเนินการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการทำการเกษตรแบบผสมผสาน การใช้วัสดุดีบุก และผลพลอยได้ทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิต ได้แก่ มูลโคในการ ทำปุ๋ย สมุนไพรเพื่อสุขภาพและป้องกันกำจัดแมลง การใช้ประโยชน์จาก ผักตบชวา แกลบและรำข้าว การออมและการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เป็นต้น
2. เกิดการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การใช้สมุนไพรเพื่อสุขภาพและป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช การใช้สารชีวภาพเชื้อราไตรโคเดอร์มา และบิวเวอร์เรีย การทำปุ๋ยหมักแบบไม่กลับกอง และการเลี้ยงไก่ไข่อินทรีย์แบบปล่อย เป็นต้น

3. เกิดกิจกรรมใหม่ (ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน) โดยผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ที่มีความพร้อมทางด้านสถานที่ ในการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร เกษตรกรมีความรู้ด้านการเกษตร และมีความมุ่งมั่นต้องการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านการเกษตรตลอดจนการแปรรูปผลผลิตในกิจกรรมต่างๆ อย่างหลากหลาย และตรงตามความต้องการเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรจึงได้ตกลงร่วมกันที่จะฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมสาธิตเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนมีการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการรวมกลุ่มอาชีพสร้างความสามัคคีและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

10. จังหวัดยโสธร

จังหวัดยโสธร ได้กำหนดนโยบาย/ทิศทางที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการจังหวัดยโสธร มีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ โดยมีแนวคิดในการทำงานแบบมีส่วนร่วม การบริหารงานพัฒนาชุมชนตามโครงการนี้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake holder) มีส่วนร่วมคิดวางแผนปฏิบัติการ ดำเนินการตามโครงการและประเมินความก้าวหน้าร่วมกันอย่างสม่ำเสมอในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร (นายประวัติดีละแก้ว) ได้กำหนดปณิธานในการทำงาน ว่า “ต้องการเห็นการทำงานของพวกเรายึดความสงบสุขของประชาชนเป็นเป้าหมาย สลายชั่วกระทรวง/กรม บูรณาการการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนในฐานะกรมยโสธร” โดยได้สนับสนุนงบประมาณ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตามรูปแบบ Yasothon Model เป็นต้นแบบการทำงานตามปณิธานดังกล่าว โดยให้มีช่องทางในการสื่อสารนโยบาย หรือทิศทางหรือยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

จังหวัดยโสธร สมครเข้ารับการประเมินเพื่อรับรางวัล “ความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม” ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยนำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ “**โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามรูปแบบ YASOTHON MODEL ปี 2557**” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาของตนเอง ตั้งแต่ระดับครัวเรือน หมู่บ้าน/ชุมชน ตำบล
2. เพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายหมู่บ้าน Yasothon Model ในการขยายผลสู่หมู่บ้านอื่น โดยใช้กลไกภาคประชาชนในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน หมู่บ้าน Yasothon Model ต้นแบบของจังหวัดยโสธร
3. เพื่อบูรณาการภารกิจของส่วนราชการต่างๆ ในจังหวัดยโสธรและบูรณาการทุกภาคส่วนในระดับพื้นที่อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ตามวิถีสานในจังหวัดยโสธร

ขอบเขตการดำเนินงาน

การดำเนินงานตามโครงการ ได้นำหลักคิดและกรอบความคิดในเรื่องของการทำงานแบบมีส่วนร่วม และการจัดการความรู้ที่เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง รวมทั้งการบูรณาการงานของภาคส่วนต่างๆ ในสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง สลายข้อ/ขอบเขตของกระทรวง/กรม และบูรณาการงานทุกภาคส่วน โดยนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมผ่านเครื่องมือการทำงานที่สำคัญ คือ

- การจัดทำบัญชีครัวเรือน
- การจัดทำสมุดบันทึก Family Folder
- การประเมินความสุขมวลรวมหมู่บ้าน
- ปฏิทินชุมชน

และ 6 ชั้น 11 ตอน บันไดสู่ Yasothon Model

ขั้นที่ 1 การจัดตั้งกลไกการขับเคลื่อน

- การแต่งตั้ง/ทบทวนคณะทำงานระดับจังหวัด/อำเภอ
- การแต่งตั้งชุดปฏิบัติการตำบล
- การสร้างแกนนำหมู่บ้าน (ชุดปฏิบัติงานชุมชน)

ขั้นที่ 2 การสร้างกระบวนการเรียนรู้ชุมชน

- 2.1 การจัดทำ Family Folder
- 2.2 การส่งเสริมการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายของครัวเรือน
- 2.3 การจัดเวทีเรียนรู้ตนเองของชุมชน
- 2.4 การประเมินความสุขมวลรวม

- ขั้นที่ 3 การจัดเวทีบูรณาการและจัดทำปฏิทินชุมชน
- ขั้นที่ 4 การขับเคลื่อนกิจกรรมตามปฏิทินชุมชน
- ขั้นที่ 5 การติดตาม/ประเมินผลและการเสริมแรง
- ขั้นที่ 6 การคัดเลือกหมู่บ้าน Yasothon Model ดีเด่นระดับจังหวัด

ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงาน

1. ทำให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันของภาคีการพัฒนา ที่เป็นรูปธรรมของการทำงานในมิติ “Yasothon Model” ซึ่งเป็นการผนึกกำลังของส่วนราชการ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น รวมทั้งภาคีการพัฒนา ตลอดจนประชาชนในจังหวัด กล่าวคือ ในพื้นที่ 45 หมู่บ้าน เกิดการบูรณาการแผนงาน/โครงการของหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มองค์กรภาคประชาชน รวมทั้งสิ้น 19 หน่วยงาน 73 กิจกรรม งบประมาณ 22,916,924 บาท
2. ครั้วเรือนในหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน 60 ครั้วเรือน/หมู่บ้าน ร้อยละ 100 มีการจัดทำสมุดบันทึกรายครั้วเรือน (Family Folder) และจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของครั้วเรือน โดยนำข้อมูลมาสรุปและจัดเวทีเรียนรู้ร่วมกัน ในระดับหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน
3. มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การออม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สรุปพอสังเขป เช่น
 - 3.1 การปลูกพืชผักสวนครั้วรั้วกินได้ จำนวน 2,700 ครั้วเรือน ร้อยละ 100 เช่น การปลูกพริก มะเขือ สาระแหน่ มะกรูด ข่า ตะไคร้ กระเพรา เป็นต้น
 - 3.2 การทำน้ำยาเอนกประสงค์ สบู่ น้ำยาล้างจาน ยาสระผม จำนวน 1,245 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 46.11
 - 3.3 การเพาะปลูกเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า เห็ดขอนขาว เพื่อบริโภคในครั้วเรือน และจำหน่าย และสามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนได้ จำนวน 287 ครั้วเรือน คิดเป็น 10.62

- 3.4 การทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยชีวภาพเพื่อใช้เองและจำหน่าย จำนวน 1870 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 69.25
- 3.5 การเลี้ยงปลา, กบ เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย จำนวน 1,132 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.92
- 3.6 การพัฒนาครอบครัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 2,700 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100
- 3.7 การขายสินค้าหัตถกรรม ผลผลิตจากการสนับสนุนของหน่วยภาคีพัฒนา 452 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.74
- 3.8 การส่งเสริมการออมและการณรงค์การเพิ่มเงินสัจจะสะสมเพิ่มขึ้น 5%
- 3.9 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

สรุปบทเรียนที่ดี ของการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารราชการที่ได้รับรางวัลในระดับดีเยี่ยม

การดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของส่วนราชการ ที่ผ่านการประเมิน และได้รับรางวัลในระดับดีเยี่ยม ซึ่งเป็นการประเมินผลการดำเนินงานที่ครอบคลุมในทั้ง 2 มิติ ได้แก่ มิติความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ และมิติความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม ตามหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณารางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2558 โดยจากการติดตามและประเมินผลตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ พบว่าส่วนราชการมีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์ มีความโดดเด่นและน่าสนใจ คือ เป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดไว้เป็นนโยบาย หรือทิศทางขององค์กร และมีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในระดับความร่วมมือ โดยทำงานร่วมกันภาคประชาชน หรือชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบของเครือข่ายหรือคณะกรรมการภาคประชาชน รวมทั้งมีการบูรณาการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผลจากการดำเนินงานยังแสดงให้เห็นแนวโน้มของความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนหรือท้องถิ่นในเรื่องของการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเป็นต้นแบบที่ดี หรือแนวปฏิบัติที่ดี ที่สามารถเป็นตัวอย่างในการนำไปประยุกต์ใช้ หรือขยายผลในโครงการอื่น หรือในหน่วยงานอื่นต่อไป ได้แก่

1. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
2. กรมปศุสัตว์
3. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
4. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
5. สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยสามารถสรุปผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ดังต่อไปนี้

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2545 โดยมีภารกิจในการอนุรักษ์ ป่าชายเลน บริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะพื้นที่ดินชายทะเล ป่าชายเลน แนวปะการัง หญ้าทะเล และสัตว์ทะเล ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมดุลและเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้มีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืน

พันธกิจ

กำหนดนโยบาย วางแผน และบริหารทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน

อำนาจหน้าที่

1. เสนอความคิดเห็นเพื่อจัดทำนโยบายและแผนเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการ การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
2. เสนอให้มีการปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมกฎ ระเบียบ มาตรการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การจัดการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อให้มีการใช้อย่างยั่งยืน
3. กำกับ ดูแล ประเมินผล และติดตามตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ มาตรการ
4. ศึกษา วิจัย พัฒนาการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงพืชและสัตว์ทะเลที่หายากและใกล้สูญพันธุ์
5. เสนอแนะแหล่งอันครอนุรักษ์เพื่อประโยชน์ในการสงวน รักษา ค้ำครอง ควบคุมดูแลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

6. สร้างความเข้าใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
7. เป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศ
8. ประสานความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและต่างประเทศในด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
9. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้สมัครขอรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยมีการส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการระดับความร่วมมือ (Collaboration) สรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

ความสามารถของหน่วยงาน

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนา โดยกำหนดเป็นนโยบาย หรือทิศทาง หรือยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ซึ่งสอดคล้องตามอำนาจหน้าที่และภารกิจหลักของกรมไว้อย่างชัดเจน ในประเด็นยุทธศาสตร์: สร้างความตระหนัก จิตสำนึก และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป้าประสงค์: ขยายและยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแบบบูรณาการ โดยผู้บริหารมีการสื่อสารนโยบายหรือทิศทางดังกล่าวผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การให้ข่าวหนังสือพิมพ์ วารสารรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การมอบเป็นนโยบายในการประชุมต่างๆ การเปิดเวทีเสวนาพบปะกับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น Facebook หรือ Mobile application หรือ line กลุ่มหน่วยงาน เป็นต้น

กรมฯ กำหนดค่านิยมขององค์กรประกอบด้วย ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ใส่ใจกับความเป็นมนุษย์ (Man) ไม่หยุดคิดสร้างสรรค์ (Creative) และจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Resources) เพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรในองค์กรให้เอื้อต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีการอบรม

หรือพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ และมีการกำหนดหน่วยงานและอัตรากำลังหรือบุคลากรรับผิดชอบในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ชัดเจน ได้แก่ กลุ่มงานส่งเสริมและเผยแพร่ และกลุ่มงานส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวมทั้งมีการสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพของภาคประชาชน/เครือข่ายเพื่อให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน โดยส่วนส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ได้มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับตำบล ในพื้นที่ 20 จังหวัด ประกอบด้วย ระยอง จันทบุรี ตราด ชลบุรี ฉะเชิงเทรา พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูล ระนอง ชุมพร สุราษฎร์ธานี เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรปราการ สมุทรสาคร ประจวบคีรีขันธ์ นครศรีธรรมราช และสงขลา จำนวน 145 กลุ่ม และโดยศูนย์สารสนเทศ กองแผนงาน ได้นำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาชุดข้อมูลทรัพยากรทุกประเภทให้อยู่ในรูปของชั้นข้อมูลภูมิสารสนเทศ และจัดทำระบบในการนำเสนอเพื่อให้สามารถนำมาแสดงผลเชิงพื้นที่ร่วมกันได้บนแผนที่ออนไลน์หรือ “ระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” ซึ่งเผยแพร่บนเว็บไซต์ของกรมที่ URL: www.dmcr.go.th/marinecenter เพื่อเป็นแหล่งข้อมูล/ความรู้ในการสนับสนุนการทำงานร่วมกันของเครือข่าย รวมทั้ง มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มอนุรักษ์ เช่น การจัดเวทีเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับจังหวัด ระดับภาค เป็นต้น และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่างๆ เช่น การสนับสนุนองค์ความรู้ หรือวิทยากรในกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่าย การสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำคู่มือความรู้เรื่องป่าชายเลน คู่มือพันธุ์ไม้ป่าชายเลน คู่มือเพาะชำกล้าไม้ป่าชายเลนคู่มือภูมิปัญญาเมนูอาหารพืชป่าชายเลน การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในกิจกรรมการดำเนินงานชุมชนเข้มแข็ง ป่าชายเลนยั่งยืน เป็นต้น

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการ และติดตามผลการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ โดยนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวไปกำหนดเป็นกฎหมายเพื่อเป็นกรอบในการทำงานของกรม ได้แก่พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากร

ทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ซึ่งบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด 90 วันนับแต่วันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2558) มาตรา 5
ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการ
ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ”... การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง
ให้แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร
ทางทะเลและชายฝั่ง ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านทรัพยากรธรณี ด้านสมุทรศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์
ทางทะเล ด้านการท่องเที่ยว ด้านการประมง ด้านเศรษฐศาสตร์ หรือด้านนิติศาสตร์
ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้แทนชุมชนชายฝั่งไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และมาตรา 12 ให้มีคณะกรรมการ
ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดสำหรับจังหวัดใดที่มีพื้นที่เพื่อการปลูก การบำรุง
รักษา การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง... ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด
แต่งตั้งจากผู้แทนภาคประชาชนหรือชุมชนชายฝั่งในจังหวัดนั้น... โดยกำหนดอำนาจ
หน้าที่ของคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดในมาตรา 13 (6) เสนอ
ความเห็นต่อคณะกรรมการหรืออธิบดีเพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร ในกรณี
ที่ปรากฏว่า ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งภายในบริเวณจังหวัดได้รับความเสียหาย
หรือจำเป็นต้องได้รับการปลูก การบำรุงรักษา หรือการฟื้นฟู และ(7) เสนอรายงานผล
การดำเนินงานของคณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัดสำหรับจังหวัดนั้น
และสถานการณ์ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการกัดเซาะชายฝั่งของจังหวัด
นั้นต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละครั้ง นอกจากนี้ ในการปฏิบัติงาน กรมฯ มีแผน
ปฏิบัติการราชการ 4 ปี พ.ศ. 2555 – 2558 ซึ่งมีเป้าประสงค์เพื่อขยายและยกระดับ
การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
แบบบูรณาการ โดยเป้าหมาย คือ ร้อยละ 70 ของจำนวนเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และจังหวัดชายทะเลทั้ง 23 จังหวัด มีแผน
บูรณาการบริหารจัดการทางทะเล

การมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง นำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งป่าชายเลนยั่งยืน กรณีตัวอย่างจังหวัดตราด”** มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. อนุรักษ์ฟื้นฟูและหาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ให้คงความอุดมสมบูรณ์
2. ส่งเสริมให้ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนอย่างยั่งยืน
3. เสริมสร้างความตระหนักของประชาชนและชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วม และสร้างกลุ่มเครือข่ายในการดูแลรักษาป่าชายเลน
4. ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลน แก่ชุมชนโรงเรียนและองค์กรส่วนท้องถิ่น

ป่าชายเลนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำทางทะเลและชายฝั่ง ที่มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามหาศาลทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของประเทศ จึงจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ไว้ ซึ่งจากการพัฒนาของประเทศในด้านต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เช่น การทำการประมง อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การพัฒนาแหล่งชุมชนและอื่นๆ ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างมาก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการใช้ที่ดินชายฝั่งทะเลมาก จนเกิดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ และมีการกัดเซาะชายฝั่งทะเลอย่างรุนแรง พื้นที่ป่าชายเลนลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการบุกรุกและเปลี่ยนแปลงสภาพเพื่อประโยชน์ในด้านอื่นๆ แหล่งปะการังและหญ้าทะเลอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมเช่นกัน ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ลดลงอย่างมาก ประกอบกับสภาพแวดล้อมของแหล่งน้ำเสื่อมโทรม ซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิต และขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำ โดยป่าชายเลนในประเทศไทยมีสถานภาพแตกต่างกันทั้งในด้านพืชพรรณ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ลักษณะสังคมเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ ทำให้มีสภาพปัญหาแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ บางพื้นที่มีสภาพเป็นป่ามีการใช้ประโยชน์โดยชุมชน บางพื้นที่บางส่วนถูกบุกรุกเพื่อใช้ประโยชน์มาเป็นเวลานาน เช่น นาุ้ง เนื่องจากมีการแบ่งพื้นที่เป็นพื้นที่สัมปทานในการใช้ประโยชน์ โดยจากการสำรวจในปี 2504 พบว่ามีพื้นที่ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์จำนวน 2.2 ล้านไร่ แต่ในปี 2543 และพบว่าพื้นที่ป่าชายเลน ที่สมบูรณ์เหลือเพียง 1.04 ล้านไร่ และกรมฯ มีข้อจำกัดของอัตราการกำลังเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีจำนวนเพียง 851 คน แต่ต้องดูแลความยาวของชายฝั่งทะเลรวมประมาณ 3,800 กิโลเมตร (เป็นพื้นที่ชายฝั่งทางด้านอ่าวไทยประมาณ 2,000 กิโลเมตร และฝั่งอันดามันประมาณ 1,800 กิโลเมตร)

จังหวัดตราด เป็นจังหวัดชายแดนสุดฝั่งทะเลตะวันออก มีรูปร่างลักษณะคล้ายหัวช้าง อาณาเขตด้านชายแดนติดกับประเทศกัมพูชาทั้งทางบกและทางทะเลยาว 330 กิโลเมตร

อาณาเขต มีอาณาเขตพื้นที่ทางบก 2,819 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,761,000 ไร่ มีพื้นที่ที่ปกครองทางทะเล 7,257 ตารางกิโลเมตร

สภาพอากาศโดยทั่วไป จังหวัดตราดมีอากาศที่ไม่ร้อนจัดหรือหนาวจัดจนเกินไป แต่มีฝนตกชุกมาก เพราะมีพื้นที่ติดทะเลและมีภูเขาโอบล้อม จึงทำให้ได้รับอิทธิพลของลมมรสุม โดยเฉลี่ยจะมีปริมาณน้ำฝน 4,000-5,000 มม.ต่อปี เป็นเมืองฝนแปดแดดสี่ มีปริมาณน้ำฝนสูงที่สุดในประเทศ รองจากจังหวัดระนอง

ลักษณะภูมิประเทศ บริเวณผืนดินราบลุ่มแม่น้ำ ได้แก่ บริเวณที่ราบตอนกลาง และตะวันออก ที่ราบบริเวณภูเขา ได้แก่ บริเวณที่ราบตอนบนและตอนกลาง บริเวณพื้นที่ภูเขาสูง ได้แก่ บริเวณทางตอนกลางของอำเภอแหลมงอบ และเขตติดต่ออำเภอเขาสมิง และบริเวณที่ราบต่ำชายฝั่งทะเล และผืนทะเล บริเวณพื้นที่นี้ประกอบด้วยหมู่เกาะน้อยใหญ่ต่างๆ 52 เกาะ มีป่าชายเลนอย่างหนาแน่น

ภาพป่าชายเลนจังหวัดตราด

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานจากอดีต ที่เน้นการบังคับใช้กฎหมาย ที่เน้นการจับกุมผู้กระทำความผิด เช่น ผู้บุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน หรือชาวบ้านที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น มาเป็นการทำงานที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) โดยเริ่มจากการปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ให้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และมีการสำรวจข้อมูลด้านทรัพยากร สภาพเศรษฐกิจ สังคม และเชื่อมโยงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรกับชุมชน ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์สภาพปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อนของพื้นที่ และจัดทำแผนงานกิจกรรมระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการประสานความร่วมมือและทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ประกอบด้วย กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด กรมการปกครอง ได้แก่ นายอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ (อ.บ.ต.) ตำรวจตระเวนชายแดน/ ทหาร และสถาบันการศึกษา ที่เป็นภาคีสำคัญในการสนับสนุนและต่อยอดองค์ความรู้/งานวิจัย และกระบวนการจัดการป่าชายเลนของชุมชน เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมทั้งภาคประชาสังคมที่ทำงานในพื้นที่ เช่น มูลนิธิรักษ์ไทย มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย มูลนิธิฟ้าเดียวกัน มูลนิธิสืบนาคะเสถียร องค์กร เวิลด์ คอนเซิน เป็นต้น

นอกจากนี้ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้ให้ความสำคัญกับศักยภาพของภาคประชาชนในพื้นที่ ที่มีความเข้มแข็งและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย และมีบทบาทในการร่วมอนุรักษ์ ดูแลรักษาป่าชายเลนร่วมกัน และให้การอบรม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและ ชายฝั่งให้กับราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง (รสทช.) รวมทั้งจัดทำระบบ ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการ ในการสนับสนุนการทำงานของเครือข่าย ตลอดจนให้การสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลนกับชุมชนโดยส่งเสริมให้มีเวทีเพื่อประชุมปรึกษาหารือประเด็น ปัญหาในพื้นที่ของเครือข่ายระดับตำบล ระดับจังหวัด ระดับภาคและประเทศ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และบทเรียนต่างๆ ร่วมกัน และสร้างความร่วมมือในการอนุรักษ์ พื้นที่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะหมู่บ้านที่มีพื้นที่อยู่ ติดกับป่าชายเลน ซึ่งกรมฯ จะนำประเด็นข้อเสนอแนะข้อคิดเห็นจากเวทีการประชุม เหล่านี้ไปจัดทำเป็นยุทธศาสตร์และแผนงานในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าชายเลนแบบมีส่วนร่วมต่อไป

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดตราด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีเครือข่ายภาคประชาชนที่มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน 14 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มอนุรักษ์ตำบลบ้านท่าหาด กลุ่มอนุรักษ์ตำบลน้ำเขียว กลุ่มอนุรักษ์ตำบลแสนตุ้ง กลุ่มอนุรักษ์ตำบลหนองโสน กลุ่มอนุรักษ์ตำบลแหลมออบ กลุ่มอนุรักษ์ตำบลหนองเสม็ด กลุ่มอนุรักษ์ตำบลไม้รูด กลุ่มอนุรักษ์ตำบลคลองใหญ่ กลุ่มอนุรักษ์ตำบลท่าพริก กลุ่มอนุรักษ์ตำบลตะกาง กลุ่มอนุรักษ์ตำบลขำราก กลุ่มอนุรักษ์ตำบลน้ำขาว กลุ่มอนุรักษ์ตำบลคันทรัง กลุ่มอนุรักษ์ตำบลอ่าวใหญ่ เป็นต้น โดยเป็นอาสาสมัครชุมชนชายฝั่งที่ติดอยู่กับพื้นที่ป่าชายเลนและเป็นเครือข่ายในการ ขับเคลื่อนการอนุรักษ์ พื้นที่ทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ โดยอาสาสมัครในแต่ละพื้นที่

มีการแบ่งพื้นที่ในการดำเนินงานอนุรักษ์ที่ชัดเจน ซึ่งขึ้นอยู่กับขอบเขตและศักยภาพ เช่น บ้านท่าหาด จำนวน 3,300 ไร่ บ้านน้ำเขียว 3,200 ไร่ บ้านน้ำเป็รียว 3,490 ไร่ บ้านเป็ดโน 9,435 ไร่ เป็นต้น รวมทั้งเครือข่ายมีการจัดประชุมกลุ่มอนุรักษ์ทุกวันที่ 24 ของเดือน เพื่อปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน และสรุปผลการทำงานของกลุ่มเครือข่าย นอกจากนี้ เครือข่ายอนุรักษ์ฯ เข้ามามีบทบาทในการร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการลาดตระเวนหาข่าว และเฝ้าระวังการลักลอบบุกรุกตัดไม้ กระทำผิดกฎหมาย และร่วมในการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ เช่น ปลูกป่า ปล่องพันธุ์สัตว์น้ำ เก็บขยะ เป็นต้น ทั้งนี้ กรมฯ ส่งเสริมการทำงานของอาสาสมัครเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ เพื่อให้เป็นรางวัลและสร้างขวัญกำลังใจกับอาสาสมัครที่มีผลดำเนินงานที่ดีเด่น โดยจัดให้มีการประกวดชุมชนต้นแบบในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน ซึ่งสามารถสรุปบทบาทของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เครือข่ายภาคประชาชน มีบทบาทร่วมในการดูแล ป้องกัน เฝ้าระวัง รักษาอนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในลักษณะหุ้นส่วน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมใช้ประโยชน์ ได้แก่ การร่วมสำรวจพื้นที่และจัดทำข้อมูล และการจัดทำแผนการดำเนินงานที่มาจากกรมีส่วนร่วม การจัดทำข้อตกลงของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากป่าในระดับชุมชน (โดยใช้คณะกรรมการที่เลือกมาจากชุมชนเอง) ร่วมในการปลูกป่าชายเลนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปู และร่วมในการประเมินติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน โดยการสำรวจความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าชายเลน และเฝ้าระวังการบุกรุกหรือทำลายป่าชายเลนเพิ่มเติม

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีบทบาทรับผิดชอบในฐานะหน่วยงานหลัก โดยเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนความเข้มแข็งและศักยภาพของเครือข่าย และสนับสนุนงบประมาณ รวมทั้งองค์ความรู้ต่างๆ และร่วมในการดำเนินการกับเครือข่าย

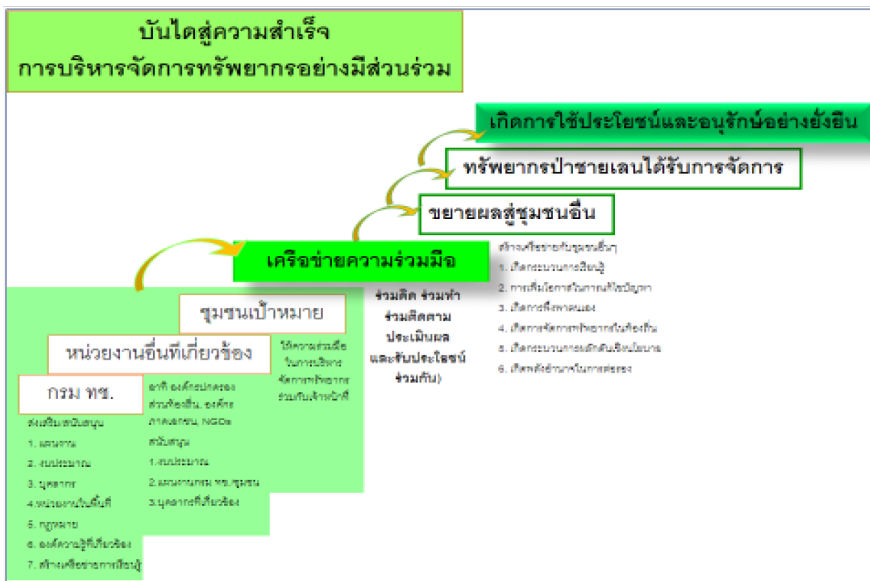
หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ มีบทบาทในการร่วมบูรณาการการทำงานร่วมกัน โดยส่งเสริมสนับสนุนและร่วมมือในการดูแล ป้องกัน เฝ้าระวัง รักษา อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

องค์กรภาคเอกชน มีบทบาทในการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนด้านฟื้นฟู อนุรักษ์ป่าชายเลนและสัตว์น้ำ เช่น บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน), บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ (CP), บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน), บริษัท โตโยต้า มอเตอร์(ประเทศไทย) เป็นต้น

องค์กรพัฒนาเอกชน / ภาคประชาสังคม (NGOs) มีบทบาทในการประสานงานชุมชนเชิงลึก โดยใช้เทคนิคกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่อสนองต่อแผนงาน/โครงการของชุมชนด้วย

สถาบันการศึกษา (ส่วนกลาง/ส่วนท้องถิ่น) มีบทบาทในการสนับสนุนและต่อยอดองค์ความรู้/งานวิจัยและกระบวนการจัดการป่าชายเลนของชุมชน รวมทั้งปลูกจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรแก่ชุมชน ซึ่งทำให้เกิดการจัดการและอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

สรุป Model ที่ใช้ในการดำเนินงาน

สรุปผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับ

ในภาพรวม พบว่าในปี 2557 มีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้น จากปี 2543 ที่เดิมมีเพียง 1.04 ล้านไร่ เป็น 1.56 ล้านไร่ ซึ่งเพิ่มขึ้นประมาณ 500,000 ไร่ และจากการศึกษามูลค่าทางเศรษฐกิจของพื้นที่ป่าชายเลนที่มีมูลค่าประมาณ 40,000 บาทต่อไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ป่าชายเลนที่มีเพิ่มขึ้น 500,000 ไร่ คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ

เพิ่มขึ้นมากกว่า 2 หมื่นล้านบาท และจากการสำรวจในอำเภอเขาสมิง พบข้อมูลว่า ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ป่าชายเลนมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการจับหอย ปู ปลาในพื้นที่ป่าชายเลน ที่อุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีตซึ่งมีความสมบูรณ์น้อยกว่าและจับสัตว์น้ำต่างๆ ได้ปริมาณค่อนข้างน้อย โดยสรุปผลประโยชน์ที่ได้รับ ดังนี้

1. ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและคุณค่าของป่าชายเลน และมีความรู้ในการจัดทำแผนงานชุมชนและการบริหารจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วม
2. เกิดภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ทำให้ชุมชนตระหนักและหวงแหนทรัพยากรของชุมชน และเกิดความสุขในการทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร เกิดความภาคภูมิใจเกิดความเชื่อมั่นในพลังของกลุ่ม สามารถรวมกลุ่มทำกิจกรรมอนุรักษ์ต่างๆ ให้สัมฤทธิ์ผลได้เป็นอย่างดี
3. กระชับความสัมพันธ์ของคนในชุมชน เกิดความรักความสามัคคีและความรู้สึกหวงแหนทรัพยากรในพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดประชุมกลุ่มอนุรักษ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
4. เกิดผู้นำกลุ่ม/ผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง
5. เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มอื่นๆ และรวมตัวเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายอนุรักษ์ป่าชายเลน รวมทั้งเกิดการเป็นต้นแบบหรือตัวอย่างการบริหารจัดการป่าชายเลนแบบมีส่วนร่วมแก่ชุมชนอื่นๆ
6. ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และก่อให้เกิดความร่วมมือการจัดการป่าชายเลนอย่างยั่งยืน
7. ชุมชนสามารถประยุกต์กระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในชุมชนตนเอง
8. คนในชุมชนมีทรัพยากรที่เกิดจากความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน มีอาชีพและสร้างรายได้ให้คนในท้องถิ่น และสามารถประกอบอาชีพในถิ่นฐานตนเอง ชุมชนมีเศรษฐกิจที่มั่นคง โดยชุมชนมีเงินออมเพิ่มขึ้นกว่า 20 ล้านบาท เมื่อเทียบจากอดีต เมื่อปี 2539 ที่มีหนี้สินมากกว่า 30 ล้านบาท ซึ่งรายได้ส่วนหนึ่งมาจากการจับปูแสมที่สามารถจับได้เพิ่มขึ้นมากกว่า 1,000 กิโลกรัม (เมื่อปี 2557 ปูแสม กก. ละ 90 บาท)

9. ชุมชนมีวิถีชีวิตพึ่งพิงธรรมชาติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกิดความสามัคคีในกลุ่มชุมชน เกิดกฎ กติกา ในการใช้ประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่ที่ชัดเจน ได้แก่ การไม่อนุญาตให้สร้างที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ (เปิด ไก่) ในพื้นที่ป่าชายเลน การอนุญาตให้สามารถตัดไม้มาใช้ได้ในปริมาณที่เหมาะสม แต่ต้องปลูกเพิ่มเติม กำหนดโซนการใช้ประโยชน์และเขตพิทักษ์ ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีกฎ กติกาที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่
10. ทรัพยากรป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์ อันเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการช่วยฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนในจังหวัดให้มีความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้เกิดการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศน์ทางทะเลและชายฝั่ง การอนุรักษ์และรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ การป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง และการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศ

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

1. ภาวะผู้นำ และศักยภาพและความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่
2. ความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนทั้งนายอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน อบต. กลุ่มอนุรักษ์ หัวหน้าชุดปฏิบัติการพิเศษในพื้นที่ ตชด. และทหารในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวคิดร่วมกันในการอนุรักษ์และผลประโยชน์จากป่าชายเลนร่วมกัน
3. จิตสำนึก ความตระหนัก และเข้าใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ได้รับกลับคืนจากการร่วมในการรักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์
4. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ภาพกิจกรรมการลาดตระเวน อนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าชายเลน

กรมปศุสัตว์

กรมปศุสัตว์ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนด ทิศทางและนโยบาย การควบคุม การกำกับ การส่งเสริม การวิจัย การถ่ายทอด เทคโนโลยี และการพัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับการปศุสัตว์ รวมทั้งการบริหารจัดการ ทรัพยากรพันธุกรรมและความหลากหลายทางชีวภาพด้านการปศุสัตว์ เพื่อให้มีปริมาณ สัตว์เพียงพอ และมีมาตรฐาน ถูกสุขอนามัยปราศจากโรค สารตกค้าง และสารปนเปื้อน มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรชั้นนำพัฒนาการปศุสัตว์สู่อาเซียนและตลาดโลก

อำนาจหน้าที่

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ กฎหมายว่าด้วยการบำรุง พันธุ์สัตว์ กฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ กฎหมายว่าด้วย สถานพยาบาลสัตว์ กฎหมายว่าด้วยโรคพิษสุนัขบ้า กฎหมายว่าด้วยการ ควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษา วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีด้านการปศุสัตว์
3. ตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ พันธุ์สัตว์ พันธุ์พืชอาหารสัตว์ ชีวภัณฑ์และชีววัตถุสำหรับสัตว์ ยาสัตว์และวัตถุอันตรายด้านการปศุสัตว์ ระบบการผลิตปศุสัตว์และสินค้าปศุสัตว์ และกระบวนการอื่นที่เกี่ยวข้อง ในด้านการปศุสัตว์ เพื่อให้ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัย
4. ผลิตและขยายพันธุ์สัตว์ น้ำเชื้อ เชื้อพันธุ์ พืชอาหารสัตว์ และเสบียงสัตว์ เพื่อการพัฒนาด้านการปศุสัตว์ และผลิตและจัดหาชีวภัณฑ์ เวชภัณฑ์และ ชีววัตถุสำหรับสัตว์ เพื่อการควบคุมโรคระบาดสัตว์
5. ควบคุม ป้องกัน กำจัด บำบัด วินิจฉัยและชันสูตรโรคสัตว์ กำกับดูแล สถานพยาบาลสัตว์และพัฒนาระบบการจัดการด้านสุขภาพสัตว์

6. ส่งเสริม พัฒนา และถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการปศุสัตว์ และบริหารจัดการการประสานความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
7. ดำเนินการอนุรักษ์พันธุกรรมและความหลากหลายทางชีวภาพด้านการปศุสัตว์ และป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการปศุสัตว์
8. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมปศุสัตว์ได้สมัครขอรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยมีการส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ สรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

ความสามารถของหน่วยงาน

กรมปศุสัตว์ ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์กรมปศุสัตว์ พ.ศ. 2556 – 2560 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและเกษตรกรด้านการปศุสัตว์ โดยมีกลยุทธ์ที่ 2 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร โดยการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิต หรือจัดตั้งองค์กรเพื่อให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีอำนาจต่อรองทั้งในด้านการผลิตและการตลาด ซึ่งใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานของกรมปศุสัตว์ ที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยการสร้างและพัฒนาเครือข่ายด้านการปศุสัตว์ต่างๆ (อาสาปศุสัตว์) เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการปศุสัตว์ของประเทศไทยในภารกิจต่างๆ ของกรมปศุสัตว์ เนื่องจากการดำเนินงานด้านการปศุสัตว์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมทุกชั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการผลิตสัตว์ การผลิตอาหารสัตว์ การผลิตชีวภัณฑ์สัตว์ การจัดการสุขภาพสัตว์ การฆ่าสัตว์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์ และการจำหน่ายผลผลิตจากการปศุสัตว์ ตลอดจนการควบคุมห้องปฏิบัติการของกรมปศุสัตว์ และเพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการดำเนินการ กรมปศุสัตว์ได้จัดให้มีการสื่อสารผ่านการประชุมในระดับต่าง ๆ ที่กรมปศุสัตว์จัดขึ้น เวียนผ่านหนังสือราชการ และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

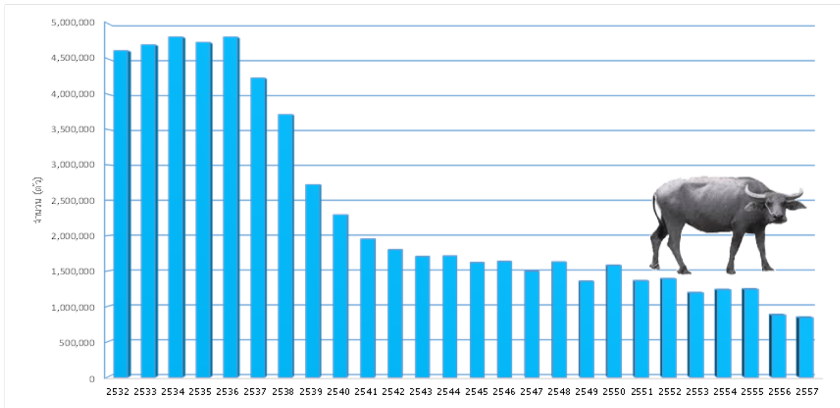
ให้หัวหน้าส่วนราชการทราบและถือปฏิบัติ ประกาศเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ และวารสารข่าวปศุสัตว์ ที่ออกเป็นประจำทุก 2 เดือน นอกจากนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ กรมปศุสัตว์ได้จัดให้มีช่องทางการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นต่อการเข้ามามีส่วนร่วม และรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM forum) เพื่อเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี การประชุมสัมมนาเครือข่ายต่าง ๆ เช่น เครือข่ายอาสาปศุสัตว์ เครือข่ายสัตว์พันธุ์ดี เครือข่ายพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี เพื่อเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี ระหว่างกลุ่มเครือข่าย เจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง และการสื่อสารสาธารณะ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ วารสารด้านปศุสัตว์ เป็นต้น

กรมปศุสัตว์ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร โดยจัดสรรงบประมาณให้กับสำนัก/กอง เพื่อใช้ในการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการต่างๆ รวมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรของสำนัก/กองที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ ให้บรรลุเป้าหมาย โดยการจัดทำแผนและดำเนินการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีทักษะที่เอื้อต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้ง ทักษะการเจรจาต่อรอง เป็นต้น อีกทั้งยังได้กำหนดให้เป็นตัวชี้วัด “การพัฒนาผู้ได้บังคับบัญชา” ของผู้บริหารในระดับสำนัก/กอง เพื่อดำเนินการตามแผนการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานให้มีทักษะที่เอื้อต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีการประเมินผลตามหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพการฝึกอบรมกรมปศุสัตว์ และมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตามแผนงาน/โครงการต่างๆ เพื่อให้ทุกหน่วยงานใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงาน เช่น คู่มือโครงการธนาคารโค - กระบือ เพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ คู่มือปฏิบัติงานโครงการ Smart Farmer และ Smart Officer เพื่อให้เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องได้มีความรู้และความเข้าใจ ในการขับเคลื่อนให้เกษตรกรไทยสู่ Smart Farmer และพัฒนาเจ้าหน้าที่สู่ Smart Officer

การมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม

กรมปศุสัตว์ นำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“การมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ กรณีการพัฒนากระบืออำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก”** โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตรและเพิ่มปริมาณโคและกระบือ ตามหลักการของธนาคาร

สืบเนื่องจากควายหรือกระบือมีความสำคัญต่อคนไทยทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของเกษตรกรในชนบทมาช้านาน นับเป็นส่วนหนึ่งในระบบการผลิตการเกษตรที่มีการเพาะปลูกเป็นรายได้หลัก เป็นแหล่งแรงงานในการเกษตร การใช้มูลเป็นปุ๋ย และเมื่อมีความจำเป็นก็สามารถขายเป็นรายได้ อีกทางหนึ่งด้วย ตลอดจนใช้เพื่อความบันเทิงและการกีฬา อาทิ ใช้ในประเพณีการแข่งขันวิ่งควาย กีฬาการชนควาย เป็นต้น ซึ่งแต่เดิมประเทศไทยเคยมีจำนวนกระบือสูงสุดในช่วงปี พ.ศ. 2522-2523 ประมาณ 6 ล้านกว่าตัว ต่อมา ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2532-2541 จำนวนกระบือของประเทศได้ลดจำนวนลงอย่างรวดเร็วในอัตราเฉลี่ยสูงถึงปีละ 11.9 เปอร์เซ็นต์ หลังจากประเทศไทยเกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา จำนวนกระบือของประเทศได้ลดลงในอัตราเฉลี่ยปีละ 7.6 เปอร์เซ็นต์ และในปี 2557 เหลือกระบือเพียงจำนวน 840,064 ตัว โดยมีสาเหตุส่วนใหญ่เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรที่ประกอบอาชีพการทำนา มีการใช้เครื่องจักรกล (รถไถนา) แทนการใช้แรงงานกระบือ เกษตรกรจึงไม่ให้ความสำคัญกับกระบือ ขายทิ้งเข้าโรงฆ่าสัตว์ อีกทั้งเกษตรกรที่ยังเลี้ยงกระบืออยู่ส่วนใหญ่ไม่ได้เลี้ยงเป็นอาชีพ จึงไม่ให้ความสนใจในด้านการจัดการการเลี้ยงดู การปรับปรุงพันธุ์ การป้องกันกำจัดโรค ทำให้กระบือให้ผลผลิตต่ำ ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภค จึงทำให้จำนวนกระบือลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกปี และเริ่มมีความวิตกกังวลว่า กระบืออาจจะหมดไปจากสังคมไทย

อำเภอพรหมพิราม จังหวัด
พิษณุโลก ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ
30 กิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของ
จังหวัด มีพื้นที่ประมาณ 832.670 ตาราง
กิโลเมตร (หรือประมาณ 520,418 ไร่)

อาณาเขตติดต่อกับเขตปกครอง
ข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอ
สวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย และอำเภอพิชัย
จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอ
วัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก

ทิศใต้ ติดกับอำเภอเมืองพิษณุโลก และอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอกงไกรลาศ อำเภอเมืองสุโขทัย และอำเภอศรีสำโรง
จังหวัดสุโขทัย

จำนวนประชากร 87,868 คน แบ่งเป็นชาย 43,723 คน หญิง 45,145 คน

การประกอบอาชีพของประชาชน

อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา ทำไร่

อาชีพเสริม ได้แก่ เลี้ยงสัตว์ ผลิตสินค้า OTOP เช่น จักสาน เต้าเจี้ยว และรับจ้าง
ทำไม้ปิ้งไก่

โครงการ “การมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ กรณีการพัฒนากระบือ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก” สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กรมปศุสัตว์ พ.ศ. 2556-2560 ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม โดยในยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและเกษตรกรด้านการปศุสัตว์ กลยุทธ์ที่ 2 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร และสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด 4 ปี (พ.ศ.2557 - 2560) จังหวัดพิษณุโลก ในยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนาระบบการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการ การสินค้าเกษตรเชิงคุณภาพ ในกลยุทธ์ที่ 2. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรเกษตรกรและเกษตรกร

สืบเนื่องจากจำนวนควายที่ลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกปี และเริ่มมีความวิตกกังว่ากระบืออาจจะหมดไปจากสังคมไทย โดยที่ภารกิจของกรมปศุสัตว์ ซึ่งนอกจากจะเป็นหน่วยงานทำหน้าที่กำกับ (Regulator) ตามกฎหมายที่รับผิดชอบแล้ว ยังเป็นหน่วยงานที่ให้บริการ (Service Provider) เกี่ยวกับการปศุสัตว์ และการพัฒนาวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปศุสัตว์ที่เหมาะสมแก่ผู้ประกอบการ เกษตรกร เครือข่ายปศุสัตว์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกรมปศุสัตว์ ได้เห็นโอกาสในการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตและอนุรักษ์กระบือไทย โดยส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ เพื่อการผลิตและอนุรักษ์กระบือไทยและการบูรณาการทุกภาคส่วนในด้านองค์ความรู้และกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดประโยชน์จากการเลี้ยงกระบืออย่างครบวงจร อันจะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนในการเพิ่มประชากรกระบือในประเทศให้มีสายพันธุ์ดี และเกษตรกรได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยร่วมกับเกษตรกร/ชุมชน และภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ได้มีการประชุมหารือถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา แต่เนื่องจากข้อจำกัดในด้านต่างๆ โดยเฉพาะจำนวนบุคลากรของกรมปศุสัตว์ และงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน จึงใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนและการบูรณาการในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีในพื้นที่ รวมทั้งการแบ่งหน้าที่ของแต่ละส่วนอย่างชัดเจนตามศักยภาพของแต่ละหน่วยงาน เพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบในการพัฒนากระบือไทยต่อไป

โดยกรมปศุสัตว์กำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

- หน่วยงานของกรมปศุสัตว์ ได้แก่ กองงานพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ สำนักงานปศุสัตว์เขต 6 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานปศุสัตว์อำเภอพรหมพิราม สถานีพัฒนาอาหารสัตว์เพชรบูรณ์
- หน่วยงานราชการภายนอก ได้แก่ อำเภอพรหมพิรามและสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพรหมพิราม
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอพรหมพิราม
- ผู้นำท้องที่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการในพื้นที่ ได้แก่ ฟาร์มควาย “ปิ๊กไอซ์ฟาร์มควายไทย”
- เกษตรกรในพื้นที่

ในการดำเนินโครงการ กรมปศุสัตว์ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยสร้างสมดุลให้เกิดกับทุกฝ่าย และอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมภายใต้ปรัชญา 3 มิติ กลไกของกระบวนการ 5 ข และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมใน 5 ระดับ (5ร) รายละเอียดดังนี้

- **ปรัชญา 3 มิติ** คือ “มีความต้องการร่วมกัน มีความสนใจร่วม มีผลประโยชน์ร่วมกัน”
- **กระบวนการ 5 ข** ประกอบด้วย
 1. **ชี้** : แจ้งทำความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ทราบถึงสิทธิและโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมกับกรมปศุสัตว์ในการพัฒนาปศุสัตว์ของประเทศ
 2. **ชวน** : ชักชวนให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนใช้สิทธิและโอกาสที่พึงมีเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนากรมปศุสัตว์
 3. **เชิญ** : เชิญผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่มีศักยภาพ โดยการคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนด เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนากรมปศุสัตว์

4. ช่วย : ช่วยพัฒนาศักยภาพผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับกรมปศุสัตว์ ให้มีความรู้ ความสามารถด้านต่างๆ เช่น การเลี้ยงปศุสัตว์ การจัดการปศุสัตว์ที่ดี การป้องกันโรคระบาด การรักษาโรคและการปฐมพยาบาลสัตว์ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน การสื่อสาร และมีภาวะผู้นำ โดยผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมกับกรมปศุสัตว์ ในการช่วยตนเอง โดยพัฒนาด้านปศุสัตว์ของตนตามหลักวิชาการที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ และช่วยผู้อื่นโดยทำให้เป็นตัวอย่างพร้อมถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์การด้านปศุสัตว์ที่ถูกต้องหลักวิชาการให้แก่ผู้อื่น
 5. เชิดชู : ยกย่อง เชิดชู ผู้ที่มีความโดดเด่นในการมีส่วนร่วมการพัฒนาปศุสัตว์ และประสบความสำเร็จ โดยการมอบรางวัล เกียรติบัตร และอื่น ๆ เป็นประจำทุกปี
- **ระดับการมีส่วนร่วม 5 ระดับ (5ร) ได้แก่**
 1. ร่วมรับรู้ (Inform) : เกษตรกรและอาสาปศุสัตว์มีส่วนร่วมรับรู้นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม ข้อมูล ข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาปศุสัตว์ในพื้นที่
 2. ร่วมให้ข้อมูล (Consult) : เกษตรกรและอาสาปศุสัตว์มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความต้องการความคาดหวัง ที่เกี่ยวกับการปศุสัตว์ เพื่อใช้สำหรับวางแผนพัฒนาการปศุสัตว์ในพื้นที่ ได้ตรงตามความต้องการ
 3. ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ (Involve) : เกษตรกรและอาสาปศุสัตว์มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ เกี่ยวกับการปศุสัตว์ในพื้นที่
 4. ร่วมทำ (Collaborate) : อาสาปศุสัตว์มีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับกรมปศุสัตว์ในประเด็นที่ได้ทำความตกลงกันไว้ เช่น การร่วมเฝ้าระวัง และป้องกันโรคระบาดสัตว์ในพื้นที่ ร่วมพัฒนาและผลิตพันธุ์สัตว์ เป็นต้น

5. รับทำแทน (Empowerment) : อาสาปศุสัตว์ดำเนินการแทนกรมปศุสัตว์ในการพัฒนาปศุสัตว์ของตนเองให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและมีผลผลิตสูง พร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเลี้ยงปศุสัตว์ให้แก่เกษตรกรเพื่อนบ้านแทนกรมปศุสัตว์ โดยตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ฟาร์มตัวอย่าง ฟาร์มสาธิต หรือหมู่บ้านปศุสัตว์ชนิดต่างๆ รวมทั้งทำหน้าที่เฝ้าระวังโรคระบาดสัตว์และเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ

โดยกรมปศุสัตว์เชิญชวนเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ และประชาสัมพันธ์แจ้งโครงการผ่านผู้นำท้องที่-ท้องถิ่นเพื่อแจ้งให้เกษตรกรทราบ รวมทั้งให้การสนับสนุนกระป๋องแม่พันธุ์จากโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ โดยจัดทำสัญญาอืมเพื่อการผลิตกับเกษตรกรตามระเบียบของโครงการ ทั้งนี้กรมปศุสัตว์โดยปศุสัตว์อำเภอได้มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุน (Facilitator) ให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มธนาคารโค-กระบือในพื้นที่อำเภอพรหมพิราม และให้คำแนะนำด้านการเลี้ยง การดูแลสุขภาพสัตว์และการผสมเทียมแก่เกษตรกร ติดตามลูกเกิด และนำลูกสัตว์ตัวหนึ่งที่เป็นเพศเมียไปขยายให้เกษตรกรรายใหม่ จัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชน/เครือข่ายภาคประชาสังคม หรือเครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินโครงการ รวมทั้งการติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ในการดำเนินโครงการมีการบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้แก่

- **อำเภอพรหมพิราม** ได้แต่งตั้งคณะทำงานติดตามการดำเนินงานโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ โดยมีนายอำเภอเป็นประธาน และหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่เป็นคณะทำงาน มีหน้าที่ ติดตาม ควบคุม กำกับดูแลการคัดเลือกเกษตรกร ตลอดจนให้การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ พร้อมแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ และให้พัฒนาการอำเภอให้ความร่วมมือในการรับรองรายได้ครัวเรือนเกษตรกรที่ยื่นแบบแสดงความจำนงขอรับความช่วยเหลือจากโครงการ

• **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** กำหนด ผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ชี้แจงโครงการ การนัดหมายสมาชิก การรับรองคุณสมบัติของเกษตรกรตามระเบียบของโครงการ และสนับสนุนงบประมาณ เช่น ยาฆ่าเชื้อ รวมทั้งการติดตามการดำเนินโครงการ

• **ภาคเอกชน** ได้แก่ “บีไอซ์ฟาร์มควายไทย” ศูนย์เรียนรู้เฉพาะด้านกระบือ ให้ใช้สถานที่ในการฝึกอบรมดูงานของเกษตรกร และให้การสนับสนุนน้ำเชื้อกระบือพันธุ์ดี โดยสามารถจัดตั้งกลุ่มธนาคารโค-กระบือในพื้นที่อำเภอพรหมพิราม จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มธนาคารโค-กระบือตำบลทับยายเชียง จัดทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ ภายใต้ “กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบืออำเภอพรหมพิราม” สมาชิกจำนวน 93 ราย แม่โค 2 ตัว แม่กระบือ 86 ตัวและพ่อพันธุ์กระบือ 1 ตัว
2. กลุ่มธนาคารโค-กระบือบ้านเขาน้อย หมู่ที่ 5 ตำบลดงประคำ สมาชิกจำนวน 23 ราย แม่โค 15 ตัว แม่กระบือ 8 ตัว
3. กลุ่มธนาคารโค-กระบือตำบลดงประคำ จัดทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ภายใต้ “กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโค-กระบือตำบลดงประคำ” สมาชิกจำนวน 26 ราย แม่โค 13 ตัว แม่กระบือ 13 ตัว

โดยแต่ละกลุ่มได้กำหนดแผนพัฒนาและกำหนดเป้าหมายของกลุ่มที่มาจากกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น การปรับปรุงพันธุ์กระบือพื้นเมืองของสมาชิก ให้มีลักษณะประจำพันธุ์ที่ดี สามารถจำหน่ายเป็นพ่อแม่พันธุ์ ตรงตามความต้องการของตลาด สร้างรายได้ในครัวเรือนให้สูงขึ้น และมีการคัดเลือกสมาชิกในกลุ่มเป็นคณะกรรมการบริหารกลุ่ม เพื่อเป็นตัวแทนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม สรุปดังนี้

การดำเนินกิจการของกลุ่ม

1. กำหนด ให้สมาชิกนำแม่กระบือที่แสดงอาการเป็นสัด มาผสมพันธุ์ที่คอก พ่อพันธุ์กระบือกำหนดอัตราการผสมพันธุ์ (จนผสมติด) เพื่อนำเงินไปซื้อเวชภัณฑ์ วิตามิน เกลือแร่ ในการบำรุงรักษาพ่อพันธุ์

2. จัดตั้งโรงเรียนสอนกระบือไถนา เพื่อการอนุรักษ์วิถีชีวิตชาวนาไทยและเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกระบือ

3. การจัดตั้งกองทุนของกลุ่ม โดยกำหนดค่าธรรมเนียมแรกเข้าของสมาชิก เพื่อเป็นการระดมทุนในกิจการของกลุ่ม เช่น

- 1) การจัดตั้งกองทุนยาสัตว์ประจำกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือสมาชิก ในการจัดซื้อยาสัตว์ในราคา วัสดุการเกษตรและอื่นๆ ตามความต้องการของสมาชิก กลุ่มกำหนดสถานที่ตั้งและผู้ดูแลกองทุนยาสัตว์ แนะนำให้คัดเลือกและมอบหมายให้อาสาปศุสัตว์ประจำกลุ่มเป็นผู้ให้บริการดูแลสุขภาพสัตว์เบื้องต้นแก่สมาชิก โดยให้อยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ
- 2) การจัดตั้งกองทุนเสบียงอาหารสัตว์ประจำกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือสมาชิก เป็นการสำรองอาหารสัตว์และเตรียมความพร้อมรับภัยพิบัติ กรณีสัตว์เจ็บป่วย ไกล่คลอด โดยระดมทุนด้วยการรับบริจาคมูลโค-กระบือ ตกแห้งจากสมาชิก รายละเอียด 3 กระสอบต่อเดือน ราคากระสอบละ 15 บาท เพื่อนำเงินมาเป็นทุนหมุนเวียนในการจัดซื้ออาหารและพืชอาหารสัตว์สำหรับโค-กระบือตามความต้องการของสมาชิก
- 3) การจัดตั้งธนาคารซื้อกระบือประจำกลุ่ม เพื่อเป็นการส่งเสริมการออมของสมาชิก โดยระดมการออมด้วยการรับฝากมูลโค-กระบือตกแห้งจากสมาชิก รายละเอียดไม่ต่ำกว่า 1 กระสอบ
- 4) การจัดการด้านการเงินและบัญชี งบประมาณปีทางบัญชีของกลุ่มเกษตรกร กำไรสุทธิประจำปี การฝากเงินของกลุ่มเกษตรกร

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม

1. มีส่วนร่วมในการรับสมัครและคัดเลือกสมาชิกใหม่เบื้องต้น เพื่อขยายลูกเกิดตัวที่ 1 เพศเมียหรือขอรับสัตว์ตัวใหม่ของโครงการ

2. ตรวจสอบ จัดทำทะเบียนข้อมูลสมาชิกและจำนวนสัตว์ประจำกลุ่ม รับแจ้งลูกเกิดและปัญหาอุปสรรคจากสมาชิกในหมู่บ้านของตนเอง ให้รับแจ้งสำนักงานปศุสัตว์อำเภอพรหมพิราม เพื่อดำเนินการตามระเบียบของโครงการ โดยกลุ่มจัดทำทะเบียนสัตว์ในพื้นที่รับผิดชอบให้คณะกรรมการทุกคน

จัดให้มีการประชุมคณะทำงานติดตามการดำเนินงานโครงการ กรณีพบเกษตรกรสมาชิก
กลุ่มกระทำผิดสัญญา ร่วมพิจารณาใกล้เคียง กำหนดวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกัน

3. วางแผนพัฒนาอาชีพการเลี้ยงสัตว์ของสมาชิก ร่วมกับหน่วยงานราชการ
องค์การบริหารส่วนตำบลทับยายเชียง องค์กรเอกชน สถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง
เพื่อธุรกิจและการตลาด

4. บริหารกิจการ/กองทุนของกลุ่ม จัดทำบุคลากรเงินและบัญชี และนำเสนอ
ที่ประชุมกลุ่มทราบ

5. จัดหาปัจจัยการผลิตเพื่อบริการสมาชิก รวมทั้งการรวบรวมผลผลิตปศุสัตว์
ออกขายหรือแปรรูป

6. นัดหมายและจัดให้มีการประชุมสมาชิกกลุ่ม 2 เดือน/ครั้ง

7. ส่งเสริมให้สมาชิกปฏิบัติตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

8. อนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม

1. คัดเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ปีละ 1 ครั้ง โดยกำหนดให้มี
คณะกรรมการบริหารกลุ่ม กระจายอยู่ในทุกหมู่บ้านๆ ละอย่างน้อย 2 คน

2. ร่วมมือปฏิบัติตามระเบียบโครงการ และนโยบายของกลุ่ม รวมทั้งจัดให้มี
คอกสัตว์ที่แข็งแรง ติดป้ายชื่อโครงการที่หน้าคอกสัตว์

3. สมาชิกทุกคนมีหน้าที่ต้องหมุนเวียนค้ำประกัน ในการทำสัญญายืมสัตว์ของ
โครงการ

4. ร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้งและแจ้งปัญหา ความต้องการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ในการประชุม

5. สมาชิกทุกคนมีหน้าที่สอดส่องดูแลการเลี้ยงสัตว์ของสมาชิก

6. สมาชิกมีหน้าที่ต้องแจ้งลูกเกิด ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงสัตว์ต่อ
คณะกรรมการบริหารกลุ่ม

7. ให้ความร่วมมือในการจัดทำบัตรประจำตัวสัตว์ ปฏิบัติตามโปรแกรมพัฒนา
สุขภาพสัตว์ของกลุ่ม จัดทำแปลงพืชอาหารสัตว์และสำรองอาหารสัตว์ ฝีดักขื่นป้องกัน
โรคสัตว์ตามโปรแกรมที่กรมปศุสัตว์กำหนด โดยปฏิบัติตามคำแนะนำของกลุ่มและ
เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์

ในระยะเริ่มต้น ปี 2553 อำเภอพรหมพิรามมีจำนวนกระบือทั้งหมด 727 ตัว และในปี 2558 มีจำนวนกระบือเพิ่มขึ้น เป็น 1,566 ตัว และยังเป็นกระบือที่มีลักษณะดี (ตัวใหญ่ ร่างกายแข็งแรงและมีสุขภาพที่ดี) ทำให้การดำเนินการโครงการ “การมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการ “ธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ กรณีการพัฒนากระบือ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก” ที่ใช้กระบวนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการจนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับ

จากการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ “การมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ กรณีการพัฒนากระบือ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก” เป็นผลให้กระบือในอำเภอพรหมพิรามมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและเป็นกระบือที่มีลักษณะดี (ตัวใหญ่ ร่างกายแข็งแรงและมีสุขภาพที่ดี) สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกระบือได้ จากราคาเฉลี่ยตัวละ 30,000 บาท เป็นราคาเฉลี่ยตัวละ 70,000 บาท นอกจากนั้นจากการบริหารโครงการแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มสมาชิกโครงการ ยังช่วยเสริมสร้าง ให้เกิดการนำมูลกระบือนอกจากนำไปขายได้แล้วยังนำไปใช้ประโยชน์ต่อเนื้อเพื่อเพิ่มรายได้ เช่น ใช้แทนปุ๋ยเคมี บ่อแก๊สชีวภาพ ช่วยให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจและเชื่อมั่นว่าการเลี้ยงกระบือสามารถใช้เป็นอาชีพเลี้ยงตัวได้ ส่งผลต่อความสำเร็จดังต่อไปนี้

1. เกษตรกร มีความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพเลี้ยงควายอย่างยั่งยืน เพราะได้รับประโยชน์จากโครงการ “การมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการธนาคารโค-กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ กรณีการพัฒนากระบือ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก” โดยมีการปรับปรุงพันธุ์กระบือไทยให้มีคุณภาพดี ทั้งปริมาณและคุณภาพ โดยการเปรียบเทียบจากมูลค่าของกระบือที่เพิ่มขึ้น จากราคาเฉลี่ยตัวละ 30,000 บาท เป็นราคาเฉลี่ยตัวละ 70,000 บาท

2. เกษตรกรได้รับประโยชน์จากมูลสัตว์ โดยการจัดทำบ่อแก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์ เพื่อใช้ในครัวเรือน สามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ประมาณเดือนละ 350 บาท และมูลสัตว์ตากแห้ง ยังสามารถนำไปเป็นปุ๋ยใส่ในไร่นา ทำให้ได้ผลผลิตดีขึ้น มูลสัตว์ตากแห้งที่เหลือยังสามารถนำไปขายเป็นรายได้ (กระสอบละ 15 บาท)
3. จากการอนุรักษ์และปรับปรุงพันธุ์กระบือไทยในพื้นที่อำเภอพรหมพิราม สามารถเพิ่มผลผลิตกระบือในพื้นที่ได้ โดยในปี 2553 อำเภอพรหมพิรามมีจำนวนกระบือทั้งหมด 727 ตัว และในปี 2558 มีจำนวนกระบือทั้งหมด 1,566 ตัว ซึ่งเกษตรกรในโครงการฯ เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรง
4. การรวมกลุ่มและทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเกษตรกรด้วยกัน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง และสร้างความสามัคคีในหมู่เกษตรกรด้วยการพึ่งพาซึ่งกันและกัน
5. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ช่วยพัฒนาองค์ความรู้ของกลุ่มเกษตรกรในงาน
6. ปศุสัตว์ให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น
7. ผลจากการดำเนินการประสบผลสำเร็จ นำมาซึ่งความภาคภูมิใจของเกษตรกร เพราะได้รับการยอมรับจากชุมชน

โดยสามารถสรุปรูปแบบ (Model) การดำเนินงานดังภาพต่อไปนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

1. หลักปรัชญาที่ถูกต้อง มีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาระดับการมีส่วนร่วมให้สูงขึ้นเรื่อยๆ และมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพทันสมัย
2. การบูรณาการของทุกภาคส่วนจะต้องนำศักยภาพของแต่ละหน่วยที่มีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีเป้าหมายเดียวกันคือเกษตรกร จะทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง
3. การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับกลุ่มเกษตรกรในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมติดตามผล ผ่านผู้นำกลุ่ม แกนนำเกษตรกร ทำให้เกิดความใกล้ชิดและความไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่
4. การมีระบบติดตามและช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มและแกนนำเกษตรกร ช่วยให้สามารถรับทราบปัญหาและแก้ไขได้โดยเร็ว

ภาพกิจกรรมการดำเนินงานในพื้นที่

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีภารกิจเกี่ยวกับการสนับสนุนหน่วยบริการสุขภาพทุกระดับให้มีประสิทธิภาพในการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนระบบคุ้มครองประชาชนด้านบริการสุขภาพ ส่งเสริม และพัฒนามาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรภาคเอกชนเพื่อการบริหารสุขภาพ อันจะทำให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี สามารถพิทักษ์สิทธิและเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรหลักด้านระบบบริการสุขภาพ และระบบสุขภาพภาคประชาชน

พันธกิจ

1. ส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม กำกับ และพัฒนาระบบบริการสุขภาพให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สถานบริการสุขภาพมีคุณภาพมาตรฐาน
2. ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ภาควิเคราะห์และท้องถิ่นในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานรวมทั้งการจัดการนวัตกรรมสุขภาพชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองด้านสุขภาพของประชาชน
3. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนางานด้านสุขศึกษาเชิงรุก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ถูกต้องของประชาชน
4. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนา ระบบบริหารสุขภาพและระบบสุขภาพภาคประชาชน รวมทั้งดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีแก่องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน

อำนาจหน้าที่

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ กฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. พัฒนาระบบและกลไก เพื่อให้มีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จแก่ราชการและประชาชน
3. ส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนการดำเนินการสุศึกษา และระบบสุขภาพของประชาชน
4. ดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านความช่วยเหลือ ความร่วมมือ และการประสานงานกับหน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนา และถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านระบบบริการสุขภาพแก่องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนามาตรฐานด้วยอาคารสถานที่และสถาปัตยกรรมด้านสาธารณสุข
7. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนามาตรฐานครุภัณฑ์ทางการแพทย์และสาธารณสุข
8. ส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ
9. ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ได้สมัครขอรับรางวัล**วัฒนความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม** ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยมีการส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการแบบหุ้นส่วนในระดับความร่วมมือ (Collaboration) สรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

ความสามารถของหน่วยงาน

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กำหนดนโยบาย/ทิศทางที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ซึ่งสอดคล้องตามนโยบายรัฐบาลและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ พ.ศ. 2552 ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์การภาคเอกชนเพื่อให้บริการสุขภาพ อันจะทำให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี สามารถพิทักษ์สิทธิและเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยปรากฏในวิสัยทัศน์ และพันธกิจดังกล่าวข้างต้น และมีการกำหนดยุทธศาสตร์เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนไว้ในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (พ.ศ.2556 - 2559) โดยผู้บริหารมีการสื่อสารไปยังบุคลากรในหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคผ่านช่องทางจัดทำแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี แผนปฏิบัติงานประจำปี การประชุมชี้แจงนโยบายและลงนามคำรับรองการปฏิบัติราชการระหว่างผู้บริหารทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และเผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ไดอารี ประชาสัมพันธ์ของกรมฯ บอร์ดประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ เอกสารประชาสัมพันธ์ รวมถึงผ่านเวทีการประชุมติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานของผู้บริหารกรมฯ และในการสัมมนาการฝึกอบรมต่าง ๆ เช่น การอบรมข้าราชการใหม่ รวมทั้งยังได้มีการถ่ายทอดนโยบาย/ ยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติไปยังหน่วยงานในสังกัดที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน

เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมของหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม กรมสนับสนุนบริการสุขภาพมีการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในทุกภารกิจ ทั้งภารกิจด้านระบบบริการสุขภาพและภารกิจด้านระบบสุขภาพภาคประชาชน โดยส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกำหนดค่านิยมการมีส่วนร่วมในการทำงาน เช่น กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชนได้นำหลักการสาธารณสุขมูลฐาน (Primary Health Care : PHC) ซึ่งเป็นบริการสาธารณสุขที่เพิ่มเติมหรือเสริมจากระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ ซึ่งจัดบริการในระดับตำบลและหมู่บ้านโดยประชาชนและความร่วมมือของชุมชน โดยรัฐมีหน้าที่สนับสนุนช่วยเหลือให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาวางแผน และจัดกิจกรรมการแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่

และงานสาธารณสุขมูลฐานสามารถผสมผสานกับงานพัฒนาชุมชนด้านอื่นๆ หรือเรียก
ตัวย่อในภาษาไทยว่า สสม. โดยนำมากำหนดเป็นค่านิยมร่วมในองค์กร คือ “ส ส ม. :
สามารถเรื่องงาน สมานสามัคคี มวลภาคีสัมพันธ์ PHC : Professional Harmony
Communication” และมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะด้านการสร้าง
การมีส่วนร่วม โดยมีโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรกรมสนับสนุนบริการสุขภาพด้านคุณธรรม
ตามรอยพระยุคลบาท เพื่อปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรมีคุณธรรมจิตธรรม รับผิดชอบผลงาน
มุ่งผลสัมฤทธิ์ เข้าใจในหลักการการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งผู้ให้บริการ
และผู้รับบริการ และยังได้พัฒนาศักยภาพบุคลากรในรูปแบบของการประชุมเชิงปฏิบัติการ
และเรียนรู้จากการทำงานและการสร้างทีมงาน นอกจากนี้ มีการจัดทำคู่มือหรือแนวทาง
ในการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรของหน่วยงาน โดยจัดทำแนวทางการดำเนินงานสุขภาพ
ภาคประชาชน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน
และสนับสนุนภารกิจในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายให้เกิดการจัดการ
ระบบสุขภาพชุมชน และนำไปสู่การพึ่งตนเองด้านสุขภาพของประชาชน และกำหนดให้
มีอัตราค่าจ้างหรือบุคลากรรับผิดชอบที่ชัดเจนในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วม
ของประชาชนเพื่อดำเนินงานด้านสุขภาพภาคประชาชน ทั้งหน่วยงานในส่วนกลาง
คือ กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนารูปแบบและ
การดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานเพื่อพัฒนาสุขภาพภาคประชาชน พัฒนาศักยภาพ ส่งเสริม
และสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน อาสาสมัคร
สาธารณสุข องค์กรภาคเอกชน และประชาชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ
การป้องกันโรค และการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาอาสาสมัคร
องค์กรภาคเอกชนในการพิทักษ์สิทธิของประชาชนด้านสุขภาพ เพื่อมีส่วนร่วมใน
การพัฒนาสังคม และมีการกำหนดอัตราค่าจ้างบุคลากรปฏิบัติงานในสำนักงานสนับสนุน
บริการสุขภาพเขต 1-12 เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่อยู่ในภูมิภาค ซึ่งมีกลุ่มสุขภาพ
ภาคประชาชนและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพดูแลงานพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน
นอกจากนี้ กรมฯ ได้จัดให้มีช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟัง
ความคิดเห็น ผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ เว็บไซต์ เว็บบอร์ด เครือข่ายสังคมออนไลน์
(facebook, Lineกลุ่ม) สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์ เพื่อน ผสส.- อสม.และวารสาร
สุขภาพภาคประชาชน) และมีระบบการจัดการหรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการนำความคิดเห็น

หรือข้อเสนอแนะของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบในการบริหารราชการ โดยมีคณะกรรมการรับเรื่องร้องเรียนและคณะกรรมการในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนของของกรม ซึ่งได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดการเรื่องร้องเรียนและนำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบในการบริหารราชการ ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ 2557 กรมฯ ได้สนับสนุนการดำเนินการในโครงการที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการอนุมัติงบประมาณสนับสนุนการดำเนินโครงการพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพดี วิสาหกิจชุมชนยั่งยืน จำนวน 9,625,800 บาท (เก้าล้านหกแสนสองหมื่นห้าพันแปดร้อยบาทถ้วน) ซึ่งเป็นเงินงบประมาณปกติ จำนวน 6,515,800 บาท (หกล้านห้าแสนหนึ่งหมื่นห้าพันแปดร้อยบาทถ้วน) และเงินนอกงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพ จำนวน 3,110,000 บาท (สามล้านหนึ่งแสนหนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

การมีส่วนร่วมในการบริการราชการอย่างเป็นรูปธรรม

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพได้นำเสนอโครงการตัวอย่างในการดำเนินการคือ **“โครงการตำบลจัดการสุขภาพดี วิสาหกิจชุมชนยั่งยืน”** โดยเป็นการดำเนินงานที่จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพ อสม. ให้สามารถคัดกรองสุขภาพ แนะนำความรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองและประชาชนกลุ่มเสี่ยงได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรภาคีเครือข่ายในชุมชน/ตำบล มีการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการจัดการระบบสุขภาพของหมู่บ้าน/ตำบล
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชน และภาคีเครือข่ายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขเพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชน และภาคีเครือข่ายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและจัดการระบบสุขภาพชุมชน

จากการเปลี่ยนแปลงของสาเหตุและลักษณะของปัญหาสุขภาพในอดีตที่เกิดจากโรคติดต่อติดเชื้อ เช่น ไข้หวัดใหญ่ ไข้ทรพิษ ไข้เลือดออก ไข้มาลาเรีย ไข้เลือดออก อหิวาต์ตกโรค โรคเท้าช้าง หนองพวยอิ ฯลฯ มาเป็นปัญหาที่เกิดจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งพบว่าสาเหตุหลักมาจากพฤติกรรมสุขภาพและมลพิษจากสิ่งแวดล้อม เช่น โรคเบาหวาน

โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมอง โรคหัวใจ โรคมะเร็ง ฯลฯ และจากบริบทของสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ผลของปัจจัยทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมที่ก่อให้เกิดโรค มีความซับซ้อนขึ้น ประกอบกับการเข้าถึงบริการสุขภาพในทุกระดับไม่ครอบคลุมและไม่เท่าเทียมกัน เกิดความเหลื่อมล้ำและขาดโอกาส กระทรวงสาธารณสุข จึงได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายมาเน้นการสร้างสุขภาพนำการซ่อมสุขภาพ เน้นการปรับพฤติกรรมสุขภาพทุกระดับตั้งแต่บุคคล ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน และตำบล และเน้นพลังของชุมชน/ พื้นที่มากขึ้น โดยมุ่งหวังให้เกิดความครอบคลุมและเป็นธรรมในด้านการจัดบริการสาธารณสุข และโดยที่กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ มีพันธกิจในการเพิ่มศักยภาพประชาชนและภาคีเครือข่ายในการพิทักษ์สิทธิผู้บริโภคด้านระบบบริการสุขภาพ โดยใช้กลยุทธ์การเพิ่มศักยภาพ และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพและการจัดการระบบสุขภาพชุมชน ขับเคลื่อนกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสุขภาพ ผ่านหน่วยงานภาครัฐ และผ่านกลไกเครือข่ายภาคประชาชน ผู้นำท้องที่และท้องถิ่น เพื่อการพึ่งตนเองด้านสุขภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อบรรลุผล คือ เกิดการตระหนักรู้ตนเองของประชาชน การลด ละ เลิก ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคของชุมชน มีการดูแลสุขภาพเพื่อการมีสุขภาพดี ชุมชนมีเข้มแข็งพึ่งตนเองด้านสุขภาพได้ ดังนั้น กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ โดยกองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการเสริมสร้างความร่วมมือภาคประชาชน จึงได้กำหนดแนวทาง วิธีการ ขั้นตอนการขับเคลื่อนการพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพดี วิสาหกิจชุมชนยั่งยืน ที่สามารถเป็นจุดเชื่อมต่อการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล ระบบเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอ หมู่บ้านจัดการสุขภาพ และ อสม. นักจัดการสุขภาพชุมชน ที่สามารถเชื่อมโยง รับฟังความคิดเห็น ความต้องการ บริการสุขภาพประชาชนทุกคน ทุกกลุ่มวัย และกลุ่มเปราะบางที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษของชุมชนได้ ดังนั้น การดำเนินโครงการพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพดี วิสาหกิจชุมชนยั่งยืน จึงถือเป็นการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิรูประบบสุขภาพที่เน้นหลักการ “สุขภาพดีไม่มีขาย อยากได้ต้องร่วมสร้าง” ภายใต้แนวคิด “ชุมชน / ท้องถิ่น เป็นเจ้าของสุขภาพชุมชน” เพื่อให้การพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพมีความต่อเนื่อง และมีรูปธรรมการดำเนินงาน จึงต้องอาศัยการสร้างให้เกิดเครือข่ายกลไกการขับเคลื่อน

ตำบลจัดการสุขภาพที่เข้มแข็ง ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ สะท้อนหลักการสำคัญในกลวิธีการสาธารณสุขมูลฐานที่มีนัยยะต่อการทำให้ประชาชน ส่วนใหญ่เพิ่มพูนทักษะและความสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพและนำไปสู่การพัฒนาในมิติต่างๆ ที่มั่นคงมากขึ้น

จังหวัดกระบี่ เป็นเมืองท่องเที่ยวทางทะเล ซึ่งเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศนิยมไปเที่ยวและพักผ่อน แต่ก็ยังมีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการได้รับบริการทางด้านสาธารณสุขที่ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ จึงต้องมีวิธีการป้องกันตนเองเพื่อลดภาระการสูญเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นให้น้อยลงโดยเน้นการสร้างสุขภาพนำการซ่อมสุขภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในทุกระดับตั้งแต่บุคคล ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน และตำบล และเน้นพลังของชุมชน/ พื้นที่มากขึ้น โดยมุ่งหวังให้เกิดความครอบคลุมและเป็นธรรมในด้านการจัดบริการสาธารณสุข อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของสังคมผู้สูงอายุที่มีอายุเฉลี่ยยาวขึ้น

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ โดยผสมผสานแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หลักการสาธารณสุขมูลฐาน และแนวคิดทฤษฎี 3 ก. สรุปดังนี้

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบผสมผสานจากหลายภาคส่วน (Multisectoral Collaboration) ที่ข้ามกรอบการแยกส่วนจากที่มีหน่วยงานระดับกระทรวง กรม และภาคส่วนทางสังคมเป็นตัวตั้งให้หันมาเน้นเอาชุมชนและพื้นที่เป็นตัวตั้งแทน ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเชิงอำนาจที่นำการพัฒนาจากแนวตั้งสู่ประชาชน (Vertical and Top-down Development Approach) เป็นจากรากฐานของสังคมและชุมชนสะท้อนขึ้นสู่ภาคสาธารณะระดับประเทศหรือจากรากฐานสะท้อนสู่เบื้องบน (Community – Based and Bottom up Development Approach) รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาในมิติอื่นๆ เช่น มิติด้านสังคม มิติด้านการศึกษา และมิติด้านเศรษฐกิจ เพื่อการสร้างรายได้ที่เหมาะสม แก้ไขปัญหาความยากจน เกิดเป็นระบบสุขภาพชุมชนที่ครอบคลุมถึงสุขภาวะและความมั่นคงในชีวิตได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการดำเนินงานด้านสุขภาพทั้งระบบโดยมีการขับเคลื่อนกลไกทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรสาธารณสุขประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่รู้ ความยากจน และการเจ็บป่วยด้วยรูปแบบการพัฒนาที่เรียกว่า “ตำบลจัดการสุขภาพดี วิสาหกิจชุมชนยั่งยืน”

หลักการสาธารณสุขมูลฐาน (ตามคำประกาศ Alma-Ata เมื่อ พ.ศ. 2521 ขององค์การอนามัยโลก) ซึ่งหลักการสาธารณสุขมูลฐานมี 4 หลักการสำคัญคือ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลด้านสุขภาพอนามัย เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการต่างๆ และตระหนักถึงปัญหาของชุมชนและร่วมกันแก้ไขปัญหาของตนเอง 2) การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (Appropriate Technology) เป็นเทคนิควิธีการที่ใช้ในงานสาธารณสุขมูลฐานที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน เหมาะสมตามสภาพของท้องถิ่นและศักยภาพของประชาชน 3) การปรับบริการสาธารณสุขพื้นฐานของรัฐรองรับการสาธารณสุขมูลฐาน (Reoriented Basic Health Service) การปรับปรุงระบบบริการสาธารณสุขของรัฐที่มีอยู่แล้วให้สามารถเชื่อมต่อ สอดคล้องและรองรับงานสาธารณสุขมูลฐานในระดับชุมชนได้ เพื่อให้เกิดระบบการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ และ 4) การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน (Intersectoral Collaboration) เช่น หน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ศึกษาธิการ มหาดไทย พาณิชย และอุตสาหกรรม ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐอื่น และเอกชน เป็นต้น

แนวคิด ทฤษฎี 3 ก. ที่เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของการสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งระบุถึงองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ (ก.1) กรรมการ หมายถึงองค์กรในระดับท้องที่ ท้องถิ่น (ก.2) กองทุน หมายถึงทรัพยากรที่เป็นตัวเงินที่บริหารจัดการโดยชุมชน และ (ก.3) กำลังคนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอย่างน้อยในระดับพื้นฐาน โดยพัฒนาประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านที่ได้รับการเลือกให้เป็นตัวแทน มาให้ความรู้ เสริมความสามารถในการดูแลบริการสุขภาพเบื้องต้น ซึ่งก็คือ ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

“ตำบลจัดการสุขภาพดี วิสาหกิจชุมชนยั่งยืน” หมายถึง ตำบลที่มีการนำศักยภาพ ภูมิปัญญา และการรวมพลังของชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ มาบูรณาการให้เกิดทิศทางการทำงานที่สอดคล้องกัน สนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งทางสุขภาพของภาคส่วนต่างๆ ที่อยู่ในระดับตำบล โดยมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรสาธารณสุขประโยชน์ ด้วยกระบวนการวิเคราะห์สถานการณ์ วิเคราะห์ปัญหา ศึกษาข้อมูล / สถานการณ์ต่างๆ ที่จำเป็นมาจัดทำโครงการ /กิจกรรม /วิสาหกิจชุมชน ที่เน้นการส่งเสริมให้มีการสร้างรายได้ สร้างสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน เพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อม

การลดและป้องกันการเกิดโรค การส่งเสริมสุขภาพ การปรับพฤติกรรมสุขภาพ ตลอดจน การแก้ปัญหาสุขภาพของคนในชุมชน รวมทั้งแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อให้ประชาชน มีสุขภาพดีและยั่งยืน

ในการขับเคลื่อน โครงการพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพดี วิสาหกิจชุมชนยั่งยืน ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานในการพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพฯ ให้ครอบคลุม ร้อยละ 60 ของตำบลตามเขตการปกครองในทุกอำเภอ ในปี 2559 ดังภาพ

โดยมีการพัฒนาความรู้และทักษะในการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ส่งการปฏิบัติให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกรม กอง เขต และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) เพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนตำบลจัดการสุขภาพสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงาน สรุปดังนี้

1. กำหนดพื้นที่ให้มีการพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพอย่างน้อยอำเภอละ 3 ตำบล รวมทั้งสิ้น จำนวน 2,634 ตำบล (ปีงบประมาณ 2557)
2. พัฒนาแนวทางการดำเนินงานและสร้างเกณฑ์มาตรฐานแบบมีส่วนร่วม โดยจัดทำฐานข้อมูลการประเมินตนเองเพื่อการพัฒนาตำบลจัดการ

สุขภาพ ซึ่งมีการดำเนินการมา 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เพื่อใช้ในการประเมิน 5 ระดับ เริ่มตั้งแต่ การพัฒนาทีมสุขภาพตำบล (ระดับพื้นฐาน) การพัฒนากระบวนการจัดทำตามแผนสุขภาพตำบล (ระดับพัฒนา) การขับเคลื่อนแผนสุขภาพตำบลสู่การปฏิบัติ (ระดับดี) ตำบลมีระบบการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง (ระดับดีมาก) และตำบลจัดการสุขภาพต้นแบบ (ระดับดีเยี่ยม) ตามแบบประเมินตนเองตำบลจัดการสุขภาพ ซึ่งสามารถประเมินตนเองออนไลน์ ที่ www.thaiphc.net

3. สนับสนุนให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล และ อบต.) มีการขับเคลื่อนแผนสุขภาพตำบล กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล และ กำหนดนโยบายสาธารณะและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี
4. สร้างความร่วมมือของภาคประชาชน ทั้งในด้านทรัพยากร ภูมิปัญญา และนวัตกรรมสุขภาพชุมชนเพื่อให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนในการจัดการสุขภาพชุมชนของตนเอง
5. สนับสนุนให้หน่วยบริการปฐมภูมิสามารถให้บริการรักษาพยาบาล การสร้างเสริมสุขภาพเชิงรุกเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงระบบบริการที่มีคุณภาพ และเป็นองค์กรรวมอย่างเหมาะสม
6. ติดตามประเมินผลแบบเสริมพลังทุกระดับตำบล
7. จัดเวทีนำเสนอผลงาน/ผลการพัฒนา และข้อเสนอเชิงนโยบายทุกระดับ

โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข / กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ / สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด / สาธารณสุขอำเภอ / รพ.สต. / อสม. / อปท. / ชุมชนและท้องถิ่น (กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน / แกนนำชุมชน) / สำนักงานหลักประกันสุขภาพ / หน่วยงานภาคเอกชน (ผู้สื่อข่าวประจำจังหวัด) / องค์กรสาธารณสุขประโยชน์ / มูลนิธิ / กองทุนต่างๆ ซึ่งมีบทบาท/หน้าที่ของแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

หน่วยงานเจ้าภาพหลัก (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ โดยกองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน และกระทรวงสาธารณสุข)

- กำหนดเป้าหมาย และนโยบาย เพื่อส่งเสริมการสร้างความร่วมมือของชุมชนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- ประชุมสร้างความเข้าใจแนวทางดำเนินการ
- สนับสนุนวิชาการ และงบประมาณ เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้มีเทศงานของกรมฯ โดยผลิตและสนับสนุนคู่มือ/แนวทางการดำเนินงานและเกณฑ์การประเมินตำบลจัดการสุขภาพดี วิสาหกิจชุมชนยั่งยืน
- จัดระบบการนิเทศงานของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
- ควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผล

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

- กำหนดพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพในระดับจังหวัด
- พัฒนากลไกการขับเคลื่อนบูรณาการ ทั้งระดับ จังหวัด อำเภอ และตำบล
- พัฒนาศักยภาพ ทีมดำเนินงานพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพในระดับอำเภอ ตำบล ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ส่งเสริม สนับสนุน การใช้เกณฑ์การประเมินตำบลจัดการสุขภาพ เพื่อประเมินตนเอง และเพื่อค้นหาข้อมูลสำหรับการพัฒนาต่อไป
- สนับสนุน วิชาการและงบประมาณ รวมทั้งการนิเทศติดตามงาน
- จัดระบบการนิเทศติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน

สาธารณสุขอำเภอ

- พัฒนาระบบการบริหารจัดการแบบบูรณาการร่วมกับ สสจ. คปสอ. รพ.สต. ฯลฯ
- สนับสนุนการดำเนินงานของพื้นที่

- พัฒนาเครือข่ายระบบสุขภาพระดับอำเภอ (DHSA: District Health System Appreciation)
- ร่วมขับเคลื่อนนโยบายตำบลจัดการสุขภาพดี
- ร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินระดับการพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพดีฯ
- ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่และชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้
- ติดตาม ควบคุม กำกับ และประสานงานการแก้ไขปัญหา
- ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน

โรงพยาบาลสุขภาพตำบล (รพ.สต.)

- จัดอบรมฟื้นฟูความรู้แกนนำ อสม. (เชี่ยวชาญ) ตามหลักสูตรของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่อื่น
- พัฒนาศักยภาพชุมชนด้วยการจัดทำแผนสุขภาพชุมชนและการเรียนรู้ระหว่างพื้นที่/พื้นที่ต้นแบบ
- ร่วมกับภาคีเครือข่ายจัดทำแผนสุขภาพตำบล เพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุขของพื้นที่ตนเอง
- สนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแผนสุขภาพตำบลที่ได้จัดทำไว้
- ถอดบทเรียนและสรุปบทเรียน การค้นหาและพัฒนานวัตกรรม
- ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน
- จัดทำระบบฐานข้อมูลและระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลที่มุ่งเน้นเชิงกระบวนการ

องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ชุมชน และท้องถิ่น (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/แกนนำชุมชน)

- ร่วมวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพของชุมชน และร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม เพื่อ แก้ไขปัญหาด้วยแนวทางของตนเอง
- ร่วมในการดำเนินงานตาม โครงการ กิจกรรม ที่ได้วางไว้ รวมทั้ง กิจกรรม ส่งเสริมสุขภาพ 3อ (อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์) 2ส (สุรา ยาเสพติด และอื่นๆ)
- ร่วมการระดมทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการมาแก้ปัญหา และใช้กระบวนการมาตรการทางสังคม
- มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปบทเรียน ทั้งในชุมชน และ ระหว่างชุมชน

อสม. กับการพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพ

- ร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาทางด้านสุขภาพของชุมชน เพื่อจัดทำแผนสุขภาพตำบลและโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาโดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไข้เลือดออก
- ดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ตามปฏิทินสุขภาพของชุมชน ใน 3 อ. 2 ส.
- ให้ความร่วมมือกับเครือข่ายหน่วยบริการสุขภาพ เช่น รพ.สต. รพช. ในกิจกรรมการเยี่ยมบ้านและดูแลผู้ป่วยนอนที่บ้านและการส่งต่อผู้ป่วย
- จัดกิจกรรมและร่วมรณรงค์ด้านสุขภาพวิถีไทย เช่น รณรงค์ ลด หวาน มัน เค็ม รณรงค์การออกกำลังกาย การคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ฯลฯ
- ร่วมในการสำรวจและจัดทำข้อมูลด้านสุขภาพชุมชนกับเจ้าหน้าที่
- เป็นตัวอย่างและแกนนำด้านสุขภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของคนในชุมชน
- ติดตาม รวบรวมและรายงานผลการดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพ

สำนักงานหลักประกันสุขภาพ

- สนับสนุนงบประมาณให้กองทุนสุขภาพตำบล เพื่อให้เข้ามามีบทบาทร่วมการแก้ไขปัญหาสุขภาพของชุมชน และท้องถิ่น

หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ และหน่วยงานเอกชน / องค์กรสาธารณประโยชน์ / มูลนิธิ / กองทุนต่างๆ โดยบูรณาการและร่วมดำเนินการตามบทบาท หน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ดังปรากฏผลของการนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในตัวอย่างการดำเนินงานในระดับตำบลที่ “ตำบลเขาต่อ อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่” ซึ่งได้มีการนำศักยภาพ ภูมิปัญญาและการรวมพลังของชุมชน ท้องถิ่นมาบูรณาการให้เกิดทิศทางการทำงานที่สอดคล้องกัน สนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งทางสุขภาพของภาคส่วนต่างๆ ที่อยู่ในระดับตำบล โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน องค์กรสาธารณประโยชน์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สถานการณ์ วิเคราะห์ปัญหา ศึกษาข้อมูลและสถานการณ์ต่างๆ ที่จำเป็นหรือมีผลกระทบมาจัดทำวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มกิจกรรมด้านต่างๆ ของชุมชน ที่ชุมชนได้จากการเรียนรู้ ไม่ใช่กิจกรรมเดี่ยวๆ

ที่ทำให้มุ่งสู่ตลาดใหญ่ แต่เป็นการทำกิน ทำให้ทดแทนการซื้อจากตลาดได้ หรือเป็นการจัดการระบบการผลิตและบริโภคในชีวิตประจำวัน เช่น ผัก ผลไม้ปลอดสารพิษ ที่ส่งผลดีต่อสุขภาพของประชาชน เป็นต้น หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ชุมชนสามารถทำได้ โดยไม่ยุ่งยากนัก โดยส่งผลต่อการลดรายจ่าย และช่วยให้ระบบเศรษฐกิจในชุมชนเข้มแข็งขึ้น เกิดเป็นรากฐานที่เป็นจริงในชุมชน ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่นเดียวกับเศรษฐกิจพอเพียง และส่งผลต่อการสร้างฐานความมั่นคงให้กับชุมชน อำเภอ และจังหวัดได้ และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจจากหญ้าให้เข้มแข็ง สร้างงานสร้างรายได้และลดการใช้จ่าย ในครัวเรือนสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งมีการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมสุขภาพชุมชน ที่หลากหลาย แสดงให้เห็นถึงการลดภาระโรคและลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ทำให้ประชาชน มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี

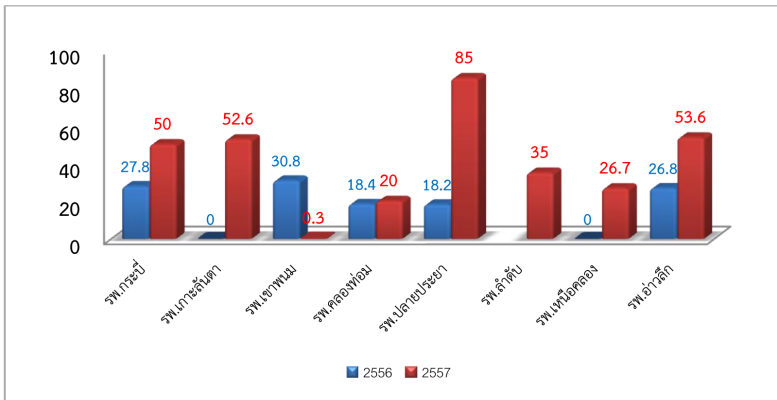
มีสถานะเศรษฐกิจที่เหมาะสม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนเอง และบุคคลภายนอกทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ได้มีการรณรงค์ ให้ประชาชนปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อใช้บริโภคเอง ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่ดี และส่งเสริมและพัฒนาอาสาสมัครให้มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและการรับประทาน อาหารที่เหมาะสม การเยี่ยมเยียนผู้ป่วยและผู้ชราตามบ้านโดยประชาชนและอาสาสมัคร การพิทักษ์สิทธิของประชาชนด้านสุขภาพเพื่อการเข้าถึงบริการสุขภาพที่ได้มาตรฐาน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในชุมชนให้มีบรรยากาศในการรักษาสุขภาพกาย และสุขภาพใจ โดยมีการทำงานร่วมกันแบบภาคเครือข่ายจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังภาพต่อไปนี้

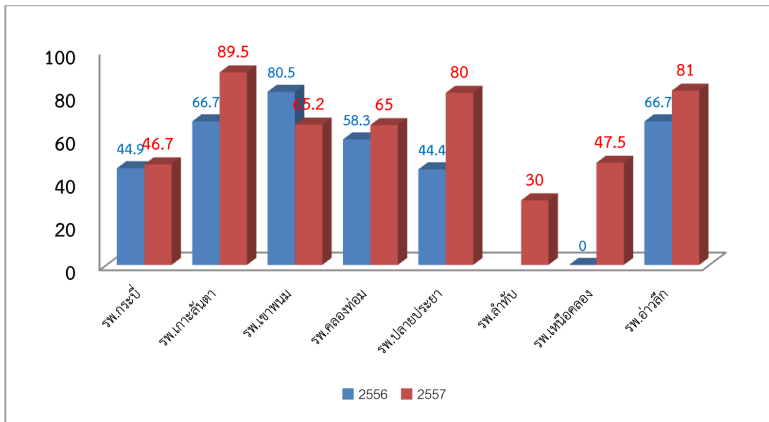
สรุปผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับ

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพได้ดำเนินโครงการตำบลจัดการสุขภาพดี วิสาหกิจชุมชนยั่งยืน ผ่านกลไกเครือข่ายภาคประชาชนและผู้นำท้องถิ่น เพื่อการพึ่งตนเองด้านสุขภาพ ซึ่งสะท้อนภาพความสำเร็จของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม สรุปดังนี้

1. ประชาชนกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าใจถึงการดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ โดยได้รับความรู้ที่เหมาะสมในการดูแลส่งเสริมสุขภาพ 3 อ. 2 ส. (อาหาร อารมณ์ ออกกำลังกาย และสูบบุหรี่ สุรา) และได้รับการคัดกรองโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ที่ครอบคลุมประชากรกลุ่มวัย ตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป ตลอดจนได้รับคำแนะนำและส่งต่อเมื่อเจ็บป่วย ส่งผลให้อัตราป่วยโรคเรื้อรังทั้งโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูงลดลง ตัวอย่างเช่น จำนวนผู้ป่วยเบาหวานในจังหวัดกระบี่ ได้รับการคัดกรองน้ำตาลในเลือดสูงขึ้นเป็นอันดับ 1 ของเขตสุขภาพคือ ร้อยละ 73.6 และสามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้เป็นอันดับสอง ร้อยละ 77.6 รองจากจังหวัดภูเก็ต ร้อยละ 88.1 และเมื่อพิจารณารายอำเภอในจังหวัดกระบี่พบว่า ในปี 2557 อำเภอปลายพระยาทุกตำบลสามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดสูงที่สุดในจังหวัดกระบี่ ร้อยละ 85 ดังกราฟ

และจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ที่สามารถควบคุมความดันได้มีค่าต่ำกว่า 140/90 mmHg ได้ร้อยละ 21.0 และเมื่อพิจารณารายอำเภอในจังหวัดกระบี่พบว่าในปี 2557 อำเภอปลายพระยาสามารถควบคุมความดันโลหิตได้ร้อยละ 80 เพิ่มขึ้นจากปี 2556 ถึงร้อยละ 35.6 ดังกราฟ

2. ประชาชนในตำบลที่ผ่านเกณฑ์ มีพฤติกรรมสุขภาพดีขึ้นหลังจากดำเนินโครงการตำบลจัดการสุขภาพดี วิสาหกิจชุมชนยั่งยืน ซึ่งพบได้จากกิจกรรม/โครงการต่างๆ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคได้แก่ ตลาดนัดสีเขียวขายพืชผักปลอดสารเคมี การรณรงค์ส่งเสริมการผลิตพืชผักปลอดสารพิษและให้เจ้าหน้าที่ในชุมชน การส่งเสริมเมนูอาหารสุขภาพท้องถิ่น (กินอาหารเป็นยา) การออกกำลังกายโดยใช้ลานวัดเป็นที่ลานกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน ส่งผลให้การใช้และจำหน่ายยาชุดในชุมชนลดลง

3. ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการคัดกรอง มีการเฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ และการสร้างปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของชุมชน ส่งผลให้ประชาชนในวัยต่างๆ ได้รับการบริการสุขภาพที่เหมาะสม

4. เกิดการสร้างนวัตกรรมด้านสุขภาพ ได้แก่ การใช้นวัตกรรมถุงยาต่ออายุในผู้ป่วยโรคเบาหวาน/ความดันโลหิตสูง โดยการใช้ถุงยาสีต่างๆ (3 สี = แดง เหลือง และเขียว) เพื่อแสดงภาวะของโรค

5. ประชาชนทุกคนมีความรู้ มีรายได้ และมีสุขภาพดี มุ่งสู่กระบวนการเรียนรู้จากกิจกรรมริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ที่น่าไปสู่นวัตกรรมส่งเสริม ป้องกัน และจัดการสุขภาพของประชาชนในชุมชน เกิดการตระหนักรู้ของประชาชนในการลด ละ เลิก ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคของชุมชน และชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองด้านสุขภาพได้ เช่น สุรา บุหรี่ เป็นต้น

6. เกิดชุมชนต้นแบบในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมที่สร้างความสามัคคีและผูกพันกันระหว่างชุมชนและศาสนา เป็นต้นแบบตำบลจัดการสุขภาพดี วิสาหกิจชุมชนยั่งยืน และเกิดการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมสุขภาพชุมชนที่หลากหลายรวมทั้งเกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนเองและบุคคลภายนอก ที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาหรือการถ่ายทอดเทคโนโลยี แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และศึกษาดูงาน นวัตกรรมสุขภาพชุมชนระหว่างประเทศ อาทิ อินโดนีเซีย บังคลาเทศ ศรีลังกา แอฟริกาใต้ มัลดีฟว์ และภูฏาน และยังสามารถพัฒนาเว็บไซต์เพื่อการเรียนรู้และการสื่อสาร นวัตกรรมสุขภาพชุมชนจากตำบลจัดการสุขภาพของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (www.seapin.org)

7. เกิดเครือข่ายการทำงานและการบริหารงานสุขภาพภาคประชาชนในลักษณะองค์รวมที่เน้นการป้องกันมากกว่าการรักษา และกลไกความร่วมมือแบบบูรณาการระดับตำบลที่เข้มแข็ง

8. เกิดความสามัคคีและผูกพันกันในระหว่างชุมชนและศาสนาในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม

9. ลดภาระโรคและลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ซึ่งนำไปสู่การมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี มีสถานะเศรษฐกิจที่เหมาะสม ส่งผลให้ระบบสุขภาพชุมชนโดยรวมเกิดประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนตลอดไป

โดยสรุปรูปแบบ (Model) การดำเนินงาน ดังนี้

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

1. ความเข้มแข็ง และความร่วมมือ รวมทั้งการประสานที่เป็นหนึ่งเดียวกันของภาคีเครือข่ายในการพัฒนา
2. ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน และสมาชิกเครือข่าย ในการร่วมกันกำหนดวาระชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน
3. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และประชาชนที่สามารถแสดงบทบาทอย่างเต็มที่
4. การมีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5. การใช้เครื่องมือในการดำเนินงาน เช่น แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์
6. การสนับสนุนการดำเนินงานจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในเรื่องความรู้ และงบประมาณ ฯลฯ
7. การให้ความสำคัญของการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติของผู้บริหาร หรือผู้นำ

ภาพกิจกรรมในพื้นที่

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ โดยการควบคุม ป้องกัน พื้นที่ป่าอนุรักษ์เดิมที่มีอยู่ และพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์ ด้วยกลยุทธ์ การส่งเสริม กระตุ้น และปลูกจิตสำนึกให้ ชุมชนมีความรู้สึกหวงแหน และการมีส่วนร่วม ในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัย ของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร แหล่งนันทนาการ และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชน

วิสัยทัศน์

ผืนป่าหลากหลาย สัตว์ป่ามากมาย ป่าไม้อยั่งยืน

พันธกิจ

1. อนุรักษ์ คุ้มครอง และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
2. วิจัย พัฒนา และให้บริการด้านวิชาการ
3. บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยการมีส่วนร่วม บนพื้นฐานเทคโนโลยีที่เหมาะสม
4. ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

อำนาจหน้าที่

1. อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าให้สมบูรณ์และสมดุลตามธรรมชาติ และให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนที่เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
2. ฟื้นฟู แก่ไข ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศในพื้นที่ป่าไม้

3. ควบคุม กำกับดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่า และการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
4. ศึกษา วิจัย และพัฒนาวิธีการอนุรักษ์ การบริหารจัดการ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ
5. กำหนดมาตรการและมาตรฐานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ บริหารจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
6. บริการข้อมูลสารสนเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านป่าไม้
7. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ความสามารถของหน่วยงาน

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนา โดยกำหนดเป็นนโยบาย หรือทิศทาง หรือยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ซึ่งสอดคล้องตามอำนาจหน้าที่และภารกิจหลักของกรมไว้อย่างชัดเจนในพันธกิจที่ว่า บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยการมีส่วนร่วม บนพื้นฐานเทคโนโลยีที่เหมาะสม และมีการจัดทำหนังสือยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมการจัดการอุทยานแห่งชาติอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2555 – 2559 โดยมีการสื่อสารทิศทางนโยบายที่ชัดเจนในการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่คุ้มครอง ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ www.dnp.co.th คู่มือ, โบชัวร์, หนังสือสั่งการ, งานแถลงข่าว เป็นต้น รวมทั้งมีคำสั่งคณะกรรมการอำนวยการบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วม ที่ 1/2557 ลงวันที่ 12 ธันวาคม 2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมในผืนป่าตะวันตก และแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (PAC) เพื่อดำเนินการในพื้นที่ผืนป่าตะวันตก และในการสร้างวัฒนธรรม และค่านิยมของหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งได้กำหนดค่านิยม

ขององค์กรในเรื่อง “PROTECT” (P หมายถึง Participation ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) และจัดการอบรมหรือพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการทำงานที่เอื้อต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ เช่น กิจกรรมด้านการศึกษาดูงานและฝึกอบรมข้าราชการในฝันป่าตะวันตก การฝึกอบรมพนักงานพิทักษ์ป่า การฝึกอบรมระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ การฝึกอบรมสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจสังคม การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อการประเมินสภาพทางนิเวศวิทยาอย่างรวดเร็ว เป็นต้น ทั้งนี้ได้มีการจัดทำคู่มือหรือแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรของหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ เช่น คู่มือการมีส่วนร่วมและการจัดการความขัดแย้งในฝันป่าตะวันตก แนวทางการจัดตั้งคณะกรรมการระดับพื้นที่ (PAC) และหนังสือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นต้น และได้มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่ายภาคประชาชน/เครือข่ายภาคประชาสังคม หรือเครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ และ มีการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลที่ได้จัดทำขึ้นดังกล่าวให้ถูกต้องและทันสมัย กรมอุทยานฯ ได้จัดทำข้อมูลรายชื่อและจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดที่อยู่ในพื้นที่ฝันป่าตะวันตก / รายชื่อคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ ทั้ง 17 พื้นที่คุ้มครอง / ฐานข้อมูลชุมชนเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครอง ภายใต้โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมในฝันป่าตะวันตก ระยะที่ 2 (ปี พ.ศ. 2553 - 2557)

นอกจากนี้ กรมฯ ได้กำหนดให้มีกลไกที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วม คณะอนุกรรมการโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมในฝันป่าตะวันตก และหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ 11 แห่ง และหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 6 แห่ง โดยกำหนดให้ส่วนนโยบายและแผน สำนักแผนงานและสารสนเทศ ส่วนจัดการทรัพยากรในอุทยานแห่งชาติ และส่วนจัดการพื้นที่อนุรักษ์สัตว์ป่า เป็นหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบที่ชัดเจน รวมทั้งมีระบบการจัดการหรือวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการนำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบในการบริหารราชการ ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อทำงานร่วมกับภาคประชาชน/ประชาสังคม โดยมีช่องทางกาให้ข้อมูลข่าวสาร

หรือสนับสนุนข้อมูลที่จำเป็นต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการของภาคประชาชน คือ เว็บไซต์ www.seub.or.th ศูนย์การเรียนรู้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมในฝันป่าตะวันตก การจัดประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และได้รับการสนับสนุนการทำงานจากมูลนิธิสิบบนาคะเสถียร รวมทั้งได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานจากภาคเอกชน ได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์ บริษัท ปตท.สผ. จำกัด (มหาชน) และกรมฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาระดับพื้นที่ ที่มีวิธีการสรรหาและคัดเลือกตามกรอบแนวทางการจัดตั้งคณะกรรมการระดับพื้นที่ (PAC) ที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยองค์ประกอบคณะกรรมการที่ปรึกษาอย่างน้อยให้มีผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ไม่น้อยกว่า 9 กลุ่ม ดังนี้ ผู้แทนฝ่ายปกครองส่วนภูมิภาค เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้แทนฝ่ายปกครองท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนส่วนราชการอื่นๆ ที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานทหาร หน่วยงานเกษตร ครู หน่วยงานที่ดิน หน่วยงานตำรวจ เป็นต้น ผู้แทนชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ หรือองค์กรชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้าน/สหกรณ์ ผู้นำทางศาสนา ผู้แทนสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้แทนสื่อมวลชน ในท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) จำนวนของคณะกรรมการที่ปรึกษากำหนดให้มีไม่น้อยกว่า 15 คน แต่ไม่เกิน 25 คน เพื่อเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการ และให้การดำเนินโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองในฝันป่าตะวันตก ภายใต้แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนต่อเนื่องไปอีก 5 ปี และบรรลุผลในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ลดการทำลายสิ่งแวดล้อม และเกิดความยั่งยืนในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ กรมฯ ได้จัดทำแผนการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และมีการทำบันทึกความเข้าใจกับมูลนิธิสิบบนาคะเสถียร เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2553 เพื่อความร่วมมือในโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมในฝันป่าตะวันตกระยะที่ 2 (พ.ศ. 2553 – 2557) (JOMPA's WEFCOM II)

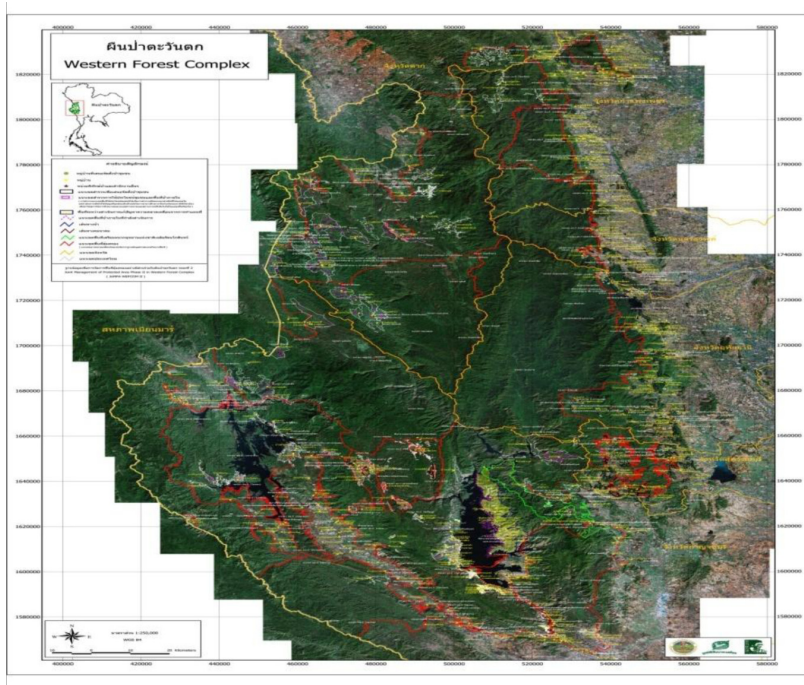
การมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช นำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม ในผืนป่าตะวันตก (อุทยานแห่งชาติ เฉลิมรัตนโกสินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี)”** มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ให้เกิดการคุ้มครองผืนป่าตะวันตกโดยธรรมชาติให้เป็นป่าผืนเดียวกันทั้งผืน คือเป็น Western Forest Complex
2. วางแผนการอนุรักษ์ผืนป่าให้เป็นกรอบการปฏิบัติเดียวกันทั้งผืนป่า
3. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผืนป่าภายใต้หลักการที่ว่า “ป่าเป็นสมบัติของคนทั้งชาติ”
4. รักษาและคงไว้ซึ่งคุณค่าของผืนป่าอย่างยั่งยืน

จากสภาพปัญหาการจัดการชุมชนในผืนป่าตะวันตก ทั้งในเรื่องปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์ที่ผ่านมา แนวโน้มการขยายที่ทำกินของชุมชนกะเหรี่ยงทางฝั่งตะวันตก ซึ่งเป็นชุมชนกะเหรี่ยงพื้นเมืองที่ทำไร่หมุนเวียนอยู่ในพื้นที่ป่ามาก่อนประกาศเป็นเขตอุทยาน ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชนและนำไปสู่การปฏิเสธความร่วมมือในการอนุรักษ์ผืนป่ากับทางราชการ ประกอบกับทิศทางของประเทศทั้งในด้านกฎหมาย และนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นนับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งทำให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้เริ่มมีการปรับเปลี่ยนท่าที มุมมอง และทัศนคติในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งเพื่อไม่ให้เกิดการขยายพื้นที่ทำกินของชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ป่ามาก่อนประกาศเป็นเขตป่าอนุรักษ์ โดยอาศัยช่องทางตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ซึ่งน่าจะเป็นทางออกต่อกรณีนี้ที่ดีที่สุดภายใต้แนวคิดทางกฎหมายการนำมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม สอดคล้อง และไม่ขัดกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมในผืนป่าตะวันตกได้ จึงได้มีโครงการในระยะเร่งด่วนเพื่อควบคุมมิให้ชุมชนขยายพื้นที่อยู่อาศัยและทำกินรุกล้ำเข้าไปในพื้นที่ป่าอนุรักษ์มากไปกว่าที่เป็นอยู่ โดยที่การดำเนินการดังกล่าวไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในขณะที่พนักงานเจ้าหน้าที่ก็สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายที่มีอยู่ดำเนินการได้ในทันที โดยไม่ต้องรอกฎหมายใหม่

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่คุ้มครอง ที่สอดคล้องตามนโยบายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับพื้นที่ขึ้นในพื้นที่คุ้มครอง มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เพื่อเป็นกลไกให้ทุกภาคเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่คุ้มครองผืนป่าตะวันตก ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่อนุรักษ์ ที่เป็นอุทยานแห่งชาติ จำนวน 11 แห่ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 6 แห่ง ดังนี้ อุทยานแห่งชาติ จำนวน 11 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติพุเตย อุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ อุทยานแห่งชาติเอราวัณ อุทยานแห่งชาติไทรโยค อุทยานแห่งชาติเขาแหลม อุทยานแห่งชาติลำคลองงู อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ อุทยานแห่งชาติคลองลาน อุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า และอุทยานแห่งชาติแม่วังกะ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันตก เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสนามเพรียง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันออก และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มผาง ผืนป่าตะวันตกนับเป็นผืนป่าธรรมชาติขนาดใหญ่ ในประเทศไทยปกคลุมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ มีขนาดเนื้อที่ ประมาณ 11,706,586 ไร่ หรือประมาณ 18,727 ตารางกิโลเมตร ซึ่งถือเป็นผืนป่าที่เป็นศูนย์รวมความหลากหลายทางชีวภาพสูงสุด

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ได้สมัครขอรับรางวัล**วัดความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม** โดยมีการส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการระดับความร่วมมือ (Collaboration) สรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมในผืนป่าตะวันตก เป็นโครงการที่เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือของหลายฝ่าย ด้วยความมุ่งหวังจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยในการดำเนินงานได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ตั้งแต่ระดับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของกรมฯ ซึ่งการดำเนินโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองในผืนป่าตะวันตกมีคณะอนุกรรมการโครงการ ซึ่งมีอธิบดีกรมฯ เป็นประธาน และมืองค์ประกอบของกรรมการ

ทั้งจากหน่วยงานภายในกรมอุทยานแห่งชาติฯ และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ทำหน้าที่ติดตาม ดูแล และกำกับโครงการให้ดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และมีการสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่คุ้มครอง ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคล กลุ่มประชาสังคม และตัวแทนจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ ตามแนวทางการจัดตั้ง คณะกรรมการระดับพื้นที่ (PAC) ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ประชุมร่วมกัน ปรึกษาหารือเพื่อสนับสนุน และแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองกลไกการทำงานของคณะกรรมการที่ปรึกษา จะเป็นผู้ประสานการทำงานและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่คุ้มครอง ได้เป็นอย่างดี โดยได้สนับสนุนให้มีการจัดประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาร่วมกัน อย่างสม่ำเสมอและลงพื้นที่เพื่อศึกษา ติดตาม และตรวจสอบสถานการณ์ต่างๆ ในพื้นที่ พร้อมทั้งนำมาหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน และกรอบแนวคิด “กลุ่มป่าหรือผืนป่า Forest Complex” เป็นการทำงานของพื้นที่คุ้มครองที่อยู่บนแนวความคิดที่มองทุกสิ่งทุกอย่าง เชื่อมโยงกัน ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางกายภาพหรือชีวภาพ และต้องเชื่อมโยงถึง ระบบการจัดการ โดยสนับสนุนให้ชุมชนที่อยู่อาศัยโดยรอบป่ามีส่วนร่วมในการดูแลผืนป่า ด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการกลุ่มป่า หรือผืนป่าอนุรักษ์ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และมูลนิธิสืบนาคะเสถียรได้ทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) เพื่อร่วมมือกันในการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2551 และ บันทึกความเข้าใจ (MOU) เพื่อความร่วมมือในการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม ในผืนป่าตะวันตกระยะที่ 2 (พ.ศ.2553-2557) ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2553 ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบรวมกันทุกพื้นที่คุ้มครอง โดยปัจจุบันนับเป็นผืนป่าแห่งแรกของประเทศไทยที่มีรูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่ จนสามารถเป็นตัวอย่างให้กับผืนป่าอื่นในประเทศต่อไป ซึ่งกำหนดกรอบแนวทางในการทำงาน สรุปดังนี้

- จัดกลุ่มป่าอนุรักษ์ที่สำคัญ สำรวจและการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- ลดปัจจัยคุกคามทั้งภายในและภายนอก
- จัดทำแผนแม่บทและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการพื้นที่ทุกระดับอย่างมีส่วนร่วม
- การพัฒนาและส่งเสริมความรู้ให้กับบุคลากรในทุกระดับ
- เข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด
- การบริหารจัดการแบบบูรณาการ

ในการดำเนินโครงการ มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่กรมอุทยานสัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยสำนักอุทยานแห่งชาติ และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 (บ้านโป่ง) ซึ่งหัวหน้าอุทยานแห่งชาติและเจ้าหน้าที่อุทยานฯ ในพื้นที่ผืนป่าตะวันตก ได้แก่ อุทยานเฉลิมรัตนโกสินทร์ เป็นกลไกที่เป็นเจ้าภาพหลัก (เจ้าของโครงการ) ในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ ชาวบ้านและชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ป่าเขตอุทยานแห่งชาติ ประชาชนชาวบ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ เป็นต้น องค์กรเอกชน (มูลนิธิสีบนาคะเสถียร) และบริษัทเอกชน เช่น บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ เป็นต้น โดยมีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมในผืนป่าตะวันตก ตามแนวทางการจัดตั้งคณะกรรมการระดับพื้นที่ (PAC) โดยมีการดำเนินงานแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะเร่งด่วน เพื่อให้ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ป่าตะวันตกทั้ง 100 ชุมชน ขยายขอบเขตพื้นที่ที่อยู่อาศัยและทำกินออกไปเพิ่มเติมจากที่เป็นอยู่ โดยดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่อง การแก้ไขกฎหมายที่ดินและในพื้นที่ป่าไม้ ในกรณีที่มีราษฎรอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่า ทั้งที่อยู่อาศัยและทำกินมาก่อนและหลังวันประกาศสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก หากไม่สามารถเคลื่อนย้ายราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ออกจากพื้นที่ได้นั้น ให้ดำเนินการควบคุมขอบเขตพื้นที่มิให้ขยายเพิ่มเติม โดยเด็ดขาด และจะต้องกำหนดเงื่อนไขการใช้พื้นที่ให้ชัดเจน
2. ระยะต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม กล่าวคือ นอกจากการได้แนวเขตที่ดินที่ใช้ประโยชน์โดยชุมชนมีส่วนร่วมแล้ว ยังเกิดกฎระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ ชาวชุมชนและเจ้าหน้าที่เห็นชอบร่วมกัน เพื่อให้การใช้ประโยชน์ทรัพยากร เป็นไปอย่างยั่งยืน และชุมชนมีส่วนร่วม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อาจกำหนดให้มีระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อเป็นขั้นตอนปฏิบัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 สามารถดำเนินการจัดทำข้อตกลงแนวเขตการจัดการอย่างมีส่วนร่วม

ในพื้นที่ชุมชน เฉพาะที่ปฏิบัติงานในพื้นที่คุ้มครองภายใต้แนวทางและหลักการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม ดังปรากฏในดำเนินการโครงการนี้

การจัดการอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชน หมายถึง แนวเขตที่อยู่อาศัยและทำการเพาะปลูก ตลอดจนพื้นที่สำหรับเป็นป่าไม้ใช้สอยและป่าอนุรักษ์ตามวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ตกลงเงื่อนไขการอยู่อาศัยทำการเพาะปลูก ตลอดจนกิจกรรมอื่นๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ โดยชุมชนในพื้นที่นี้ หมายถึง ประชาชนที่อยู่อาศัยอยู่แล้วในพื้นที่ที่ได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือพื้นที่ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการเตรียมประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งยังคงสภาพเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติอยู่

3. จัดทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) เพื่อความร่วมมือในโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมในผืนป่าตะวันตกระยะที่ 2 (พ.ศ.2553-2557) ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2553 ระหว่างกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กับมูลนิธิสืบนาคะเสถียร
4. ชุมชนที่อยู่อาศัยดั้งเดิมภายในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวเขตพื้นที่ โดยเป็นการจัดการอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนอย่างใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการกำหนดแนวเขตพื้นที่
5. การจัดทำบันทึกข้อตกลงบ้านเขาเหล็ก และแผนที่แนวเขตการจัดทำบันทึกข้อตกลงและแผนที่แนบท้ายจัดทำขึ้นภายใต้การเทียบเคียงกับข้อมูลการสำรวจแปลงทำกินของสำนักบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3
6. การจัดทำฐานข้อมูลชุมชน เพื่อการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครอง ภายใต้โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมในผืนป่าตะวันตก เพื่อนำฐานข้อมูลมาจัดทำตัวแบบของการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และนำข้อสรุปจากการแลกเปลี่ยนในการประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษา PAC ผลักดันให้เกิดการพัฒนา/แก้ไขปัญหาในผืนป่าตะวันตก รวมทั้งนำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์

การมีส่วนร่วมในการจัดการอุทยานแห่งชาติอย่างยั่งยืน คู่มือการมีส่วนร่วม และการจัดการความขัดแย้งในผืนป่าตะวันตก หนังสือฐานข้อมูลชุมชน เพื่อการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครอง และหนังสือตัวแบบของการป้องกัน รักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีบทบาทในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการกำกับ (Regulator) ให้การดำเนินโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมในผืนป่าตะวันตก เป็นไปตามกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมสนับสนุน (Facilitator) ให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือจากภาคีที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่คุ้มครอง จึงมีการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการระดับพื้นที่ขึ้นในพื้นที่คุ้มครอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา เพื่อเป็นกลไกให้ทุกภาคีเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่คุ้มครอง พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการลงพื้นที่ศึกษาสภาพปัญหา และสถานการณ์ในพื้นที่ รวมถึงตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาให้ข้อคิดเห็น สำหรับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และพัฒนางานอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยมีมูลนิธิสีบนาคะเสถียร ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาสังคมเข้ามาเป็นภาคีหุ้นส่วนความร่วมมือ และเป็นกลไกสำคัญ (Key Actor) ในการขับเคลื่อนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนในพื้นที่ ในการแก้ไขปัญหาพื้นที่ และใช้ประโยชน์ชุมชนในพื้นที่อนุรักษ์ ที่สามารถนำเสนอข้อมูลเสนอให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำไปพิจารณาดำเนินการขั้นตอนต่อไป อีกทั้งยังเป็นผู้ประสานขอรับการสนับสนุนในการทำงานของพื้นที่คุ้มครอง เช่น ประสานหน่วยงานเอกชนในการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ในการทำงานลาดตระเวน และป้องกันรักษาป่าให้กับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่คุ้มครอง เช่น อุปกรณ์การเดินป่า เสี่ยงอาหาร การจัดตั้งกองทุน ช่วยเหลือสวัสดิการการทำงาน ฯลฯ รวมถึงการให้คำแนะนำ ข้อมูล ข้อคิดเห็น อันเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครอง รวมถึงบทบาทในการติดตามตรวจสอบกิจกรรม โครงการ หรือการบริหารงานที่อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่คุ้มครอง นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนให้เกิดการศึกษาดูงานและกิจกรรมนำร่องตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถเรียนรู้การมีวิถีชีวิตเป็นมิตรผืนป่ามากมาย โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนการปลูกพืชในลักษณะเกษตร 4 ชั้น การปลูกสวนไผ่

ทดแทนไร่ข้าวโพด หนุนเสริมบ่อปลาและหมูหลุม กิจกรรมลดรายจ่าย อาทิ น้ำยาเอนกประสงค์ ระบบประปาหมู่บ้าน ไปจนกระทั่งเครือข่ายอาสาสมัครสุขภาพชุมชน กิจกรรมเหล่านี้เป็นการเรียนรู้ เพื่อนำชุมชนไปสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีชีวิตเป็นมิตรต่อผืนป่าในระยะยาว และเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่คุ้มครอง (PAC) ใน 17 พื้นที่ รวมทั้ง ประชาชน/ชุมชนในเขตอุทยาน เข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการอนุรักษ์ผืนป่าตะวันตกฯ ระดับพื้นที่ และเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การค้นหาแนวทางแก้ไขความขัดแย้ง รวมทั้งมีบทบาทในการจัดทำแผนงานบริหารจัดการชุมชนอย่างมีส่วนร่วมภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง แผนงานลาดตระเวนเชิงคุณภาพ และแผนงานสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่คุ้มครอง (PAC) รวมทั้งแผนส่งเสริมงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร

ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับ

1. การแก้ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนภายใต้โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม (Joint Management of Protected Area in Western Forest Complex : JoMPA) เป็นการทำงานกับชุมชนทั้งชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ผืนป่าตะวันตก และชุมชนขอบป่า ดำเนินงานในการแก้ไขปัญหความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้เกิดแนวเขตที่ชัดเจนและยอมรับร่วมกัน มีการดูแลและฟื้นฟูธรรมชาติ หนุนเสริมวิถีชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน รวมถึงสนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่ป่าบริเวณแนวกันชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้เป็นป่าชุมชน โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ “คนอยู่ได้ ป่าอยู่ได้ เสืออยู่ได้” เช่น การจัดทำเครื่องหมายแนวเขตซึ่งทุกฝ่ายยอมรับแผนที่แสดงแนวเขต กิจกรรมภายในชุมชน มีข้อตกลงร่วมกันในการใช้ประโยชน์พื้นที่ ตลอดจนการจัดทำกฎ กติกา โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. การแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากรของราษฎรในเขตอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ มีกฎ กติกา ประชาคมร่วมรัฐ หมูบ้านเขาเหล็ก คือ

- ห้ามขายที่ดินให้กับบุคคลภายนอก
- ระเบียบการใช้ที่ดินบ้านเขาเหล็ก ให้มีการแบ่งปันที่ดินทำกินได้เฉพาะในกลุ่มเครือญาติของชุมชนและคนที่มีรายชื่อในชุมชน โดยให้ปลูกได้เฉพาะพืชที่มีอายุสั้นเท่านั้น หรือ ให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างผู้ให้แบ่งปัน

กับผู้รับประโยชน์ ห้ามชักนำนายทุนเข้ามาดำเนินการในพื้นที่ หากมีการตรวจสอบพบว่ามี การชักนำนายทุนภายนอกเข้ามาดำเนินการให้ทางเจ้าหน้าที่อุทยานดำเนินการตามกฎหมายของทางราชการ

- ระเบียบการป้องกันการทำลายพืชผลจากสัตว์เลื้อย
- ระเบียบการทำไร่หมุนเวียน ที่ให้ราษฎรสามารถทำไร่หมุนเวียนได้ในพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม และพื้นที่ที่กรมป่าไม้เดิมได้ทำการรังวัดไว้แล้ว (ตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิ.ย. 41) ถ้ามีการกระทำผิดข้อตกลงให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติดำเนินการตามกฎหมาย โดยห้ามทำการตัดต้นไม้ใหญ่ที่เป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมาย ถ้าทำผิดข้อตกลงให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมาย
- ระเบียบป่าใช้สอย ให้ราษฎรสามารถใช้สอย หรือใช้ประโยชน์จากป่าธรรมชาติของหมู่บ้านที่ได้มีการจัดทำข้อมูลพื้นที่ (ตามมติคณะรัฐมนตรี 30มิ.ย.41) และการใช้ประโยชน์จากป่าที่ขึ้นทะเบียนตามข้อตกลงในพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม ตามวิถีชีวิตเดิมไม่ใช่เพื่อการค้า ห้ามบุคคลภายนอกเข้ามาเก็บหาหน่อไม้และของป่ารอบหมู่บ้านในเขตพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม หากฝ่าฝืนให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติดำเนินการตามกฎหมาย
- ปัญหายาเสพติดและสถานบันเทิง ห้ามเสพยา ผลิต และจำหน่ายยาเสพติดร้ายแรงในหมู่บ้าน และห้ามก่อสร้างสถานบริการและสถานบันเทิงต่าง ๆ ในเขตพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม โดยมีได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการหมู่บ้าน

3. แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง มีกิจกรรมของชุมชนที่สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เกิดกิจกรรมการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วม

4. ป้องกันและปราบปรามผู้ลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดตั้งจุดสกัด “ประตูป่า” ในพื้นที่หมู่ 7 บ้านห้วยแม่ระวาง ตำบลสมเด็จเจริญ อำเภอนองปรี้อ จังหวัดกาญจนบุรี ที่เป็นการปฏิบัติงานร่วมกัน ในการสนธิกำลังร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ กจ. 2 หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ กจ. 13 และชุดชรบ.หมู่บ้าน

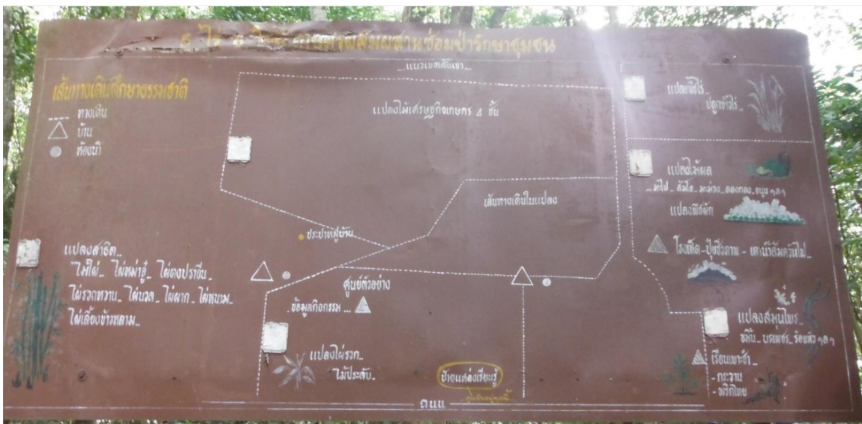
5. เกิดแผนที่สำรวจพื้นที่ใช้ประโยชน์ชุมชนรวม 94 ชุมชน พร้อมข้อมูลพื้นฐานชุมชน จากชุมชนที่อยู่ในผืนป่าตะวันตก ที่มีอยู่ประมาณ 131 ชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดความชัดเจนในพื้นที่ใช้ประโยชน์ของชุมชน และเป็นฐานข้อมูลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ใช้ในการบริหารจัดการเพื่อป้องกันการขยายพื้นที่สู่ผืนป่า

6. ชุมชนขอป่า 135 ชุมชน ร่วมกับมูลนิธิสีบนาคะเสถียร เสนอจัดตั้งป่าชุมชนต่อกรมป่าไม้ ในพื้นที่ห้วยอมป่า ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้ประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครอง

7. เกิดต้นแบบ ที่สามารถเป็นแหล่งการศึกษาดูงานหรือกิจกรรมนำร่องตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชุมชนสามารถเรียนรู้การมีวิถีชีวิตเป็นมิตรผืนป่ามากมาย เช่น ครูไกร มานิตย์ ต้นแบบของภูมิปัญญาในการปลูกไม้ใช้เองโดยไม่ต้องรบกวนไม้จากป่า เช่น มะค่า อบเชย สัก ไม้ ไผ่ แซมในสวนผลไม้ รวมถึงปลูกสมุนไพร เช่น ขมิ้น รางจืด ฟ้าทะลายโจน ฯลฯ ไว้ใช้ประโยชน์ และสร้างรายได้ และครูบุญมา ดาวเรือง ที่เป็นต้นแบบของภูมิปัญญาในการปรับปรุงพื้นที่รอบบ้านเป็นสวนผสมผสาน ประกอบด้วยผลไม้ เช่น สมอโอ เงามะ เป็นต้น และพืชที่ขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ผักกูด ผักหนาม

เป็นต้น รวมทั้งการปลูกพืชสมุนไพร เช่น ดอกอัญชัน ขมิ้น เป็นต้น ซึ่งเป็นกรสร้างรายได้ และอยู่กับป่าได้โดยไม่ต้องตัดไม้ถางป่า รวมทั้ง ภูมิปัญญาที่ผสมผสานกับความรู้ที่ได้ จากการดูงานที่ห้วยฮ่องไคร้เกิดเป็นแนวคิดในการแบ่งพื้นที่ที่มีอยู่ออกเป็น 6 โซน เพื่อสร้างเป็นแหล่งน้ำ และทำการเกษตร 4 ชั้น และกันเป็นพื้นที่สำหรับอยู่อาศัย รวมทั้ง เป็นศูนย์ตัวอย่างการเรียนรู้ ของครูไพรส์ ศรีเริ่มสกุล แสดงดังภาพ

8. เกิดการรวมตัวเป็นเครือข่ายคณะกรรมการอนุรักษ์ผืนป่าตะวันตก 6 จังหวัด และสามารถจัดตั้งเป็นองค์กรนิติบุคคลในชื่อ มูลนิธิเครือข่ายอนุรักษ์ผืนป่าตะวันตก (มอตาบล) ดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรในจังหวัด และผืนป่าตะวันตก

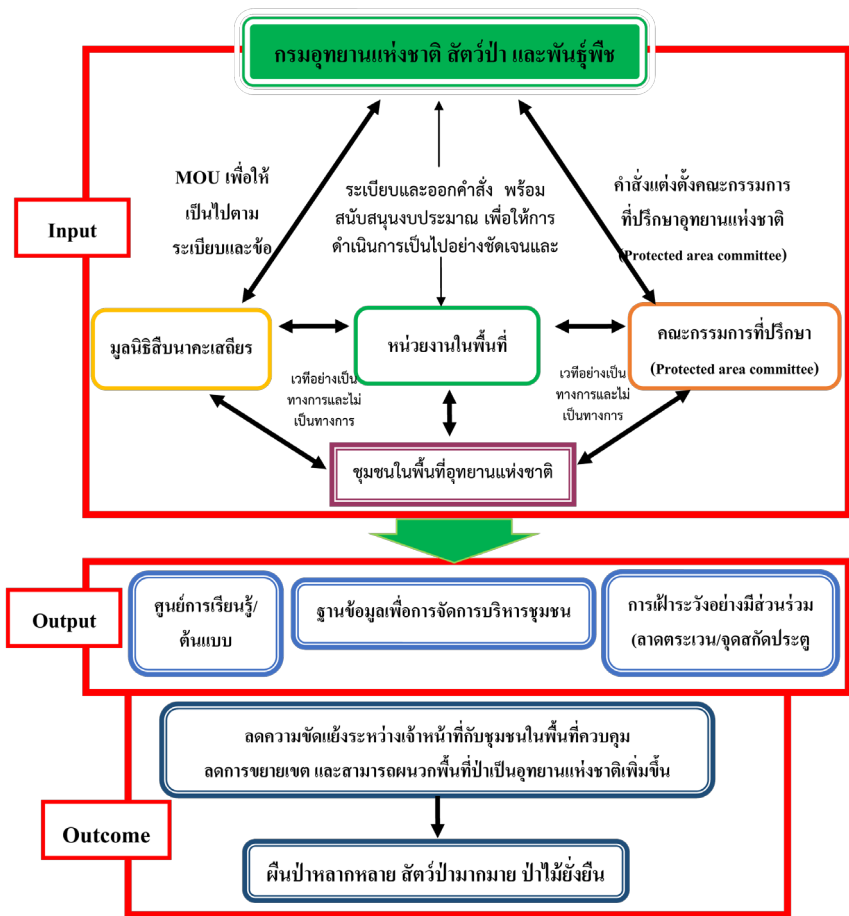
9. บุคลากรมีความรู้และความชำนาญด้านการทำงานในพื้นที่เพิ่มขึ้น และมีอาสาสมัครจากชุมชนที่มีความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานโครงการ ทำให้สามารถประสานงาน ร่วมกันระหว่างชุมชน เจ้าหน้าที่มูลนิธิสืบ และเจ้าหน้าที่อนุรักษ์ ซึ่งเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการทำงานในพื้นที่ ในขณะที่มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่จำกัด

10. ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันในการนำมาปรึกษาหารือร่วมกันของภาคี ที่เกี่ยวข้อง จากการสำรวจแนวเขตพื้นที่ใช้ประโยชน์ชุมชน ซึ่งนำไปสู่การจัดการที่เหมาะสม ตามแต่สภาพและสถานการณ์ที่เป็นไปได้ในแต่ละพื้นที่

11. ไม่มีกรขยายพื้นที่ทำกินออกนอกพื้นที่หมายแนวเขต และแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งในเรื่องไร่นาเขียนตามวิถีเกษตรของชาวกะเหรี่ยงดั้งเดิมได้อย่างเป็นรูปธรรม

เนื่องจากการดำเนินโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมในผืนป่าตะวันตกที่บ้านเขาเหล็ก ถือเป็นตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายต่างๆ สูงและได้รับความร่วมมือในการพิทักษ์รักษาผืนป่าตะวันตกจากชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน ฝ่ายปกครองอย่างเต็มที่

โดยสามารถสรุปรูปแบบ (Model) การดำเนินงานดังภาพต่อไปนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

1. ความเข้มแข็งของมูลนิธิสีบนาคะเสถียร ทำให้เกิดการยอมรับกันระหว่างกรมอุทยานฯ และชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ที่สามารถอยู่ และทำกินภายใต้กฎหมายคุ้มครองป่าได้ภายใต้ กฎ กติกา ที่ได้มีการตกลงร่วมกันอย่างเคร่งครัด
2. ผู้นำทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ และปราชญ์ชาวบ้าน ที่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ป่า
3. ทักษะในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเขตวนอุทยาน

ภาพกิจกรรมการประเมินในพื้นที่

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหารราชการของกระทรวงในการพัฒนายุทธศาสตร์ แปลงนโยบายของกระทรวงเป็นแผนปฏิบัติ จัดสรรทรัพยากร และบริหารราชการทั่วไปของกระทรวงที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการใดในสังกัดกระทรวงโดยเฉพาะ รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ตรวจสอบ และติดตามการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวง ให้บรรลุเป้าหมาย และเกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของกระทรวง

วิสัยทัศน์

มุ่งอำนวยความสะดวก ให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เพื่อประชาชน

อำนาจหน้าที่

1. เสนอความเห็นและคำแนะนำในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวง
2. พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารของกระทรวง รวมทั้งแปลงนโยบายเป็นแนวทางและแผนการปฏิบัติงาน
3. จัดสรรและบริหารทรัพยากรของกระทรวง เพื่อให้เกิดการประหยัด คุ่มค่าและสมประโยชน์
4. ประสานการปฏิบัติงาน รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติราชการและการดำเนินการและเรื่องราวร้องทุกข์และหน่วยงานในสังกัดกระทรวง
5. กำหนดนโยบาย ทำที่ และแนวทางความร่วมมือกับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ในการบริหารงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง

7. ประสานงานและสนับสนุนราชการส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. ดำเนินการ รวมทั้งประสานงานและสนับสนุนการดำเนินการในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่
9. ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
10. ปฏิบัติงานด้านการบินและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
11. ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้สมัครขอรับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2558 ในประเภทรางวัลพัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยมีการส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ระดับความร่วมมือ (Collaboration) สรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

ความสามารถของหน่วยงาน

แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2556-2593

วิสัยทัศน์: ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมีการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

		
ยุทธศาสตร์ที่ 1: การปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ยุทธศาสตร์ที่ 2: การลดก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริมการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ	ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2556-2593 และโดยที่สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีนโยบายเกี่ยวกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน โดยกำหนดในแผนปฏิบัติการ 4 ปี ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พ.ศ. 2555-2558) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 8 สร้างความตระหนักจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กำหนดแผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ. 2555-2558) ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง โดยในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ผู้บริหารของสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเห็นความสำคัญในเรื่องนี้และต้องดำเนินการอย่างจริงจัง จึงมีการสื่อสารนโยบายให้บุคลากรรับทราบและถือปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายๆ ช่องทาง เช่น เผยแพร่เป็นเอกสารแจกจ่ายข้าราชการและประชาชนผู้สนใจ เว็บไซต์กระทรวง หนังสือแจ้งเวียน การจัดทำเป็นไดอารี่แจกจ่าย และที่สำคัญมีการประชุมทำความเข้าใจนโยบายจากผู้บริหารสู่หน่วยงานในสังกัดและองค์กรภาคส่วนต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง มีระบบ/วิธีปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม และค่านิยมของหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม จัดการอบรม พัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรในหน่วยงานให้เอื้อต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในหลักสูตรพัฒนานักบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะที่ดี มีคุณธรรมในการบริหารจัดการ ทักษะด้านการประสานงานกับส่วนราชการ หน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดกลไกและหน่วยงานรองรับการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมเผยแพร่และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัด ในส่วนของภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เพื่อให้เจ้าหน้าที่นำไปใช้ในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่อย่างถูกต้องเหมาะสม และเผยแพร่เพื่อความเข้าใจในการเข้ามาขอรับบริการ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การประชุมคณะทำงานภาคประชาชน ศูนย์ประสานงานของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เว็บไซต์ กลุ่ม Line และ Facebook เป็นต้น โดยได้นำความคิดเห็นที่ได้จากภาคประชาชนไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุงงานของสำนักงาน นอกจากนี้ได้มีการจัดทำฐานข้อมูลเครือข่ายที่สามารถใช้ประโยชน์ในการสืบค้นและดำเนินโครงการ มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นสนับสนุนการดำเนินโครงการ/กิจกรรม รวมทั้งยังเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการโดยมีกลไกที่ใช้คณะกรรมการ/คณะทำงานจากภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทในการติดตามหรือตรวจสอบ/ประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงาน/โครงการในภาพรวม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายของกระทรวงอย่างเป็นระบบ และมีการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสถานะภูมิอากาศโดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ โดยจะมีแผนจะดำเนินการใน 17 จังหวัด เพื่อนำร่อง คือ จังหวัดเชียงราย สุโขทัย นครสวรรค์ น่าน นครปฐม เพชรบุรี พระนครศรีอยุธยา สมุทรสาคร สระบุรี ระยอง อุตรธานี ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ขอนแก่น นครศรีธรรมราช กระบี่ และสงขลา

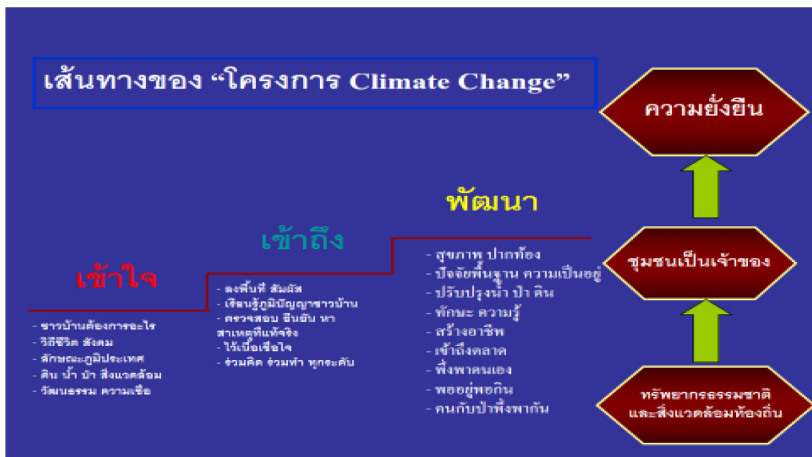
การมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำเสนอโครงการตัวอย่าง คือ **“โครงการ สร้างความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสถานะภูมิอากาศในระดับพื้นที่ จังหวัดสกลนคร”** มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ร่วมกับการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินกิจกรรมอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภายใต้วิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) เป็นปรากฏการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกหยิบยกขึ้นมาให้เป็นปัญหาวิกฤติของประชาคมโลก ส่งผลกระทบและสร้างความเสียหายต่อการพัฒนาและการดำรงชีวิตของมนุษย์ ปรากฏการณ์ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างชัดเจน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล ความถี่และระดับความรุนแรงของอุทกภัยและพายุ ระดับน้ำทะเล เป็นต้น สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงมอบหมายให้หน่วยงานในส่วนภูมิภาคได้มีการส่งเสริมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ ให้ดำเนินโครงการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการเตรียมการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภายใต้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น การรณรงค์ให้เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การลดปริมาณขยะ การคัดแยกขยะ การบริโภคและการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด และการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้จริง โดยเริ่มจากการสร้างองค์ความรู้ การกระตุ้นและปลูกจิตสำนึก การลงมือปฏิบัติ การวัดผลสำเร็จ ตลอดจนการต่อยอดโดยการสร้างชุมชนเครือข่ายในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม อันจะส่งผลให้เกิดการสร้างความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่อย่างยั่งยืน

จังหวัดสกลนคร เป็นจังหวัดขนาดใหญ่ลักษณะเป็นแอ่งกระทะ มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 9,605.76 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,003,603 ไร่ มีประชากร 1,138,609 คน ภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีทิวเขาล้อมรอบทั้งด้านทิศตะวันตกและด้านใต้ ปัจจุบันจังหวัดสกลนครสภาพที่เคยเป็นป่าสมบูรณ์ได้ถูกทำลายลง และประชากรที่มีจำนวนมากทำให้เกิดขยะมูลฝอยในแต่ละวันไม่ต่ำกว่า 1,000 ตัน ส่งผลให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ (Climate Change) อันจะกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และเนื่องจากจังหวัดสกลนครเป็นจังหวัดที่ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง และมียุทธศาสตร์ของจังหวัด ที่ต้องการพัฒนาเมืองให้เติบโต เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงเลือกที่จะดำเนินโครงการสร้างความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศในระดับพื้นที่ ในจังหวัดสกลนคร

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม โดยนำแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) มาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติภายใต้กรอบนโยบายของแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ผ่านสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด โดยปรับบทบาทของหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุน (Facilitator) และขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยให้ภาคประชาชน/ภาคประชาสังคมที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบริหารราชการ และส่งเสริมศักยภาพความเข้มแข็งของภาคประชาชน โดยให้อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) ซึ่งเป็นเครือข่ายภาคประชาชนของกระทรวงเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสกลนคร และมีการทำงานบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่อยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการสร้างความเป็นเจ้าของในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน ดังภาพ

นอกจากนี้ ยังได้ใช้แนวคิดในการจัดการความรู้ด้านการลดมลพิษ โดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับพื้นที่ เครือข่าย ทสม. และส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของพื้นที่เกี่ยวกับการจัดการขยะที่มีมลพิษ การจัดการขยะที่สามารถแปรสภาพเป็นปุ๋ยอินทรีย์ และการเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยการปลูกป่าหรือปลูกพืชที่สร้างรายได้ในชุมชน รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านต่างๆ ตามศักยภาพของพื้นที่ จัดอบรม พัฒนา เสริมสร้างความรู้ให้กับ ทสม. เพื่อเป็นวิทยากรประจำศูนย์เรียนรู้ เพื่อให้สมาชิกเครือข่าย ทสม. หรือ ผู้ที่สนใจได้เข้ามาเรียนรู้ และศูนย์เรียนรู้จะเป็นผู้สนับสนุนให้สมาชิกนำความรู้ ขยายงานต่อไป โดยกำหนดกรอบแนวทางในการทำงาน ดังนี้

1. เป็นโครงการที่ตอบสนองปัญหาที่เกิดขึ้นจริง มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ และภาคประชาชน
2. สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด/ยุทธศาสตร์จังหวัด
3. บูรณาการฐานข้อมูลที่มีของกระทรวงฯ เพื่อใช้ประโยชน์ในระดับพื้นที่
4. ถอดบทเรียนที่แสดงให้เห็นว่าการดำเนินโครงการดังกล่าวมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

ในการดำเนินงานได้มีการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินโครงการซึ่ง ได้แก่

1. สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสกลนคร ในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในฐานะผู้สนับสนุนทางวิชาการ
3. อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) ซึ่งเป็นเครือข่ายภาคประชาชน
4. ผู้นำชุมชน ได้แก่ นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
5. เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู/อาจารย์ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. ประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านและนักเรียน
7. องค์กรภาคเอกชนต่างๆ
8. สถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร

โดยที่สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสนอแนะนโยบาย (Policy Advisor) และส่งเสริมสนับสนุน (Facilitator) ผ่านทางสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ซึ่งเป็นส่วนราชการที่เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงในพื้นที่ ที่ทำหน้าที่ใน 2 บทบาทสำคัญคือในฐานะตัวแทนของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัด และในฐานะฝ่ายเลขานุการในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมจังหวัดและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น โดยมีชุมชนและเครือข่าย ทสม.ในระดับพื้นที่ ซึ่งบริหารโดยคณะกรรมการเครือข่าย ทสม. มีบทบาทหลักในการดำเนินการ (Key Actor) เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของโครงการฯ

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องบูรณาการการทำงานร่วมกัน ให้การส่งเสริม สนับสนุน เพิ่มศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนหรือเครือข่ายในพื้นที่ เช่น ชุมชน เครือข่าย ทสม. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน ฯลฯ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานใน 2 ด้าน คือ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายเพื่อร่วมในการจัดทำแผนชุมชนและทำงานร่วมกันในลักษณะร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบ สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมที่กำหนดขึ้นภายใต้โครงการฯ และจัดให้มีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ สนับสนุนองค์ความรู้ในเชิงวิชาการต่างๆ และประสาน/เชื่อมโยงเครือข่ายทางวิชาการ รวมทั้งพัฒนาต้นแบบการเรียนรู้ของชุมชนด้านต่างๆ เช่น การจัดการขยะอินทรีย์ด้วยการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อกำจัดขยะอินทรีย์ การจัดการสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ป่าชุมชน เป็นต้น

จากการที่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดได้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ทสม. ในการกำหนดพื้นที่ และดำเนินกิจกรรม เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิด

ชุมชน จึงเป็นผู้ที่ทราบปัญหา จุดอ่อน จุดแข็ง ของพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น ทสม. จึงเป็นทั้งผู้ร่วมกำหนดแผนปฏิบัติงาน เป็นผู้ดำเนินงานกิจกรรมภายใต้โครงการฯ ประจำปีงบประมาณ 2558 มีการประยุกต์ใช้แนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการดำเนินงานใน 2 ด้าน คือ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สรุปดังนี้

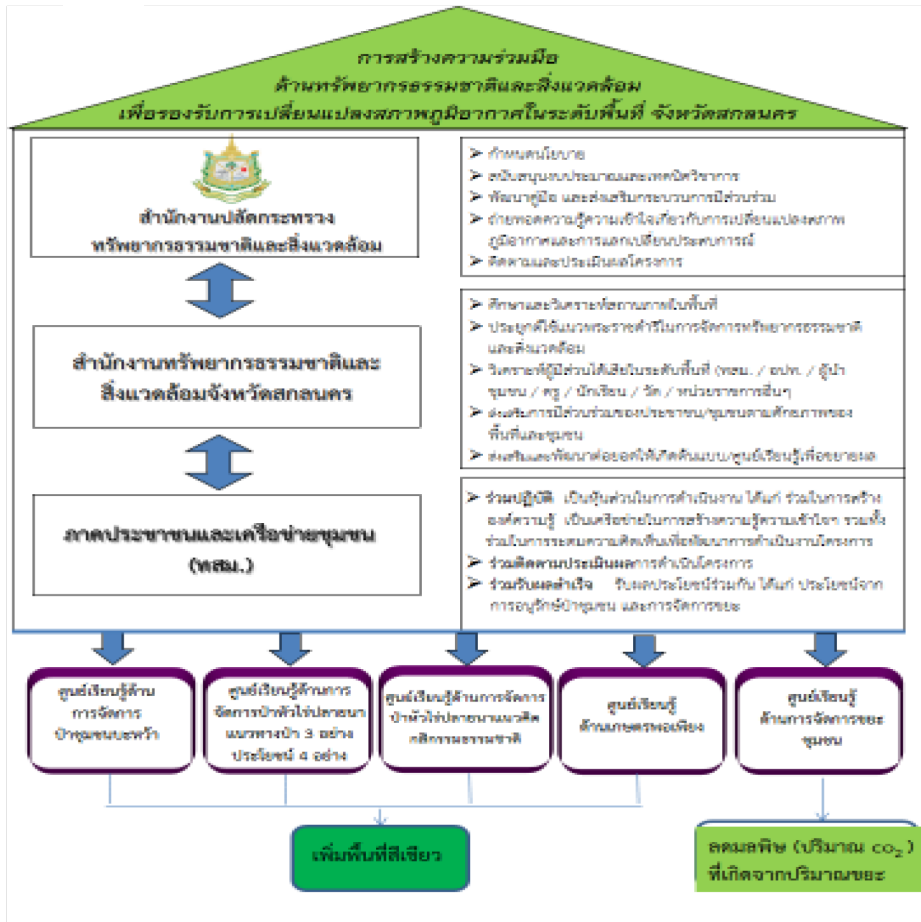
1. *การเพิ่มพื้นที่สีเขียว* โดยอาศัยหลักการจัดการป่า เพื่อเกษตรอินทรีย์ และเพื่อความมั่นคงทางอาหาร เป็นการเน้นเรื่องจิตสำนึกของคนกับป่า ให้อยู่ด้วยกันได้ มาใช้เป็นหลักการและแนวทางในการดำเนินโครงการฯ เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และระบบนิเวศทั้งระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง และเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ โดยที่สามารถดำรงชีวิตร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน โดยบูรณาการงานผ่านกลไก ทสม. สนับสนุนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองในการพัฒนา และแก้ปัญหาของชุมชน ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต ในทางตรงชุมชนจะได้มีแหล่งอาหาร แหล่งไม้ใช้สอยและปุ๋ยอินทรีย์จากใบไม้ ในทางอ้อมเป็นการช่วยลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ลดภาวะโลกร้อน และภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเมื่อชุมชนได้รับประโยชน์แล้ว จะเกิดความรัก ความหวงแหน และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ชุมชน ต่อไป
2. *การลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก* โดยสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นปัญหาหลักของจังหวัด สกลนคร เนื่องจากมีการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็ว จึงมีการส่งเสริมและสนับสนุนเพิ่มองค์ความรู้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล และอบต.ในพื้นที่ รวมทั้งโรงเรียน และเครือข่ายที่ทำงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือการลด คัดแยก ขยะ แล้วนำกลับมาใช้ประโยชน์ ส่งเสริมให้มีธนาคารขยะในโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการเลี้ยงไส้เดือน

ดินกินขยะอินทรีย์ ส่งเสริมการนำของเสียมาแปลงเป็นพลังงาน ส่งเสริมให้ชุมชน สถานศึกษา มีการจัดการขยะตามหลัก 3 R (Reduce, Reuse และ Recycle) โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับเครือข่ายด้านสาธารณสุข

นอกจากนี้ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสกลนคร ใช้แนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้กับพื้นที่ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีศูนย์การเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของพื้นที่ จัดอบรมเพื่อพัฒนาเสริมสร้างความรู้ให้กับ ทสม. ให้สามารถเป็นวิทยากรประจำศูนย์เรียนรู้เพื่อให้สมาชิกเครือข่าย ทสม. หรือ ผู้ที่สนใจ ได้เข้ามาเรียนรู้ และศูนย์เรียนรู้จะเป็นผู้สนับสนุนให้สมาชิกนำความรู้ที่ได้รับไปขยายงานต่อไป สำหรับในปี 2557-2558 ได้พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ จำนวน 5 แห่ง ดังนี้

1. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการป่าชุมชนบะหว้า บ้านบะหว้า ตำบลบะหว้า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร
2. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการป่าหัวไร่ปลายนา แนวทาง ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง กับความมั่นคงทางอาหาร ของนายหนูเพ็ญ นาโควงค์ บ้านหนองบัวสร้าง ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
3. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการป่าหัวไร่ปลายนา แนวทาง กลีกรมธรรมชาติ ของนายปริญญา นาเมืองรักษ์ บ้านนาดอกไม้ ตำบลบงใต้ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
4. ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการขยะชุมชนด้วยการเลี้ยงไส้เดือนดินกินขยะ ของนายบุญมี รัตนะวิจิตร บ้านป่าพนาวัลย์ ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
5. ศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรพอเพียง ด้วยการเลี้ยงไส้เดือนดินกินขยะ ของนายพิสิษฐ์ สลักคำ บ้านหนองสองหาง ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีผลการดำเนินการประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี โดยมีการจัดตั้งเป็นธนาคารไส้เดือนดินกินขยะอินทรีย์แห่งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดยมีรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ แสดงดังภาพ

ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับ

จากดำเนินกิจกรรมโครงการสร้างความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศในระดับพื้นที่ จังหวัดสกลนคร สรุปกิจกรรมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการดำเนินงานได้ ดังนี้

1. เพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยอาศัยหลักการจัดการป่า เพื่อเกษตรอินทรีย์ และเพื่อความมั่นคงทางอาหารเป็นการเพิ่มแหล่งกักเก็บก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์
2. ลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย ทำการสำรวจปริมาณและวิเคราะห์องค์ประกอบขยะมูลฝอยของ อปท. ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร 10 แห่ง ลด คัดแยก ของเหลือใช้แล้วนำกลับมาใช้ประโยชน์ และจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลขึ้น นอกจากนี้พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยอินทรีย์ที่มีประมาณเกือบร้อยละ 40 ของขยะมูลฝอยทั้งหมดของจังหวัดจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากกระบวนการย่อยสลายสารอินทรีย์ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสกลนคร จึงร่วมกับเครือข่าย ทสม. ทำศึกษาการเพาะเลี้ยงไส้เดือนดิน (Vermiculture) ใช้กำจัดมูลฝอยอินทรีย์ ซึ่งการเพาะเลี้ยงไส้เดือนดินกำจัดมูลฝอยอินทรีย์ เป็นการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากไส้เดือนดิน ผลผลิตที่ได้คือปุ๋ยหมักมูลไส้เดือน (vermicomposting) เป็นการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่หรือเป็นการจัดการทำให้สภาพแวดล้อมในระบบนิเวศเพื่อก้าวไปสู่ความเป็นเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

จากทั้ง 2 กิจกรรม สามารถสรุปผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ดังนี้

- การรวมกลุ่มและจัดตั้งเครือข่าย ทสม. โดยมีการสมัครเป็นสมาชิก ทสม. ตามระเบียบกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าด้วยอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน พ.ศ. 2550 ซึ่งในปี 2558 มีเครือข่ายจำนวน 64 คน
- เพิ่มพื้นที่สีเขียวในบริเวณพื้นที่เขตป่าชุมชน ด้วยการปลูกป่าเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการเพิ่มความมั่นคงทางอาหาร โดยในปี 2557 มีการปลูกต้นไม้เพื่อ

เพิ่มพื้นที่ป่า 3,000 ต้น และเพาะกล้าผักหวานป่า 10,000 กล้า และในปี 2558 ได้ปลูกต้นไม้เพิ่มเติมอีกจำนวน 1,000 ต้น โดยเป็นการบูรณาการทำงานร่วมกันกับกรมป่าไม้

- คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการขายผลผลิตที่ได้จากป่าชุมชนของบ้านบะหว้า ซึ่งมีแผงขายอาหารป่า อาหารธรรมชาติ โดยประมาณการรายได้ปี 2558 จากผลผลิต เช่น เห็ด ผักหวาน ดอกกระเจียว แมงแคง ไช้เม็ดแดง และอาหารอื่นๆ ประมาณ 2,200,000 บาท
- การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โดยในปี 2558 มีปริมาณขยะที่คัดแยกนำไปใช้ประโยชน์ได้ใหม่โดยประมาณอำเภอละ 12-14 ตัน (เทียบเท่าปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ 120-140 ตัน Co2-equivalent) โดยสามารถกำจัดขยะอินทรีย์ซึ่งมีประมาณร้อยละ 40 ของปริมาณขยะทั้งหมดของจังหวัดที่มีประมาณ 1,040 ตันต่อวัน และได้มีการจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลในโรงเรียนบะหว้า ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และเกิดรายได้สะสมประมาณ 69,000 บาท ซึ่งเกิดจากการสนับสนุนให้มีการจัดทำถังขยะไว้ใช้ในครัวเรือน สนับสนุนให้ครัวเรือนมีการคัดแยกขยะ และสนับสนุนการทำปุ๋ยหมัก
- เกิดเครือข่ายธนาคารไส้เดือนในพื้นที่อำเภอภูดง มีการจัดตั้งธนาคารไส้เดือนเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรชาวบ้านผู้สนใจเลี้ยงไส้เดือนโดยมีสมาชิกธนาคารไส้เดือน 3 ตำบล 4 เทศบาลจำนวน 103 คน
- เกิดต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ชุมชน หรือต้นแบบของชุมชน ซึ่ง ทสม. สามารถเป็นวิทยากรประจำศูนย์เรียนรู้ เพื่อให้สมาชิกเครือข่าย ทสม. หรือผู้ที่สนใจ ได้เข้ามาเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การสนับสนุนให้สมาชิกนำความรู้ไปขยายงานต่อไป เช่น การเลี้ยงไส้เดือนดินกินขยะและสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพจากมูลไส้เดือนดิน ที่นำกลับไปใช้ในการลดการใช้สารเคมี เกิดความรักและสามัคคีของคนในชุมชน รวมทั้งชุมชนมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในผลสำเร็จของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนในจังหวัดอย่างยั่งยืน

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ภาครัฐเจ้าของโครงการให้ความสำคัญและให้การสนับสนุน สามารถบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะทำให้การขับเคลื่อนภารกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่จังหวัด ที่มีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมทำงานกับภาครัฐ
3. การพัฒนาให้เกิดศูนย์เรียนรู้ต้นแบบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ทั้งด้านป่าไม้ เศรษฐกิจพอเพียง การเลี้ยงไส้เดือน และการจัดการขยะ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน จนเกิดเป็นเครือข่ายความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนจากทุกภาคส่วน
4. ผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของชุมชน มีความรู้ความสามารถและจิตสาธารณะ จะสร้างความเชื่อมั่นแก่สมาชิกในการให้ความร่วมมือ
5. การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ที่ทำงานร่วมกัน เป็นพันธมิตร

ภาพกิจกรรมในพื้นที่

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารราชการ

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ

การประเมินผลการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ เพื่อมอบรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2558 ได้มีการติดตามประเมินผลส่วนราชการและจังหวัดที่สมัครขอรับรางวัล โดยเป็นการประเมินทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตามขั้นตอนการประเมิน ซึ่งกำหนดไว้ตามหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณารางวัลฯ ได้แก่การประเมินจากใบสมัครและเอกสารประกอบใบสมัคร การประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่จริง และการประเมินยืนยันผล โดย อ.ก.พ.ร. เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ทำให้พบว่าส่วนราชการ และจังหวัดที่สมัครขอรับรางวัลฯ ส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงานที่แสดงให้เห็นว่ามีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่ผ่านมาตรฐานในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับความร่วมมือ และได้รับการตัดสินให้ได้รับรางวัล จะเป็นหน่วยงานที่มีการทำงานที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีการบูรณาการการทำงานกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในลักษณะความร่วมมือกับภาคี/เครือข่าย รวมทั้งมีแนวโน้มของความยั่งยืนของการทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนการพัฒนา คือเป็นเจ้าของผลการพัฒนาร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดเป็นนโยบายหรือทิศทางในการบริหารราชการที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ซึ่งปรากฏในวิสัยทัศน์ หรือพันธกิจ หรือประเด็นยุทธศาสตร์ หรือกำหนดเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติราชการของกรม/กระทรวง หรือแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด โดยผู้บริหารจะให้ความสำคัญกับการสื่อสารนโยบายให้ทราบทั่วกันทั้งองค์กรผ่านช่องทางต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น การให้นโยบายประจำปีในเวทีการประชุมสัมมนาของหน่วยงาน เว็บไซต์ของหน่วยงาน วารสาร ฯลฯ เป็นต้น และมีการกำหนดกลไกหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนหรือส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ชัดเจน รวมทั้งมีการสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม

โดยในการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือ หน่วยงานมีรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะของคณะกรรมการ/คณะทำงานภาคประชาชนหรือการทำงานแบบเครือข่าย ที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการทำงานร่วมกัน โดยมีการบูรณาการการทำงานและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และมีการส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพของภาคประชาชนให้เกิดการรวมกลุ่ม และเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน/โครงการร่วมดำเนินการในภารกิจหลักของหน่วยงานภาครัฐ และร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ โดยการดำเนินงานในโครงการแสดงให้เห็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการบริหารราชการในระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถประเมินผลสำเร็จทั้งที่เป็นผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชนหรือชุมชน ทั้งในเชิงสังคม และเชิงเศรษฐกิจ รวมทั้งคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนของชุมชน/ท้องถิ่น ที่เป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาและมีการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ผลการดำเนินงานของหน่วยงานสามารถถอดบทเรียน หรือสรุปบทเรียน เพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อขยายผล หรือต่อยอดในกิจกรรมหรือโครงการอื่น ๆ ต่อไป

โดยมีข้อค้นพบที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ ดังนี้

1. ผู้นำ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเอื้อหรือส่งเสริมให้เกิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และเป็นผู้สร้างให้เกิดพลังร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำที่เป็นทางการหรือผู้นำที่ไม่เป็นทางการ โดยอาจเป็นผู้นำของหน่วยงานภาครัฐ หรือผู้นำชุมชน/เครือข่ายภาคประชาชน เช่น ผู้บริหารของส่วนราชการ ผู้นำชุมชน/ท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีศักยภาพ รวมทั้งมีจิตสาธารณะ ซึ่งสามารถโน้มน้าว หรือสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

2. การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ ค่านิยม และพันธกิจ หรือวิสัยทัศน์ ของส่วนราชการที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้บุคลากรในองค์กรมีเป้าหมายหรือทิศทางการทำงานที่เอื้อต่อการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารราชการที่เป็นรูปธรรมและชัดเจนยิ่งขึ้น
3. การพัฒนาบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องของหน่วยงาน ให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสามารถเป็นผู้บริหารจัดการเครือข่าย (Network Manager) หรือมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุน (Facilitator) รวมทั้งการเป็นเจ้าภาพ/กลไกหลัก (Key Actor) ตลอดจนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกับประชาชน
4. ความเข้มแข็งของภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคม ที่มีความเป็นพลเมือง มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความตั้งใจ และกระตือรือร้นในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น และทำงานร่วมกับภาครัฐ โดยมีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง สามารถให้ความเห็น และข้อเสนอแนะ รวมทั้งร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้ตรงประเด็นปัญหา/ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง
5. การทำงานแบบบูรณาการ ที่อยู่บนพื้นฐานของการตอบสนองความต้องการของประชาชน เพื่อเติมเต็มสิ่งที่ขาดให้กับประชาชนหรือชุมชน ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของหลายภาคส่วน และเป็นการทำงานแบบพหุภาคี อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ประชาสังคม กลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่ต่างก็ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบและมีการประสานความร่วมมือในการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี โดยส่งผลให้การดำเนินงานที่เกิดขึ้นสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้
6. การทำงานแบบเครือข่าย ที่ประกอบด้วยสมาชิกเครือข่ายที่มาจากหลายๆ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นการขยายผลการทำงานในแนวราบ ทำให้เกิดการเชื่อมประสานการทำงานพื้นที่ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องที่นำมาสู่ความสำเร็จในการทำงาน

7. การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ/คณะทำงาน ที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งมีความเป็นหุ้นส่วนการดำเนินงานร่วมกัน ทำให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของผลการดำเนินงานนั้นร่วมกัน ก่อให้เกิดความรับผิดชอบและความมุ่งมั่นที่จะทำงานนั้นให้บรรลุผลร่วมกัน
8. การทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น มีการตั้งกติการ่วมกันของชุมชน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติ หรือเป็นหลักในการยึดถือของทุกคนในชุมชน หรือเป็นข้อตกลงในการทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน ทำให้การทำงานร่วมกันบรรลุผลสำเร็จ
9. การสื่อสาร ที่ควรเป็นการสื่อสารสองทาง เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สื่อสารข้อมูล หรือประชาสัมพันธ์ และรับฟังความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ ซึ่งจะเป็นช่องทางที่จะทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และสมาชิกเครือข่าย หรือประชาชนในพื้นที่ในการรับรู้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และทันการณ์ ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน หรือเตรียมการเพื่อรองรับการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาหรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่
10. การจัดการความรู้ ซึ่งเกิดจากการถอดบทเรียนจากการดำเนินงานในพื้นที่ ที่จะทำให้ทราบถึงปัญหา/อุปสรรค และผลสำเร็จที่เกิดขึ้น รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่าย รวมทั้งการขยายผลหรือการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการในพื้นที่อื่น หรือโครงการอื่นๆ
11. ความโปร่งใสในการทำงาน โดยมีระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน หรือโครงการ แบบมีส่วนร่วม โดยเปิดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการติดตามประเมินผล ซึ่งควรมีการประเมินทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ในทุกระยะ ตั้งแต่ระยะนำเข้าปัจจัยต่างๆ ระยะที่ได้ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปผลสำเร็จ และประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน/ท้องถิ่น/สังคม หรือประเทศ ได้อย่างชัดเจน

12. ระบบฐานข้อมูลที่ดี ซึ่งอาจเป็นฐานข้อมูลที่เป็นความรู้ทางวิชาการของหน่วยงาน หรือของชุมชน หรือเป็นฐานข้อมูลสมาชิกเครือข่าย โดยควรเป็นฐานข้อมูลที่ได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุงให้มีความทันสมัย โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการจัดการข้อมูลให้เป็นข้อมูลที่สามารถใช้ประโยชน์ได้
13. การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร รวมทั้งองค์ความรู้ต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจะทำให้เกิดการบูรณาการและความร่วมมือในการทำงานของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น
14. ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นศรัทธา และการยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นเงื่อนไขสำคัญของการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่ภาครัฐจะต้องแสดงให้ภาคประชาชนเห็นถึงความจริงใจ และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมถึงความเสมอภาคในการเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทร่วมกับภาครัฐ โดยเมื่อภาคประชาชนมีความความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นศรัทธา และการยอมรับในหน่วยงานภาครัฐแล้ว จะส่งผลให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชนมีประสิทธิภาพ และเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาาร่วมกันมากยิ่งขึ้น

